

DISSERTATIONS IN
**EDUCATION,
HUMANITIES,
AND THEOLOGY**

MERI KYTÖ

Kotiin kuuluvaa

Yksityisen ja yhteisen kaupunkiäänitilan risteymät

PUBLICATIONS OF THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND
Dissertations in Education, Humanities, and Theology No 45

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

MERI KYTÖ

Kotiin kuuluvaa

Yksityisen ja yhteisen kaupunkiääntilan risteymät

Publications of the University of Eastern Finland
Dissertations in Education, Humanities, and Theology
No 45

University of Eastern Finland
Joensuu
2013

Kopijyvä

Joensuu, 2013

Sarjan vastaava toimittaja: Maija Könönen

Myynti: Itä-Suomen yliopiston kirjasto

ISBN: 978-952-61-1139-1 (nid.)

ISBN: 978-952-61-1140-7 (PDF)

ISSNL: 1798-5625

ISSN: 1798-5625

ISSN: 1798-5633 (PDF)

Kytö, Meri

Sounds like home: Crossings of private and common urban acoustic space

Joensuu, University of Eastern Finland, 2013.

Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology; 45

ISBN: 978-952-61-1139-1 (nid.)

ISBN: 978-952-61-1140-7 (PDF)

ISSNL: 1798-5625

ISSN: 1798-5625

ISSN: 1798-5633 (PDF)

ABSTRACT: SOUNDS LIKE HOME: CROSSINGS OF PRIVATE AND COMMON URBAN ACOUSTIC SPACE

This doctoral dissertation in ethnomusicology and sound studies is a study of private and common acoustic spaces in urban environments in Finland and Istanbul. Attention is paid to the ways in which individuals and communities understand, construct, shape, and manage private and common acoustic space, i.e., their sonic living environment. The hypothesis on which the study is based concerns the association between private and common acoustic space and the idea that in urban, densely built-up areas acoustic spaces overlap. The acoustic spaces in apartment flats in particular are porous and in continuous flow, consisting of the city as public acoustic space and the private lives of neighbors carried by sound leak into the interior of homes, regardless of walls. This spatial conflict, together with related cultural codes and values, causes city dwellers to adopt a variety of approaches to both sound and management strategies concerning listening.

“Private” is not an isolated part of culture, but quite the contrary. It is strongly dependent on the cultural values and perceptions involved in defining what an individual is. Hence, this study seeks to problematize the concept of “private” and to contextualize its spatio-temporal layers. At the same time, the opposition of private space and “public space” is also problematized. It is argued here that the cultural formation of “common” acoustic space, rather than of simply “public” space, provides a more central concept for understanding the dynamics of urban soundscapes. Essential to the present research question is the notion that, instead of placing the two concepts in abstract confrontation, the interface of private and common acoustic spaces is understood in terms of crossings of concrete urban acoustic spaces in which the meanings of urban space, home, neighborhood, and other environments can be constructed. The main arguments are based on the concept of domestication of acoustic space, signifying the practices and choices involved in the interpretation and shaping of the acoustic environment that aim to create a pleasant, anticipated, familiar, or homely soundscape, including connotations of safety.

This dissertation contains a theoretical and methodological introduction and four research articles. The first article examines in depth the acoustemology (i.e., the sonic ways of knowing) of everyday life in a Finnish apartment house by exploring written

descriptions of soundscapes sent in to the “One Hundred Finnish Soundscapes” competition. From the descriptions an interpretation is attempted of the variety of practices employed by people in constructing their private acoustic space within an urban home environment.

The second article examines the dynamics of private and common acoustic spaces in the Çengelköy neighborhood of Istanbul. The study provides a sonic ethnography of the middle-class housing cooperative Ata-2, focusing on how the inhabitants operate as an acoustic community, the types of articulations that this community is made up of, and how it is maintained. This article emphasizes how the inhabitants’ soundscape is composed of private and common acoustic space, and how the neighborhood is defined by sound routines, expectations, and predictabilities.

In the third article the analysis of private acoustic spaces is expanded from real-world environments to sonic representations in Turkish cinema from the 1930s to the present day and by looking at the ways in which Istanbul and its domestic spaces have been represented sonically. In the late 1990s, when a new generation of filmmakers were starting their careers, the aesthetics of representation changed in favor of quiet home environments and interior spaces in general, in a context where the sounds and their subtlety are of great importance in the film narratives. Examples are provided in the form of analysis of two film soundscapes with recurrent themes of acoustic order and spatial management of apartment house living.

The fourth article deals with the construction of common acoustic space in urban Istanbul by observing a football supporter group and their acoustic activity. The principal argument in the article is concerned with the notion that the supporter group functions as an acoustic community, transforming common acoustic space with their chants, marches, and shouts. The acoustic community is also supported by an electro-acoustic community through virtual portals and social media platforms by means of which the rules of the acoustic community are learned and taught.

This study has been conducted as part of the project *Soundscapes and Cultural Sustainability*, funded by the Academy of Finland (2009-2012). The project was based on three earlier soundscape research projects: *Acoustic Environments in Change (AEC)*, which examined the change in soundscape in six European villages, *Sonic Memories and Emplaced Pasts in European Villages*, and *One Hundred Finnish Soundscapes*.

Keywords: private, common, acoustic space, soundscape, domestication, sonic ethnography, acoustemology, sonic representation, Istanbul, Turkish cinema, football fandom, football chanting

Kytö, Meri

Kotiin kuuluvaa: yksityisen ja yhteisen kaupunkiäänitilan risteymät

Joensuu, Itä-Suomen yliopisto, 2013.

Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology; 45

ISBN: 978-952-61-1139-1 (nid.)

ISBN: 978-952-61-1140-7 (PDF)

ISSNL: 1798-5625

ISSN: 1798-5625

ISSN: 1798-5633 (PDF)

TIIVISTELMÄ: KOTIIN KUULUVAA: YKSITYISEN JA YHTEISEN KAUPUNKIÄÄNITILAN RISTEYMÄT

Etnomusikologian ja kulttuurisen äänentutkimuksen alaan kuuluvassa väitöskirjassa analysoin yksityisen ja yhteisen äänitilan rakentumista suomalaisissa ja istanbulilaisissa kaupunkiympäristöissä. Tutkimuksessa kysyn, miten yksilöt ja yhteisöt ymmärtävät, rakentavat, muokkaavat ja hallitsevat yksityistä ja yhteistä äänitilaa eli äänellistä elinympäristöään. Tutkimushypoteesi yksityisen ja yhteisen äänitilan rajapinnasta liittyy ajatukseen, että kaupungeissa tiheästi rakennetuilla alueilla äänitilat ovat limittäisiä ja päällekkäisiä. Varsinkin asuntojen äänitila on huokoista ja valuvaa: sekä kaupunki julkisena äänitilana että naapureiden yksityiselämä äänien kantamana vuotavat seinistä riippumatta kodin sisälle. Tämä tilallinen ristiriita ja siihen liittyvät kulttuurisidonnaiset arvoasetelmat saavat kaupunkilaiset omaksuma monenlaisia toimintatapoja ja ääneen sekä kuulemiseen liittyviä hallintastrategioita.

"Yksityinen" ei ole kulttuurista irrallinen osa vaan vahvasti sen arvoista ja yksilökäsityksistä riippuvainen elämänalue. Tutkimukseni pyrkii "yksityisen" käsitteen problematisoimiseen ja sen tilallis-ajallisten kerrostuneisuuksien kontekstoimiseen. Samalla problematisoin yksityisen vastaparia, "julkista", ja argumentoin, että julkisen sijaan "yhteisen" äänitilan kulttuurinen muotoutuminen on keskeinen käsite kaupunkiääninympäristön dynamiikan ymmärtämisessä. Olennaista tutkimuskysymyksen kannalta on yksityisen ja yhteisen rajapinnan käsittäminen abstraktin vastakkainasettelun sijaan konkreettisten äänitilojen risteymiksi, joissa tuotetaan kulttuurista ymmärrystä kaupungin äänitiloista, kodista, naapureista ja muusta ympäristöstä. Keskeiset väitteeni rakentuvat äänitilan kotoistamisen käsitteen ympärille. Äänitilan kotoistamisella tarkoitan niitä toimintatapoja ja valintoja ääniympäristön tulkinnassa ja muokkaamisessa, joilla pyritään luomaan ympärille miellyttävä, ennakoitava, tuttu tai kodin tunnelmaa kaikessa turvallisuudessaan heijastava äänimaisema.

Väitöskirja koostuu teoreettis-metodologisesta johdannosta ja neljästä tutkimus-artikkelista. Ensimmäinen artikkeli pureutuu suomalaisen kerrostaloelämän akustemologiaan eli äänellisen tietämisen tapoihin tutkimalla "Sata suomalaista äänimaisemaa"-keruukilpailuun lähetettyjä kirjallisia kuvauksia merkittävistä ääniympäristöistä

kerrostaloissa. Tulkitsen keruukirjoituksista erilaisia käytänteitä, joilla rakennetaan yksityistä äänellistä tilaa kaupunkikotiympäristössä.

Toisessa artikkelissa tutkin yksityisen ja yhteisen äänitilan dynamiikkaa turkkilaisessa kerrostaloympäristössä Istanbulin Çengelköyn kaupunginosassa. Tutkin 12 000 asukkaan keskiluokkaisen taloyhtiö Ata-2:n äänellistä kulttuuria etnografian keinoin: miten asunto-osakeyhtiössä asuvat toimivat akustisena yhteisönä, millaisista artikulaatioista tämä yhteisö muodostuu ja miten sitä ylläpidetään. Artikkelissa painotan sitä, miten asunnon äänimaisema muodostuu yksityisenä ja yhteisenä äänitilana ja miten naapuruutta määritellään äänellisinä rutiineina, odotuksina ja ennakoitavuuksina.

Kolmannessa artikkelissa laajennan reaali maailman yksityisten ääniympäristöjen analyysin äänellisten tilojen representaatioiden analyysiin tarkastelemalla tapoja, joilla Istanbulia ja varsinkin kotitiloja on äänellisesti kuvattu turkkilaisessa elokuvassa 1930-luvulta nykypäivään. 1990-luvun lopussa uuden elokuvatekijä-sukupolven aloittaessa uransa representaation estetiikka muuttui suosimaan rauhallisia kotiympäristöjä, sisätiloja, joissa äänillä ja niiden pienuudella on kerronnallisesti suuri merkitys. Esimerkkeinä toimivien elokuvaääniraitojen analyysissä toistuvat teemat akustisesta järjestyksestä ja kerrostaluelämisen tilallisesta hallinnasta.

Neljäs artikkeli käsittelee yhteisen äänitilan rakentamista istanbulilaisessa kaupunkiympäristössä tarkkailemalla jalkapallofaniryhmän akustista toimintaa. Artikkelissa väitän kannattajaryhmän muodostavan akustisen yhteisön, joka muokkaa yhteistä tilaa lauluilla, marsseilla ja huudoilla. Akustinen yhteisö saa tukea myös elektroakustisesta yhteisöstä eli erilaisten virtuaaliportaalien ja sosiaalisen median toimintaympäristöistä, joilla akustisen yhteisön toimintasäätöjä opetellaan ja opetetaan.

Tutkimus on tehty osana Suomen Akatemian rahoittamaa hanketta *Soundscapes and cultural sustainability* (2009-2012). Hanke perustuu kolmeen aikaisempaan äänimaisematutkimusprojektiin: *Acoustic Environments in Change* (AEC), jossa tutkittiin kuuden eurooppalaisen kylän äänimaiseman muutosta kolmenkymmenen vuoden ajalta, *Sonic Memories and Emplaced Pasts in European Villages* ja *Sata suomalaista äänimaisemaa*.

Asiasanat: yksityinen, yhteinen, äänitila, äänimaisema, kotoistaminen, äänietnografia, akustemologia, äänellinen representaatio, Istanbul, turkkilainen elokuva, jalkapallofanisuus, kannatuslaulu

LUETTELO ALKUPERÄISJULKAISUISTA

Artikkelit ovat uudelleenjulkaistuja kustantajan luvalla.

- I Kerrostalokodin akustemologiaa – yksityisen äänitilan rakentuminen.
Elore, vol. 17, no. 1, 2010: 41–59. Toimittajat: Petja Aarnipuu ja Eerika Koskinen-Koivisto. Online: http://www.elore.fi/arkisto/1_10/art_kyto_1_10.pdf
- II Moderni kaupunkilaisuus akustisena järjestyksenä – Istanbulilaisen taloyhtiön äänimaisemaetnografia.
Etnomusikologian vuosikirja, 2011: 114–139. Toimittajat: Yrjö Heinonen ja Tarja Keskustalo-Rautiainen. Online: http://files.kotisivukone.com/etnomusiologia.julkaisee.fi/EVK2011/kyto_vedos.pdf
- III Soundscapes of Istanbul in Turkish film soundtracks.
Oxford Handbook of New Audiovisual Aesthetics. Eds. Claudia Gorbman, John Richardson & Carol Vernallis. New York & London: Oxford University Press, 2013: 391–413.
- IV ‘We are the rebellious voice of the terraces, we are Çarşı’ – Constructing a football supporter group through sound.
Soccer & Society, vol. 12, no. 1, 2011: 77–93. Toimittajat: Kath Woodward ja David Goldblatt. DOI: 10.1080/14660970.2011.530474

Esipuhe

Tämä väitöskirja on syntynyt erittäin kiitettävässä ohjauksessa. Professori Helmi Järviluoma-Mäkelä on luottanut tekemisiini vuodesta 1999. Tämä onkin asia, josta erityisesti haluan Helmiä kiittää, vaikka monia muitakin syitä olisi. Varaukseton luottamus, jota olen saanut nauttia, on ollut ratkaisevana tekijänä siihen, miten olen oppinut tekemään tutkimusta. Olen pyrkinyt olemaan tämän luottamuksen arvoinen ja se on ollut hyvin opettavaista. Professori Pekka Suutari on ollut aina saatavilla, kun mieltäni on kaihertanut milloin kenttämetsä, milloin julkaisusuunnitelmat. Se, että ohjaaja on saatavilla ja läsnä kun olo on ollut hieman huonompi, on ollut minulle äärimmäisen tärkeää. Kiitän ohjaajiani lämpimästi heidän minulle antamastaan tuesta, ajasta, esimerkiksi, ymmärryksestä ja lukuisista keskustelu- ja ohjaushetkestä. Esitarkastajiani Marja Tuomista ja Kaarina Kilpiötä kiitän ensinnäkin siitä, että he ottivat vastaan tehtävän. Vasta tehdessäni tarkennuksia ja korjauksia heidän lausunnoissaan ilmaisemiinsa kohtiin aloin tuntea työni valmiiksi. Kiitos olennaisista huomioista ja vaivannäöstä.

Artikkeliväitöskirjan tekijä on edullisessa asemassa tutkimusta tehdessään: hän saa runsaasti tukea ja neuvoja artikkeliansa käsikirjoituksiin laajalta toimittajakunnalta. Minulla on ollut onni työskennellä kahdeksan päätoimittajan kanssa. Haluan kiittää *Eloren* toimittajia Petja Aarnipuuta ja Eerika Koskinen-Koivistoa, *Etnomusikologisen vuosikirjan* toimittajia Yrjö Heinosta ja Tarja Keskustalo-Rautiaista, *Soccer and Societyn* Kath Woodwardia ja David Goldblattia, ja *Oxford Handbook of New Audiovisual Aestheticsin* toimittajia John Richardsonia ja Claudia Gorbmania. Lisäksi kiitän vuolaasti artikkelieni vertaisarvioijia korjaus- ja tarkennusehdotuksista sekä kommentteista. Kiitos teille kaikille siitä, että olen saanut opetella julkaisemisprosessin eri vaiheita kanssanne.

Suomen Akatemiaa kiitän siitä taloudellisesta tuesta, joka mahdollisti tutkimukseni ja projektimme *Soundscapes and Cultural Sustainability* toteutumisen. Lisäksi kiitän Musiikin ja esittävän taiteen tutkijakoulua (nykyinen Musiikintutkimuksen valtakunnallinen tohtoriohjelma) prosessin alkuunsysäystä apurahasta. Joensuu yliopiston Humanistisen tiedekunnan ja sittemmin Itä-Suomen yliopiston Filosofisen tiedekunnan Suomen kielen ja kulttuuritieteiden oppiaineryhmän henkilökuntaa haluan kiittää etätyöskentelyni auttamisessa ja huomioimisessa. Kiitos erityisesti jatkokoulutuksen koordinaattorille, amanuenssi Kaisu Kortelaiselle johdattelusta viimeistelyvaiheen läpi. University of Londonin Goldsmiths College, jossa vierailin kevään 2012, ja erityisesti lehtori John Drever saavat kiitokset antamastaan mahdollisuudesta tutustua kansainvälisen tutkijayhteisön arkeen ja vilkkaaseen äänitaiteen tutkimuksen ja tekemisen kenttään. Professori Anahid Kassabianilla on ollut

erityinen rooli tutkijaminäni ja keskustelutaitojeni kehittymisessä, kiitos esimerkiksi ja sydämellisyydestä.

Olen saanut tutkimukseni aikana paljon apua eri yhteisöjen jäseniltä. Suomen Akustisen Ekologian Seuran pitkäaikaisen sihteerinä olen päässyt tutustumaan paitsi suomalaisiin myös kansainvälisiin kollegoihin World Forum for Acoustic Ecology tapahtumissa ja kokouksissa sekä toteuttamaan useita äänimaisemaprojekteja. Samoin Association for Cultural Studies, jonka hallintosihteerinä olen toiminut, on tarjonnut laajaa ymmärrystä kulttuurintutkimuksen kansainvälisestä kentästä. Suomen Etnomusikologinen Seura taas on ollut yhtenä ikkunana kotimaisen musiikintutkimuksen kenttään. Nordic Research Network for Sound Studies on ollut ilahduttava uusi tuttavuus, joka on tarjonnut monia mahdollisuuksia tutkimukselleni. Tampereen ammattikorkeakoulun Elokuvan ja television koulutusohjelman ja Kuvataiteen koulutusohjelman tarjoama opetusmahdollisuus on osoittautunut kullannarvoiseksi. Kiitän kaikkia yhteisöjen jäseniä siitä, että olen saanut olla mukana ja että olen saanut työskennellä kansanne.

Yhteisöistä puheen ollen palaan vielä hetkeksi Musiikintutkimuksen tohtoriohjelman eli MUTOn kiittämiseen siitä yksinkertaisesta syystä, että en usko, että väitöskirjani olisi koskaan valmistunut ilman tämän yhteisön tukea. Kamupop, Popfraktio, muistiini kaivertuneet kesäkoulumatkat, koko tutkijakoulu lukuisine ohjaajineen, ”uudet” ja ”vanhat” jatko-opiskelijat, koordinaattorit Markus Mantere ja Kaarina Kilpiö, sydämelliset kiitokset. Noora Vikmania kiitän paitsi tutkimuksellisesta olkapäästä myös neljän vuoden majatalotoiminnasta iltakeskusteluineen. Lontoon kämppistäni Laura Saarenmaata kiitän vankkumattomasta tuesta, ja siitä, että hän opetti minulle uuden tavan lukea.

Lopuksi haluan kiittää seuraavia ystäviäni ja kollegoja Turkissa: Aslı Özcevik, Volkan Aytar, Şirin Özgün, Aynur Hayrullahoğlu ja Mavi Nota -kuorolaiset sekä Doğan Göksoy, olette olleet tärkeänä tukena. Marjo Selin on tarjonnut ajoittaisen pakopaikan ja henkireiän taiteeseen ja Rovaniemelle. Äitini Hülyä Kytö ja Turussa asuvat sisarukseni perheineen, kiitos ehtymättömästä tuesta ja kannustuksesta. Heikki Uimonen, olet korvaamaton.

Tätä kirjoittaessani Turkissa on käynnissä kolmastoista päivä kansallisesti laajoja mielenosoituksia. Huoli tulevaisuudesta on suuri ja epävarmuus demokratian toteutumisesta vaakalaudalla. Omistan väitöskirjani kaikille niille, jotka puolustavat oikeudenmukaisuutta Turkissa.

Turkin Eskişehirissä, 13. kesäkuuta 2013

Meri Kytö

Sisältö

ABSTRACT.....	III
TIIVISTELMÄ.....	V
LUETTELO ALKUPERÄISJULKAISUISTA.....	VII
ESIPUHE.....	VIII
SISÄLTÖ.....	X
JOHDANTO.....	1
1 TUTKIMUSAIHE.....	1
1.1 Tutkimuksen tausta.....	3
1.2 Tutkimuskysymykset.....	7
1.3 Väitöskirjan rakenne	10
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET.....	13
2.1 Yksityinen äänitila.....	15
2.2. Yhteinen äänitila.....	20
2.3 Äänitilan kotoistaminen.....	22
2.4 Akustisen horisontin hallinta.....	26
3 METODIT, AINEISTOT JA LÄHESTYMISTAVAT.....	31
3.1 Sanallinen aineisto.....	33
3.2 Sanallistettava aineisto.....	35
3.3 Audiovisuaaliset aineistot.....	37
3.4 Autoetnografia äänimaisematutkimuksessa.....	39
3.5 Tutkimusetiikka.....	42
4 LOPUKSI.....	46
LÄHTEET.....	48

1 Tutkimusaihe

Joulukuussa 2008 minua haastateltiin Aamulehden Valo-liitteen jouluaiheiseen teemanumeroon. Toimittaja oli valinnut minut, Suomen Akustisen Ekologian Seuran sihteerin, kertomaan hiljaisuudesta ja joulurauhasta. (Aamulehti, Valo-liite 19.12.2008.) Pohjustettuaan kysymyksensä kaupallisen joulun rasittavuudella ja joka paikassa kuultavilla joululauluilla toimittaja kysyi minulta, mistä läheltä hänenkaltaisensa kaupunkilainen voisi löytää hiljaisuutta. Vastasin hänelle parhaimman tietoni mukaan – ja näin jälkikäteen arvioituna hieman näsäviisaastikin. Haastatteluhuone sijaitsi toimistorakennuksen toisen kerroksen käytävällä, jolla oli vessa. Ehdotin toimittajalle, että hän menisi kyseiseen vessaan ja laittaisi kubiikkelin oven kiinni perässään. Toimittaja nyrypisti nenäänsä ja ymmärsin vastanneeni kysymykseen väärin. Selkeästi oli olemassa käsitys oikeanlaisista hiljaisista äänimaisemista kaupunkitilassa, joiden luokittelukriteereistä en ollut tarpeeksi tietoinen. Kulttuurintutkija minussa halusi ymmärtää, mistä toimittajan pettymys vastaukseeni kumpusi.

Urbaanista ääniympäristöstä puhutaan usein kirjoittamattoman sopimuksen sääntöjen mukaan. Nämä säännöt sisältävät käsitteellisiä epäjohdonmukaisuuksia, joista ensimmäisessä kaupunkien äänimaisema rakentuu vastakkaisena maaseudun tai luonnon äänimaisemalle. Tähän erontekoon liittyy käsityksiä siitä, miten ääniympäristö vaikuttaa kuvitellun keskivertokansalaisen hyvinvointiin sekä implisiittisiä arvioiteja äänimaiseman esteettisyydestä ja autenttisuuden asteesta. Toinen käsitteellinen epäjohdonmukaisuus liittyy siihen, että kaupunkien äänimaisemia käsittelevässä määrittelyssä kaupunkeja tarkastellaan julkisen tilan synonyyminä. Nämä yksilöiden ja yhteisöjen äänellisiä kokemuksia ja äänellistä toimijuutta sekä kaupunkitilojen moninaisuuksia ulossulkevat artikulaatiot toistuvat problematisoimatta paitsi arkipuheessa ja mediateksteissä myös tutkimuksessa. Käsiteparit, kuten esimerkissä mainittu hiljaisuus ja tämän vastaparina epäloogisesti esitetty melu, ovat olleet äänimaisematutkimuksen ongelmana ja haasteena siitä lähtien kun ne on tutkimusalalle esitelty (ks. Galván 2002, Arkette 2004, Uimonen 2005, Ingold 2007, McCartney 2010, Waldock 2011).

Tämän väitöskirjan lähtökohtana on ollut äänimaisematutkimuksen käsiteparien kriittinen arviointi ja pyrkimys rakentaa uutta, laajempaa käsitteellistä ymmärrystä äänitilojen tutkimukseen erityisesti kaupunkiympäristöissä. Viimeisten vuosien aikana kulttuuriseen äänentutkimukseen kohdistuneen kiinnostuksen myötä vilkastunut keskustelu tutkimuksen käsitteistöstä sekä sen aiheuttamista teoreettisista ja menetelmällisistä sudenkuopista on ollut hyvin tervetullutta. Kriisiytyminen tuottaa uudistuvaa ja eteenpäin katsovaa tutkimusta.

Oma tutkimukseni osallistuu tähän tutkimuskäsitteistöä uudelleen-arvioivaan ja eteenpäin vievään keskusteluun purkamalla ja uudelleen määrittämällä yhteisen äänimaiseman premissin ja akustisen yhteisön käsitettä. Kun alunperin vuonna 1977 julkaistu äänimaisematutkimuksen klassikkoteos *The Tuning of the World* julkaistiin uudelleen vuonna 1994 kirjan nimeä oli muutettu merkittävästi: *The Soundscape: our sonic environment and the tuning of the world* (Schafer 1994). Äänimaisema usein käsitetäänkin "meidän ääniympäristönämme", joka näyttyy jaettuna julkisena äänitilana, yhteisesti koettuna ja yllättävän usein ulkoilmatilana. Tämä voi johtua sanan "ympäristö" passivoivasta konnotaatiosta.¹ Näkökulman valintaan tai paremminkin kirjan retoriikkaan ovat varmasti vaikuttaneet teoksen kirjoittaminen ympäristötietoisuuden heräämisen aikana, mutta äänimaisematutkimuksen diskurssi painottaa yhä, neljäkymmentä vuotta myöhemmin, yhteisen, paikkaan sidotun äänimaiseman tutkimusta. Tämä on tarkoittanut, että äänimaisematutkimuksen fokuksessa on edelleen ennako-oletuksena yhteisestä äänimaisemasta puhuminen (ks. Vikman 2002, 156).

Yhteinen on kuitenkin hankala määriteltävä ilman tapauskohtaista tutkimuskysymystä ja kontekstia. Yhteisen tulisi olla tutkimuksen käsitteellinen työkalu, ei sen premissi. Tutkimuksessani tuon esille, miten yhteisen äänitilan rakentaminen on murtumattomassa yhteydessä yksityisen äänitilan rakentamiseen. Kun tarkastelemme arkielämän tiloja huomaamme, että odotukset, kulttuuriset koodit, toimijuus ja preferenssit äänimaisemaa kohtaan muuttuvat merkittävästi yksityisen tilan kynnyksillä.

Tutkimuksessani käsittelen kokemuksia yksityisen ja yhteisen äänitilan risteymistä ja näiden kokemusten aiheuttamia merkityksenantoja, reaktioita ja toimia. Risteymä on biologinen termi, joka tarkoittaa kahden perimältään erilaisen eliölajin jälkeläistä. Käytän termiä en niinkään sen biologisessa merkityksessä, vaan kuvaamaan äänitilassa koettua erilaisten kulttuuristen merkitysten samanaikaisuutta ja dynaamisuutta. Yhteiseksi ymmärtämämme äänitilan ja yksityiseksi ymmärtämämme äänitilan suhde on dynaaminen, ajassa muuttuva. Sosiologi Christena Nippert-Eng kirjoittaa tästä suhteesta kuvaavasti metaforan avulla. Julkisuuden merestä nousee yksityisyyden saaria, joiden rantoja aallot huuhtovat. Kiinnostuksen kohteena hänellä kuten minullakaan ei ole se, mikä on yksityistä, eli mitä saaren sisuksissa kullakin yksilöllä tai yhteisöllä on. Olennaista on mitä tapahtuu metaforisen saaren rannalla, kuinka pitkälle toiset päästetään rantautumaan ja miten rajua aallokko rannalla on. (Nippert-Eng 2010, 4–5, 325.) Metafora rannasta on oivaltava, koska se sisältää ajatuksen jatkuvasta liikkeestä ja sopii siten äänitilan muuttuvien merkitysten tutkimukseen hyvin.

---

¹ Ääniympäristön ja äänimaiseman eroista suomen kielessä ja samuudesta tutkimuskäsitteinä ks. Uimonen 2005, 18, 34.

1.1 TUTKIMUKSEN TAUSTA

Jotta tutkimusprosessin aikana tekemäni käsitteelliset valinnat tulisivat perustelluiksi, selvennän seuraavaksi tutkimuksen taustan ja esittelen aikaisempaa tutkimusta, joka on vaikuttanut kysymyksenasetteluun. Väitöskirjatutkimukseni alkoi *Sata suomalaista äänimaisemaa* -keruuprojektin (Järviluoma et al. 2006) jälkeen. Toimin hankkeessa sihteerinä vastaanottaen äänimaisemakuvaileja, haastatellen niiden lähettäjiä ja äänittäen kirjoittajille merkityksellisiä ääniympäristöjä eri puolilla Suomea. Projekti tuotti kiinnostavaa aineistoa kaupunkiasumisesta. Monet keruukilpailuun osallistuneet olivat laatineet ehdotuksensa kotona, keittiöpöydän tai tietokoneen ääressä kuvaillen äänellistä ympäristöään kyseisellä kirjoitushetkellä. Arkiset kuvaukset aamun ensimmäisen raitiovaunun aiheuttamasta tärinästä tai naapurin laulusta suihkussa olivat äänityksellisesti haasteellisia. Usein juutuimme keskustelemaan ehdotuksen lähettäjän kanssa kodin äänen mittavasta arkitiedollisesta merkitysisällöstä. Kiinnostuin kodin äänitilojen kuvauksista yksityistä tilaa rakentavana neuvotteluna ja halusin jatkaa arkisen kotiympäristön tutkimista keräämällä lisää aineistoa toisenlaisista kulttuuri- ja kaupunkiympäristöistä.

Alkuperäinen tutkimussuunnitelmani käsitti *Sata istanbulilaista äänimaisemaa* -keruun toteuttamisen Istanbulissa, Turkissa, sen Euroopan kulttuuripääkaupunkivuonna 2010. Istanbul on asumistihedeltään tiivis ja kasvava kaupunki, jonka asukaslukua ei tarkalleen pystytä määrittelemään. Viimeaikaiset väestönlaskennalliset luvut liikkuvat virallisen 13,4 ja arvioidun 19 miljoonan asukkaan tienoilla. Olin viettänyt useita kesiä Istanbulissa. Tunsin kaupunkia tyydyttävästi ja turkinkieltä riittävästi toteuttaakseni tutkimuksen. Koin ja koen edelleen olevani kulttuurisesti erityisessä ja edullisessa asemassa tutkiakseni sekä suomalaista että turkkilaista kulttuuria. Olen Suomessa 1970-luvun lopulla syntynyt, suomenturkkilaisen maahanmuuttoaktivistiäidin kasvattama, Suomen ja Turkin kaksoiskansalaisuuden omaava ja turkin kieltä itseopiskellut, suomea äidinkielenäni puhuva ja tilanteen mukaan kulttuurisesti suomalaiseksi tai toisen sukupolven maahanmuuttajaksi identifioituva tutkija.² Tutkijapositioni kahden kulttuurin välillä motivoi minua katsomaan molempia kulttuuriympäristöjä ulko- ja sisäpuolisuuden jatkumolla liikkuen.

Pitkälle valmisteltu kulttuuripääkaupunkihanke kaatui marraskuussa 2009 partneriosapuolten taloudellisiin esteisiin huolimatta hankkeen suomalaisten ja turkkilaisten osapuolten innokkuudesta ja kulttuuripääkaupunkisäätiön myönteisyydestä. Osapuolilla oli myös erilainen kulttuurinen

---

² Kulttuurintutkijat Huttunen, Löytty ja Rastas (2005, 13) huomattavat, että "toisen [suku]polven maahanmuuttaja" on käsitteellinen mahdollisuus. Heidän mielestään olisi tärkeää tulevaisuudessa siirtyä käsittämään maahanmuuttajalla nimenomaan vain ihmisiä, jotka ovat vastikään muuttaneet Suomeen. Olen tästä varsin samaa mieltä, mutta vielä tällä hetkellä toisen sukupolven maahanmuuttajaksi (tai pikemminkin suomeenmuuttajaksi) identifioituminen on itselleni tärkeä mahdollisuus sosiaalisissa tilanteissa tuoda esille perhetaustani, sillä nimestäni tai ulkomuodostani tätä on vaikea huomata. Perheemme sisällä käyttämämme määritelmä kulttuuriselle identiteetille, jota on vaikea luokitella kansalaisuuden, vanhempien, synty- ja asuinpaikan, kielen pohjalta, on tuttavallisempi *cocktail*.

ymmärrys budjetin laatimisperusteista ja kirjanpitolain soveltamisesta. Tämä tarkoitti, että en saanut kerättyä Turkissa keruukilpailun avulla aineistoa vastapainoksi Suomessa kerätylle aineistolle, vaikka niin alunperin suunnittelin.³ Kokeilin vielä vaihtoehtoista ja pienimuotoisempaa keruumenetelmää avaamalla ”Istanbulin äänipäiväkirja” -verkkosivuston (Sesli günlük 2009), jossa kannustettiin ihmisiä esittämään itselleen merkittäviä ääniympäristöjä Istanbulissa ja kommentoimaan niitä. Tiedotin laajalti sähköpostien, lentolehtisten ja turkkilaisten tutkijakollegojen avulla. Tästä huolimatta keruumenetelmä ei herättänyt ihmisten kiinnostusta osallistua. Sivustosta tuli henkilökohtainen tiiviiden äänimaisemadeskriptioiden harjoittelualustani; samalla luovuin pyrkimyksestä kerätä *Sataa suomalaista äänimaisemaa* vastaava aineistokokonaisuus väitöstutkimustani varten.

Nämä epäonniset, mutta opettavaiset tapahtumat eivät kuitenkaan olleet tutkimuskysymykselle kohtalokkaita, vaikka aineistonkeruumenetodit pitikin arvioida uudelleen ja lopulta vaihtaa. Kolmea Istanbulia käsittelevää artikkelia varten käytetyt aineistonkeruumenetodit (etnografiset menetelmät, kuten osallistuva havainnointi ja haastattelut, äänittäminen ja autoetnografia sekä audiovisuaalisen materiaalin lähiluku) osoittautuivat lopulta tuottoisiksi. Tutkimusaiheen eli yksityisen äänitilan kulttuurisidonnaisuus osoitti myös menetelmien kulttuurisidonnaisuuden. Jälkikäteen arvioituna pyrkimys saada keruukirjoituskehotuksella aistikokemukserrontaa Istanbulissa asuvilta kirjeitse tai sähköpostitse oli hyvin optimistinen. Käsittelen aihetta yksityiskohtaisesti luvussa 3, ”Metodit, aineistot ja lähestymistavat”.

Tutkimukseni kuuluu etnomusikologian ja kulttuurisen äänen-tutkimuksen alaan. Kulttuurinen äänentutkimus on monitieteinen ja institutionaalisesti hahmoaan hakeva tutkimusala, jolla on juuria muun muassa kanadalaisessa äänimaisematutkimuksessa, media- ja elokuvatutkimuksessa, musiikintutkimuksessa, kulttuurihistoriassa ja antropologiassa. Tutkimusalalla toimii myös tutkivia taiteilijoita sekä taidetta tekeviä tutkijoita. Kulttuurinen äänentutkimus on ollut viimeisen kymmenen vuoden ajan voimakkaassa kasvussa kansainvälisellä tutkimuskentällä. Tämä näkyy kokoelmajulkaisujen⁴, vertaisarvioitujen kansainvälisten lehtien⁵ ja eri tutkimusalojen sisältä nousevien konferenssien lisääntymisenä. Neuvottelua ja punnitsemista tutkimusalalle sopivista englanninkielisistä nimistä (*soundscape studies*, *auditory culture studies*, *sound studies*, *sonic studies*) ja niiden tarkemmista merkityssisällöistä käydään tiuhaan, samoin kuin äänen tutkimuksen suhteesta kaikki ihmisaistit

---

³ Ehkä hakemuksesta jäi elämään idea kerätä sadan teemalla paikallista kulttuuria: vuosi hakemuksen jälkeen kulttuuripääkaupunkisäätiö alkoi julkaista yhdessä kaupungin kanssa Istanbul’un 100leri-kirjasarjaa (”Istanbulin sadat”) (Kultursanat 2012), jossa on toistaiseksi ilmestynyt 66 teosta portaikoista linnunpöntöihin, mutta ei vielä äänimaisemista.

⁴ Näistä mainittakoon *Soundscape Studies and Methods* (toim. Järviluoma & Wagstaff 2002), *Auditory Culture Reader* (toim. Bull & Back 2003), *Hearing Cultures* (toim. Erlmann 2004), *Aural Cultures* (toim. Drobnick 2004), *Hearing Places* (toim. Bandt, Duffy & MacKinnon 2007), *Sound Studies* (toim. Schultze 2008), *Handbook of Sound Studies* (toim. Bijsterveld & Pinch 2011), *Sound Studies Reader* (toim. Sterne 2012) ja laaja neliosainen *Sound Studies* (toim. Bull 2013), joka sisältää myös tämän väitöskirjan neljännen artikkelin uudelleenjulkaisun.

⁵ Vuonna 2011 aloitti toiminnan kolme lehteä: *SoundEffects*, *Journal of Sonic Studies* ja *Interference*.

huomioonottavaan tutkimukseen (Howes 2005, Ingold 2007, Thibaud 2011, Kassabian 2012). Oma tutkimukseni on selkeästi kulttuurista *äänentutkimusta*, joskaan en väitä, että kuulo olisi ihmisaisteista ratkaisevin tilaa tai ympäristöä määrittävä aisti, tai että aistien toimintaa voisi arkipäivässä ja tästä johtuen tutkimuksellisestikaan lähtökohtaisesti erottaa toisistaan.⁶ Äänen tutkiminen: miten sitä kuunnellaan tai ollaan kuuntelematta, tuotetaan tai ollaan tuottamatta, ymmärretään tai jätetään ymmärtämättä, huomioidaan tai jätetään huomioimatta, on yksi avain kulttuuristen käytäntöjen ymmärtämiseen. Etnomusikologina pidän ääntä kiinnostavana sen ajallisen ja tilallisen monitahoisuuden ja kommunikatiivisuuden takia.

Etnomusikologian ja kulttuurisen äänentutkimuksen suhde on kiinnostuksenkohteiltaan osin limittäinen, eikä tarkan eron rakentamista alojen välille voi nähdä tarkoituksenmukaisena. Etnomusikologi Heikki Uimosen mukaan kulttuurisen äänentutkimuksen kohteena on äänen ja kuulijan sekä äänen ja yhteisön välinen suhde. Hänen mukaansa etnomusikologien kulttuurisensitiivinen käsitys musiikillisesta äänestä voidaan ulottaa koskemaan koko äänimaisemaa, yksittäisiä ääniä ja näihin sisältyviä erilaisia äänen tuottamisen, käyttämisen ja ymmärtämisen muotoja. (Uimonen 2013.)

Seuraavaksi esittelen lyhyesti aikaisempaa ja uuttakin tutkimusta eli tutkimusympäristön, jossa tutkijana toimin ja joiden kanssa keskustellen tutkimukseni on muotoutunut. Suomessa kuten kansainvälisestikin kulttuurinen äänentutkimus on monitieteistä. Vahvasti tieteelliseen keskusteluun ovat osallistuneet musiikintutkijat. Akateemisina opinnäytteinä kolme äänimaisematutkimuksen väitöskirjaa on julkaistu musiikintutkimuksen alalta (Uimonen 2005, Vikman 2007, Rainio 2010). Äänimaisemallisia käsitteitä on käytetty myös väitöskirjoissa yhteiskuntahistorian alalla (Kilpiö 2005, Ampuja 2007). Yksi pro gradu -tutkimus kulttuurisesta äänentutkimuksesta on valmistunut kulttuuri- maantieteen alalta (Kautonen 2011).

Näistä omalle tutkimukselleni relevanteimpia ovat Uimosen, Vikmanin ja Ampujan väitöskirjat. Uimosen käsittelee laajasti akustisen kommunikaation perusteita selvittäen äänen sähköisen siirrettävyyden eli transfonian merkittävyyttä äänimaisema-analyysissä, seikka, joka on keskeisellä sijalla neljännessä artikkelissani. Vikmanin äänimaisemaetnografia pohjoisitalialaisesta Cembran kylästä oli metodisena esimerkkinä artikkelilleni Ata-2:n taloyhtiöstä.⁷

---

⁶ Johdantoa kirjoittaessani menetin kuukaudeksi kuulokyvyn oikeasta korvastani tärykalvon puhkeamisen vuoksi ja jouduin arvioimaan uudelleen itsestäänselvytenä pitämäni stereofonisen kuulon toimintaa. Kokemus muutti vahvasti käsitystäni tilan ja ympäristön hahmottamisesta. Ensisiijaista tilan hahmottamiselle tuona aikana tuntui olevan toimiva tasapainoasti.

⁷ Uimonen ja Vikman ovat olleet myös tutkijakollegojani tämän väitöskirjan rahoittaneessa *Soundscapes and cultural sustainability* -hankkeessa (2009–2012, Suomen Akatemia), jota johtaa kulttuurintutkimuksen professori Helmi Järviluoma-Mäkelä Itä-Suomen yliopistosta. Hanke perustuu kolmeen aikaisempaan äänimaisematutkimusprojektiin: *Acoustic Environments in Change* (AEC), jossa tutkittiin kuuden eurooppalaisen kylän äänimaiseman muutosta kolmenkymmenen vuoden ajalta, *Sonic Memories and Emplaced Pasts in European Villages* ja *Sata suomalaista äänimaisemaa*. Hankkeessa yhdistetään kulttuurintutkimuksen teoriaa ja käytäntöä osallistavan äänimaisemaetnografian ja toimijakeskeisen tutkimuksen avulla. Analyysin kohteena on ollut arkinen äänellinen tieto eurooppalaisissa kylissä ja kaupungeissa. Tutkimustehtäväni hankkeessa oli soveltaa kyseisissä aikaisemmissa tutkimuksissa käytettyjä metodeja suurkaupunkiympäristöön, Istanbuliin. (SoCS 2009.)

Äänellistä asumiskulttuurien dynamiikkaa Helsingissä tutkinut Ampuja kirjoittaa melun sietämisestä kaupunkielämän välttämättömyytenä: “[M]elusta on tullut monelle kaupungin asukkaalle arkipäivää. Se on niin tavallinen asia, että uudet sukupolvet eivät välttämättä kiinnitä siihen huomiota ja vanhemmatkin ovat siihen tottuneet” (Ampuja 2007, 157–158). Tämä melu-orientoitunut tulkinta äänellisestä kaupunkielämästä toimi pontimena ensimmäiselle artikkelilleni, jossa toisenlaisen aineiston valossa esitän vastakkaisen tulkinnan suomalaisesta kaupunkielämästä. Susanna Välimäen (2008) tutkimusaineisto sotaelokuvista sisältää ääniraidoilta sekä musiikin että äänitehosteet. Tämä on esimerkki, jota seurasin kolmannessa artikkelissani Istanbulin äänellisistä representaatioista elokuvissa.

Julkisen ja yksityisen äänimaiseman risteymää sekä henkilökohtaisen äänitilan muokkausta on kulttuurisessa äänentutkimuksessa käsitelty pääosin musiikin, äänentoiston ja ubiikkikuuntelun eli jokapaikkaisen elektroakustisten äänilähteiden kuuntelun lähtökohdista. Kanadalaiset *World Soundscape Projectin* äänimaisematutkijat olivat huolissaan taustamusiikin käytöstä puuduttavana ja passivoivana, ääniympäristön epämiellyttävyyden aiheuttaman kivun lievittäjänä (Schafer 1994, 96) sekä kritisoivat taustamusiikin aiheuttaman eristyneisyyden haittaavan akustisten yhteisöjen muotoutumista sekä aiheuttavan ääniympäristöjen homogenisoitumista (Westerkamp 1990, Truax 2001, 210–211). Siirryttäessä taustamusiikista astetta henkilökohtaisempaan (musiikin)kuunteluun ja mukana kulkeviin äänentoistolaitteisiin monen tutkijan mielenkiinto kohdistui taustamusiikin rappeuttavasta vaikutuksesta mahdollisuuksiin muokata henkilökohtaista äänitilaa. Ubiikkikuuntelun korostama intersubjektiivisuuden katoaminen on kiinnostanut monia tutkijoita eritoten kuuntelun siirtyessä yksityisestä julkiseen eli yhteisesti jaettuun tilaan (ks. esimerkiksi Thibaud 2003, Bull 2007, Uimonen 2010, Kassabian 2013).

Turkissa äänimaisemakäsitteistöä hyödyntävää tutkimusta on tehty vasta vähän, mutta kiinnostus aiheeseen on kasvamassa. Arkkitehtuurin ja akustiikan alalla äänimaiseman käsitettä on käytetty Yildizin teknillisessä yliopistossa, Istanbulissa. Tutkimus on kohdentunut nimenomaan yhteiseen ja julkiseen äänimaisemaan, muun muassa suljettuihin kauppa-alueisiin ja ulkoilmassa sijaitseviin kauppakatuihin äänellisen mukavuuden näkökulmasta (Özcevik et al 2007; Özcevik & Can 2010a) sekä Bosporin laiturialueiden ääniympäristöjä vertailevassa tutkimuksessa (Özcevik & Can 2009; 2010b). Aineistonkeruumetodeina näissä tutkimuksissa ovat olleet akustisesti mitatut kuuntelukävelyt, laboratoriokuuntelutestit ja kyselylomakkeet. Kyseisissä tutkimuksissa käytetään äänimaisemasta turkinkielistä sanaa *işitsel peyzaj*, äänellinen maisema. Tutkimuksissa pyritään määrällisen ja laadullisen informaation avulla kaupungin äänitilojen arviointiin ja kaupunkisuunnittelun parantamiseen. Lähempänä kulttuurista äänentutkimusta on Sirin Özgünün musiikkisosiologiaan ja äänimaisematutkimukseen pohjautuva tuore väitöstutkimus *The Sounds of Political Actions in the Streets of Istanbul* (2012).

Özgün analysoi poliittisten mielenosoitusten ja istanbulilaisen katutilan äänimaisemaa rajaten sen kolmeen vuotuiseseen juhlapäivään (vappuun, Tasavallan päivään ja *newroziin*⁸) käyttäen etnografisia metodeja, erityisesti osallistuvaa havainnointia. Özgün käsittelee yhteisen ja julkisen äänimaiseman eroa (vähemmistö)yhteisöjen ja valtion välille rakentuvana äänitilana.

Etnomusikologisesti istanbulilaista musiikkimaisemaa on tutkittu muun muassa hiphop-musiikin paikkanarratiiveissa (Solomon 2005a, 2005b) ja kulttuurisen intiimiyden käsitettä turkkilaiseen populaarimusiikkiin soveltaen (Stokes 2010). Kulttuurintutkimuksellista ja sosiologista istanbulilaista asumista käsittelevää tutkimusta on tehty keskiluokkaisen asumisen eksklusiivisuudesta (Öncü 1999), talonmiesten, palvelusväen ja asukkaiden suhteista (Özyeğin 2002) ja asumisyhteisöjen suvaitsevaisuudesta ja kansallisidentiteetistä (Mills 2010) sekä muutoksesta globalisoituvassa metropolissa (Keyder 1999). Lopuksi mainittakoon Yael Navaro-Yashinin (2002) vahva etnografia Turkin poliittisen julkisen elämän muotoutumisesta 1990-luvulla, *Faces of the state – Secularism and Public Life in Turkey*, jonka tarjoama malli positioitumisesta kentälle ”ei-turkkilaisena” etnografina poisti suomuja silmiltäni kirkastaen tutkimuskysymyksiäni, joista kerron seuraavaksi.

1.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksessani kysyn, miten yksilöt ja yhteisöt ymmärtävät, rakentavat, muokkaavat ja hallitsevat yksityistä ja yhteistä kaupunkiaäänitilaa eli äänellistä, kuulemalla rakentuvaa elinympäristöään. Tutkimushypoteesini yksityisen ja yhteisen äänitilan rajapinnasta liittyy ajatukseen, että suurkaupungeissa tiheästi rakennetuilla alueilla äänitilat ovat limittäisiä ja päällekkäisiä. Varsinkin asuntojen äänitila on huokoista ja valuvaa: sekä kaupunki julkisena äänitilana että naapureiden yksityiselämä äänien kantamana vuotavat seinistä riippumatta kodin sisälle. Tämä tilallinen ristiriita ja siihen liittyvät kulttuurisidonnaiset arvoasetelmat saavat kaupunkilaiset omaksumaan moninaisia toimintatapoja ja ääneen sekä kuulemiseen liittyviä hallintastrategioita. Olennaista tutkimuskysymykseni kannalta on yksityisen ja yhteisen rajapinnan käsittäminen abstraktin vastakkainasettelun sijaan konkreettisten äänitilojen risteymiksi, joissa tuotetaan kulttuurista ymmärrystä kaupungin äänitiloista, kodista, naapureista ja muusta ympäristöstä.

”Yksityinen” ei kuitenkaan ole kulttuurista irrallinen osa, vaan vahvasti sen arvoista ja eritoten yksilökäsityksistä riippuvainen elämänalue. Historiallisena käsitteenä yksityisyys on vahvasti liitetty länsimaisen porvariydinperheen muotoutumiseen kansalaisyhteiskunnassa (Habermas 2004, 213–236). Yksityisyydellä voidaan tarkoittaa myös tiedonhallintaa ja sen myötä yksilön itsemääräämisoikeutta, autonomisen ja harkitsevan kansalaisen muotoutumista demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen edellytyksenä (Räikkä

---

⁸ Newroz on kurdien viettämä uudenvuoden juhla, joka ajoittuu kevätpäiväntasaukseen.

2007, 85). Habermasilaista käsitystä yksityisyydestä on vahvasti kritisoitu sen länsimaiseen demokratiakäsitykseen ja modernismiin pohjautuvasta tulkin-
nasta. Oma tutkimukseni ponnistaa tästä kritiikistä ja pyrkii "yksityisen"
käsitteen problematisoimiseen ja sen tilallisajallisten kerrostuneisuuksien kon-
tekstoimiseen.

Väitöskirjassani analysoin yksityisen ja yhteisen äänitilan rakentumista neljän eri tutkimuskohteen ja -aineiston avulla. Tarkemmat tutkimuskysymykset esitellään artikkeleiden aluissa. Yksi artikkeli paikantuu suomalaiseen ja kolme istanbulilaiseen kulttuuriympäristöön. Tutkimukseni käsittelee suomalaista ja istanbulilaista kaupunkikulttuurina. Rajaus turkkilaisesta istanbulilaiseen perustuu paitsi käytännön tutkimuksen suorittamiseen tietyllä maantieteellisesti rajatulla alueella myös istanbulilaisen äänellisen kaupunkikulttuurin rakentumisen tapoihin. "Istanbul ei ole sama kuin Turkki", muistutetaan kaikkia, jotka yrittävät hahmottaa turismin, talouden ja urbaanin turkkilaisuuden lippulaivana toimivaa miljoonakaupunkia. Puhuttaessa Istanbulista turkkilaisen kaupunkikulttuurin unohdetaan liian usein paitsi muut turkkilaiset suurkaupungit myös ammottavat demografiset ja alueelliset erot Istanbulin ja muun Anatolian niemimaan välillä.

Kirjoittaessani suomalaisesta tai istanbulilaisesta tai turkkilaisesta kulttuurista pyrkimykseni ei ole sitoa tutkimustani kansallisvaltioihin tai määritellä eri kulttuureja kansallisvaltioiden kautta. Antropologi Yael Navaro-Yashin väittää, että "turkkilaista kulttuuria" ei ole olemassa: ei ole mahdollista löytää "turkkilaisuutta" ja sitä kätkevää länsimaisuuden verhoa, jota raottamalla voitaisiin löytää piilotettu kulttuurivaranto (Navaro-Yashin 2002, 10–13). Turkin historia on yleensä esitetty sekä akateemisessa tutkimuksessa että politiikassa länsimaistumisen historiana, joko sekularistisuuden ylistyksenä tai islamis-
tisuuden kritiikkinä. Navaro-Yashin kuitenkin kyseenalaistaa tämän esittämällä, että länsimaistuminen on yksi historiallisen analyysin kategoria, joka näkyy vielä jälkiorientalististenkin tutkimusten viittauksissa "moderniin". Ei myöskään voida puhua kulttuurin länsimaistumisesta ellei haluta samalla hyväksyä käsitystä idän ja lännen historiallisesta eroavuudesta. Tällöin nimittäin pysyvät peitossa kategoriat, joita käytetään perusteluina "alkuperää" koskeville väitteille. (Navaro-Yashin 2002, 10.)

Kansallisvaltioon sidottua käsitystä kulttuurista on myös syytä katsoa kansallisvaltiossa asuvien kymmenien uskonnollisten ja etnisten vähemmistöjen näkökulmasta. Tämä on aihe, jota käsittelen toisessa artikkelissa. Kansain-
välisten suhteiden ja politiikantutkija Baskin Oran on tutkinut Turkin ihmisoikeustilannetta vähemmistöjen kannalta ja tullut siihen tulokseen, että Turkin valtio tunnustaa vähemmistöoikeudet vain ei-muslimeille (kristityt ja juutalaiset), joita valtio kohtelee ulkomaalaisina vaikkakin he ovat Turkin kansalaisia. Vastaavasti kaikki muslimiryhmät pakotetaan turkkilaisiksi, vaikka ne eroaisivat kielellisesti, etnisesti tai uskonnollisesti turkinkieltä puhuvista sunnimuslimeista.⁹ Oran ehdottaa turkkilaisesta käytettäväksi sanaksi Turkin

---

⁹ Turkkilaistamisen (*turkification*) vaikutuksesta mm. elokuvateollisuuteen ks. Arslan 2011.

kansalaista ja Turkissa asuvaa merkitsevää sanaa "türkiyeli" (vrt. britti) nykyisin käytössä olevan sanan "türk" (vrt. englantilainen) sijaan. (Oran 2007, 250; 2010.) Ehdotus on aiheuttanut poliittisyhteiskunnallista kuohuntaa sekä lakisyytteitä esittäjälleen.¹⁰

Tosin "istanbulilaisuudesta" puhuminen ei sekään ole ongelmatonta, joskin ihmisoikeudellisesti miellelyhtymiltään lievempää. 1900-luvulla itsestään sanaa *istanbullu* (istanbulilainen) käyttivät ne, jotka olivat syntyneet ja kasvaneet kaupungissa, kielellisestä tai uskonnollisesta taustasta riippumatta. Nostalgisiin "vanhojen hyvien aikojen" kuvauksiin törmää monessa kulttuurituotteessa: ennen 1960-luvulla alkanutta "suurta muuttoa" maalta kaupunkiin Istanbul nähtiin länsimaistuneen keskiluokan globaalina metropolina. Tänä päivänä kaupungissa asuvista 70 prosenttia on syntynyt kaupungin ulkopuolella: yhteisön ja paikkaan kuulumisen tunne ei enää toteudu, joten jäljelle jää istanbulilaisuuden mytologia (Tanyeli 2009, 146–147, ks. myös Mills 2010). Menneisyyden kaihon lisäksi toinen kaupunkiin sitkeästi liittyvä tulkintakehys, jota tieteessä ja taiteessa runsaasti viljellään on metafora sillasta, jolla Istanbulia asetellaan globaalille maailmankartalle ainoana kahdelle mantereelle sijoituvana kaupunkina. Geopoliittiset stereotypiat "idästä ja lännestä" ovat niin sitkeitä ja merkityksiin uponneita, että kaikenlaisen muutoksen ja virtauksen käsitteellistäminen vaikeutuu (Göktürk, Soysal & Türeli 2010, 19). Poliittisesti tulenarka keskustelu turkkilaisuudesta ja mytologisoitunut istanbulilaisuus on myös osa arkista erontekojen diskurssia asuntojen äänitilan määrittelyssä, kuten artikkeleissa kaksi ja kolme osoitan.

Navaro-Yashinin tapaan voi kyseenalaistaa myös "suomalaisen kulttuurin" ja "suomalaisuuden" länsimaisuuden silmälasien läpi. Lisäksi voisi miettiä, mikä Suomelle ja Turkille on historiallisesti, stereotyyppisesti tai demografisesti yhteistä. Molemmat kansallisvaltiot ovat itsenäistyneet 1900-luvun alussa, ensimmäisen maailmansodan jälkimainingeissa. Ne sijaitsevat maantieteellisesti ja poliittisesti Euroopan reunalla (ks. Leinonen et al. 2007, Lehtonen 2004, 190). Molemmissa tapahtui väestön "suuri muutto" maalta kaupunkiin 1960- ja 1970-luvuilla. Siinä missä suomalaisuutta on rakennettu pois venäläisyydestä on istanbulilaisuutta rakennettu pois anatolialaisuudesta. Tulenkantajien ja 1990-luvun poliitikkojen puheessa Suomessa ollaan oltu "ikkunat auki Eurooppaan", Istanbul on puolestaan "kääntänyt kasvonsa kohti Eurooppaa" (Göktürk et al. 2010, 23).

Samoin kuin *Sata suomalaista äänimaisemaa* -hankkeen määrittelyssä (Järviluoma et al. 2006, 6–7) käsitän istanbulilaisen äänimaiseman lähtökohtaisesti maantieteelliseksi. Kaikki kaupungin alueella koetut ääniympäristöt

---

¹⁰ Oran joutui Turkin pääministeriön työryhmän tilaaman kyseisen vähemmistöraportin laatimisesta syytteen Turkin hallituksen, oikeusjärjestelmän ja armeijan halventamisesta sekä kiihottamisesta yhteiskunnallista luokkaa, rotua tai uskontoa vastaan. Hän joutui myös opetuskieltoon Ankaran yliopistossa, jossa hän toimi professorina. (Leinonen et al. 2007, 243–244.) Syytteistä ensimmäiseen langetettiin vapauttava tuomio, toista ei tuomarın päätökseen nojaten tulla käsittelemään oikeudessa (Oran 2010). Kiinnostavaa on nähdä, miten tällä hetkellä (kesäkuu 2013) käynnissä olevat laajat hallituksen vastaiset mielenosoitukset tulevat vaikuttamaan käsityksiin kansalaisuudesta ja sen kulttuurisesta monimuotoisuudesta.

ovat istanbulilaisen äänimaiseman osia. En väitä, etteikö istanbulilaista äänimaisemaa voisi kokea muualla, vaikka elokuvan ääniraidalla lentokoneessa Atlantin yllä. Äänimaisemat rakentuvat kaksitahoisesti, sekä konkreettisina kuultuina äänitiloina että näiden kulttuurisina merkityksinä. Suhteessa paikkaan äänitilat ovat sisäkkäisiä.¹¹ Tuotamme äänitilan käytännöissämme ja vuorovaikutussuhteissamme (vrt. Massey 2008, 15). Kulttuuristen merkitysten limittyvät ja ajalliset muodostelmat tapahtuvat aina tilassa ja paikassa, mutta eivät ole siihen sidottuja.

Lähtökohtana on ymmärtää yksityisen ja julkisen tilan vastakainasettelun toimimattomuus tutkittaessa äänitilaa. Tarkoitukseni on osoittaa, että yksityinen äänitila syntyy tekemällä, ylläpitämällä ja neuvottelemalla sekä yhteydessä yhteiseksi koettuun äänitilaan. Kuten kirjan *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa* toimittajat toteavat, ”erityisen kiinnostavia kysymyksiä nousee esiin tilan eri ulottuvuuksien limittymisissä ja risteämissä” (Ridell, Kymäläinen & Nyysönen 2010, 10–11). Minun kysymykseni koskevat näitä nimenomaisia sosiaalisen ja materiaalsen kaupunkitilan risteämissä.

1.3 VÄITÖSKIRJAN RAKENNE

Johdannossa käsittelen seuraavaksi tutkimuksen teoreettista viitekehystä ja keskeisiä tutkimuskäsitteitä. Aluksi arvioin yksityisen ja yhteisen äänitilan käsitteitä tutkimuksellisinä työkaluina nostaan esiin aiheita joko suoraan tai sivuten käsitteleviä aikaisempia tutkimuksia. Johtuen kulttuurisen äänen-tutkimuksen monitieteisyydestä käsittelemäni relevantit tutkimukset ovat paitsi kulttuurintutkimuksen ja etnomusikologian myös (musiikki)antropologian, (kaupunki)sosiologian ja (kulttuurisen) maantieteen tutkimusaloilta. Keskustelemalla eri käsitteiden, kuten samanaikaisen tilan (Massey 2008), akustisen yhteisön (Truax 2001), akustemologian (Feld 1994; 2005) ja kotoistamisen kanssa, pyrin osoittamaan yksityisen ja yhteisen äänitilan rakentumisen keskeisimmät kulttuurisidonnaiset muuttajat.

Teoreettisen viitekehysten jälkeen siirryn esittelemään ja arvioimaan käyttämäni metodien, aineistojen ja lähestymistapojen valintaa ja käyttöä. Esittelen akustemologian myös teoreettis-metodisena lähtökohtana työlleni. Tämän jälkeen arvioin sanallisen tutkimusaineiston (keruukirjoitusten, haastattelujen) ja sanallistettavan tutkimusaineiston (havainnoinnin, äänittämisen) muodostamista, sekä näiden aineistojen rajaamisen ja käyttämisen problematiikkaa äänimaisematutkimuksessa tarkastelemalla lähemmin myös audiovisuaalisten aineistojen (elokuvien, YouTube-videoiden) tarjoamia mahdollisuuksia. Viimeisenä metodina esittelen autoetnografian ja sen käyttämistä aineistonkeruuvälineinä tilanteissa, joissa edellä mainituilla menetelmillä on vaikeaa toimia. Ennen väitöstutkimuksen loppusanoja käsittelen aiheeni

---

¹¹ Ks. tästä tarkemmin sivulla 17.

kannalta keskeisiä tutkimuseettisiä kysymyksiä sekä ratkaisuja, joihin olen tutkimuksen kuluessa päätenyt.

Väitöskirjani koostuu johdannon lisäksi neljästä artikkelista. Ensimmäinen artikkelini pureutuu suomalaisen kerrostaloelämän akustemologiaan eli äänellisen tietämisen tapoihin tutkimalla *Sata suomalaista äänimaisemaa* -keruukilpailuun (Järviluoma et al. 2006) lähetettyjä kirjallisia kuvauksia merkittävistä ääniympäristöistä kerrostaloissa. Tulkitsen keruukirjoituksista erilaisia käytänteitä, joilla rakennetaan yksityistä äänellistä tilaa kaupunkikotiympäristössä. Selkeät erot yksityisten ja julkisten tilojen luonteissa kuitenkin muuntuvat äänimaiseman tulkinnan myötä pikemminkin temporaalisiksi aste-eroiksi. Nämä aste-erot voivat olla limittäisiä ja päällekkäisiäkin, mutta samalla tärkeitä arkielämän artikulaatioita, joissa äänellisen informaation rajanvetoja tapahtuu molemmin puolin asunnon ovia ja seiniä. Aste-erojen moninaisuuksista kertovat ne moninaiset tavat, joilla ihmiset kokevat yksityisyytensä tai kotirauhansa häirityn.

Toisessa artikkelissa tutkin yhteisen äänitilan dynamiikkaa turkkilaisessa kerrostaloympäristössä Istanbulin Çengelköyn kaupunginosassa. Tutkin 10000–12000 asukkaan keskiluokkaisen taloyhtiö Ata-2:n äänellistä kulttuuria etnografian keinoin: miten asunto-osakeyhtiössä asuvat toimivat akustisena yhteisönä, millaisista artikulaatioista tämä yhteisö muodostuu ja miten sitä ylläpidetään. Artikkelissani painotan sitä, miten asunnon äänimaisema muodostuu yksityisenä ja yhteisenä äänitilana ja miten naapuruutta määrittellään äänellisinä rutiineina, odotuksina ja ennakoitavuuksina. Päämääränäni on kuvata ja analysoida asuinalueen äänellisessä kulttuurissa tapahtuvia yksityisen ja yhteisen äänitilan erontekoja. Taloyhtiössä asuvat artikuloivat äänellisiä naapuruussuhteitaan ja omaa kotitilaansa näiden kirjoitettujen ja kirjoittamattomien sääntöjen mukaan. Yhteisinä pidetyt arvot eivät ole ongelmattomia kaikkien asukasryhmien kohdalla. Tutkimuskiinnostukseni ytimessä ovat kysymykset spatiaalisesta segregaatiosta eli tilallisesta eriytymisestä.

Kolmannessa artikkelissani¹² laajennan reaali maailman yksityisten ääniympäristöjen analyysin äänellisten tilojen representaatioiden analyysiin tarkastelemalla tapoja, joilla Istanbulia ja varsinkin sen kotitiloja on äänellisesti kuvattu turkkilaisessa elokuvassa 1930-luvulta nykypäivään. Istanbul on toiminut turkkilaisen elokuvan suurena ja edullisena ulkoilmastudiona noin 5000 elokuvassa. Kaupungin äänellisen kuvaamisen paikalliset konventiot ovat olleet elokuvateollisuuden ja tuotantoympäristön taloudellisista rajoitteista ja esteettisistä ponnellomuudesta johtuen pitkäikäisiä ja varsin muuttumattomia 1970-luvulle asti. Tästä johtuen elokuvien luoma äänellinen mielikuva kaupungista on vaikuttanut kliseiseltä laivojen, lokkien ja populaarimusiikin ääni-raidalta. 1990-luvun lopussa uuden elokuvatekijäsukupolven aloittaessa uransa representaation estetiikka kuitenkin muuttui. Nämä kansainvälisillekin

---

¹² Artikkelin on julkaissut Oxford University Press kirjassa *Oxford Handbook of New Audiovisual Aesthetics*. Kiitän kustantajaa uudelleenjulkaisumahdollisuudesta.

markkinoille suunnatut elokuvat kuvasivat henkilöitä rauhallisissa koti-ympäristöissä, sisätiloissa, joissa äänillä ja niiden pienuudella on kerronnallisesti suuri merkitys. Ääniraita konstruoi kaupungin äänimaisemaa yksityisten kotitilojen taskuina ja yhteisten ulkotilojen vaativana huminana. Esimerkkeinä toimivien elokuvaääniraitojen analyysissa toistuvat teemat akustisesta järjestyksestä ja kerrostaloelämisen tilallisesta hallinnasta.

Neljäs artikkelini käsittelee yhteisen äänitilan artikulaatioita istanbulilaisessa kaupunkiympäristössä tarkkailemalla jalkapallofaniryhmän akustista toimintaa kaupunkitilassa. Artikkelissa väitän, että kannattajaryhmä muodostaa akustisen yhteisön, joka muokkaa yhteistä tilaa lauluilla, marsseilla ja huudoilla. Akustisen yhteisö saa tukea myös elektroakustisesta yhteisöstä eli erilaisten virtuaaliportaalien ja sosiaalisen median toimintaympäristöistä, joilla akustisen yhteisön toimintasääntöjä opetellaan ja opetetaan. Päämääränä akustisen yhteisön toiminnalle on äänellisen kotikenttäedun rakentaminen ja siirrettävyys. Artikkelini laajentaa akustisen yhteisön käsitettä paikkasidonnaisesta ja arvoiltaan verrattain homogeenisesta *Gemeinschaft*-asuin-yhteisöstä urbaaneihin virtuaaliympäristöjenkin mahdollistamiin monitahoisiin akustisiin yhteisöihin, joissa yhteisö tuottaa äänitilan paikassa, mutta ei ole siihen sidottu. Tarkastelemani kolme fanien kokoontumispaikkaa kertovat kaikki erilaisista akustisen yhteisön äänellisistä toimintamahdollisuuksista, niiden paikoittain jyrkistä rajoista ja tilan esiin houkuttelemista preferensseistä.

2 Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

Teoreettista viitekehystä rakentaessani olen tutustunut monen eri tutkimusalan julkaisuihin. Jotkut ovat olleet tutkimuskäsitteistöiltään ja ajatusmaailmoiltaan lähempänä etnomusikologiaa ja kulttuurintutkimusta, kuten sosiologia ja kulttuurimaantiede. Toiset ovat vaatineet tarkempaa syventymistä oppialojen sisällä käytyihin keskusteluihin ja tapoihin hahmottaa tutkimusongelmat (akustiikka, arkkitehtuurin tutkimus). Eri tieteenalojen tarjoamia yksityisen tilan määrittelyjä on runsaasti. Palaaminen käsitteiden äärelle, eri teoreettisten kontekstien ymmärtäminen ja aineiston läpikäyminen uudestaan ja taas uudestaan on auttanut työn rajaamisessa. Suunnitellessani tutkimusta minua kiinnosti kovasti yksityisen ja julkisen äänimaiseman ero. Tämä on sittemmin muuttunut yksityisen ja yhteisen äänitilan määriteltävissä olevan suhteen ymmärtämiseksi.

Tutkimusprosessini on osoittanut, miten olennaista empiirisen aineiston ja käsitteiden sekä niiden ympärille rakentuvien teoreettisten viitekehysten välillä käytävä keskustelu ja uudelleentulkinta on. Hermeneuttisella spiraalilla kulkeminen edellyttää jatkuvaa dialogia, uudelleenarvioimista ja tulkinnallisten painopisteiden tarkistamista. Kulttuuriteoreetikko Mieke Bal (2002) ehdottaa kulttuurintutkimukselle lähtökohtaisesti enemmän käsitteisiin kuin teoriaan perustuvaa näkökulmaa. Hän kutsuu tätä käsitteiden varaan ajateltua menetelmällistä periaatetta käsitteellistämiseksi. Monitieteisen tutkimuksen ongelmana voivat olla liian oppialarajoitteiset teoriat. Käsitteet ovat puolestaan notkeampia ja paremmin sovellettavissa uusiin tutkimusasetelmiin ja -ympäristöihin toimien samalla kohdetta teoretisoivina työkaluina. (Mt. 44–46, ks. myös Saarenmaa 2010, 34–36.)

Akustemologia on tutkimukseni teoreettinen ja metodologinen lähtökohta. Akustemologia eli akustinen epistemologia on ääniantropologi Steven Feldin (1994; 2005) kehittämä ja laajasti käytössä oleva termi, jolla tarkoitetaan tilan tai paikan kokemuksen perustumista ääneen ja erityisesti äänelliseen tietoon. Feld on viitannut akustemologiaan useissa kirjoituksissaan, mutta tarkan teoretisoivan käsittelyn sijasta hän osoittaa tutkimuksissaan, miten käsite voi toimia teoreettisena ja metodologisena lähtökohtana kulttuuriselle äänentutkimukselle. Tarkimman käsitteenmäärittelyn hän on tehnyt seuraavasti:

Akustemologia tarkoittaa sitä, että paikan kokemisen aistein koettuna tila-aikana on aina mahdollista perustua äänelliseen ulottuvuuteen. Tämä johtuu siitä, että tila indeksoi äänen leviämisen ja aika indeksoi

äänen liikkeen. Siltikin äänellinen aika on aina tilallista: äänet aistitaan yhdistävänä tekijänä, esimerkiksi ylä- ja alapuolta, sisä- ja ulkopuolta yhdistävänä, kaikua ja heijastusta sekä äänen lähdeä ja sen leviämistä yhdistävänä tekijänä. Äänitila on samaten ajallista: äänet kuullaan liikkuvina, paikallistuvina ja ajallisia merkkejä asettavina. (Feld 2005, 185, suom MK.)¹³

Akustemologian käsitteen määrittelyssä Feld painottaa äänitilan ajallisuutta. Käyttämällä sanaa *space-time* hänen ajatuksensa lähestyvät kulttuurimaantieteellistä käsitystä samanaikaisesta tilasta (*time-space*) (Massey 1991; 2008) ja aikamaantieteen (*time geography*) kiinnostusta rytmeistä (Mayr 2002, Winkler 2002, Edensor 2010). Fysiologisesti ajateltuna ihmisen kyky hahmottaa äänellistä tilaa muodostuu siitä, että eri puolilla päätä sijaitsevat korvat käsittelevät vastaanottamaansa ääni-informaatiota eriaikaisesti johtuen stereofonisesta viiveestä. Kuuloon perustuvaa arkkitehtuuria tutkineet Blesser ja Salter vertaavat äänen ajallisuutta ja tilaa valaisevuuteen (*illumination*). Samoin kuin arkkitehtoninen tila tulee valolla nähtäväksi, se tulee äänellä kuultavaksi. Kuulemme auralaisen arkkitehtuurin siinä, miten tila muuttaa äänen spektriä, intensiteettiä ja temporaalista sekvenssiä. Konkreettisestikin ajateltuna ääni on aikaa (Blesser & Salter 2006, 17).

Äänimaisematutkimuksessa äänitilan (*acoustic space*) käsite on keskeinen. Käsitettä on määritelty useammassa aikaisemmassa lähteessä. 1950-luvulla sähköisen kommunikaation yleistyessä äänitilaa on käytetty kuvaamaan median muutosta ja sitä, miten kuullun ja puhutun todistusvoima on eronnut kirjoitetun ja luetun todistusvoimasta. Äänitilalla viitataan yleisemmin myös esikirjalliseen, oraaliseen aikaan. (Carpenter & McLuhan 1966; McLuhan 1966; ks. Uimonen 2005, 20.) Schafer puolestaan määrittelee äänitilan alueeksi, jossa ääniobjekti tai -tapahtuma voidaan kuulla ennen sen hukkumista yleisen äänentason alapuolelle; ihmisen äänitila on se alue, johon hänen äänensä ulottuu. (Schafer 1994, 214–215, 271.) Schaferin määritelmä äänitilasta on lähes sama kuin Truaxin määritelmä äänitapahtuman akustisesta profiilista, jota hän demonstroi karttapiirroksella kirkonkellojen kuuluvuusalueesta. Tämä profiili muuttuu ja laajenee elektroakustiseksi profiiliksi, kun äänen vahvistamiseen ja siirtämiseen käytetään sähköisiä laitteita, puhelinta, radiota, skype-yhteyttä jne. (ks. Truax 2001, 126–128).¹⁴

Sata suomalaista äänimaisemaa -keruuaineistossa vain aniharva pohti omaa akustista profiiliaan. Yksi kirjoittaja kertoi ajaneensa nuorena miehenä

---

¹³ ”Acoustemology means that as a sensual space-time, the experience of place potentially can always be grounded in an acoustic dimension. This is so because space indexes the distribution of sounds and time indexes the motion of sounds. Yet acoustic time is always spatialized; sounds are sensed as connecting points up and down, in and out, echo and reverb, pointsource and diffuse. And acoustic space is likewise temporalized; sounds are heard moving, locating, placing points in time.” (Feld 2005, 185.)

¹⁴ Blesser ja Salter puolestaan käyttävät äänitilasta termiä akustinen arena (Blesser & Salter 2006). Lisäksi musiikillinen määritelmä äänitilalle (muodossa *auditory space*) löytyy musiikkifilosofi Zuckerandlilta (Feld 2005, 183), jonka mukaan musiikki on enemmän kuin kokemus sävelestä (*tone*) ajassa; liike ja progressio sulauttavat äänen tilalliseksi ja ajalliseksi kokemukseksi.

mielellään kaupungissa moottoripyörällään: ”Siellä missä kerrostaloja, kaikuivat äänet, meistä komealta! Vaan anteeksi asukkaille mejän häiriöt” (Järviluoma et al. 2006, 161). Aikaisempi tutkimuskirjallisuus äänitilasta painottaakin äänitapahtumien kuuluvuusaluetta kuuntelualueen yli. Yksityinen äänitila muodostuu tutkimusaineistoni valossa kuitenkin lähinnä tilan kuuntelemisena, ei siinä toimimisena. Selkeät sanat näille äänitilan etäisyyksiä ja rajoja muodostavalle kahdelle eri puolelle löytyvät vanhasta suomalaisesta sanastosta: huutomatka ja kuulomatka. Sanat muodostuvat samalla periaatteella kuin peninkulma eli peninkuuluma, etäisyys, jonka päästä koiran haukunnan voi vielä kuulla. Äänimaisematutkimuksen käsitteistä kuulomatkaa vastaa akustinen horisontti (Truax 2001, 26). Väitän, että tunne akustisen horisontin hallinnasta on keskeisin yksityisen äänitilan rakentamisen tapa, josta lisää kappaleessa 2.4. Sitä ennen tulee kuitenkin tarkastella yksityisen äänitilan käsitettä yksityiskohtaisemmin.

2.1 YKSITYINEN ÄÄNITILA

”Yksityinen” on hyvin monitahoinen ja historiallisesti monitulkintainen käsite, jota usein käytetään epäselvästi viitaten vastakkaisuuksiin ”julkisen” käsitteen kanssa. Näitä julkisen ja yksityisen vastakkaisuuteen liitettyjä käsittepareja ovat esimerkiksi virallinen–epävirallinen, poliittinen–epäpoliittinen, yleinen–erikoinen, eksplisiittinen–implisiittinen, valtioon liittyvä – yksityisellä sektorilla toimiva, kansallinen–paikallinen, kirjoittamalla julkaistu – suullisesti kommunikoitu. Käsitepari liitetään myös usein länsimaiseen kulttuuriperinteeseen (Warner 2002, 26–31). Yksityisyydellä voidaan tarkoittaa monen abstraktiotason asioita: kulttuurista arvoa, moraalista ihmisoikeutta tai lakisääteistä kansalaisoikeutta, tai yleisemmin toiminnan kenttää eli sfääriä. Se voi viitata salaisuuden pitämiseen, intiimiin kanssakäymiseen tai johonkin ylipäätään henkilökohtaiseen.

Yksityisen ja julkisen (tai yhteisen) määrittelyn kategorisessa vastakkainasettelussa on loputonta potentiaalia siitä kiinnostuneelle tutkijalle. Kulttuurintutkijalle kiinnostavampaa ja vivahteikkaampaa on tarkastella, kuinka yksityisenä tai julkisena pidämme eri asioita (Nippert-Eng 2010, 4). Analyttisinä työkaluina yksityinen ja yhteinen voidaan ymmärtää ideaalityyppeinä, mutta arkiset tilanteet ovat jotain tältä väliltä, niiden välistä, ohi tai kanssa, ne ovat diskursiivisessa ja dynaamisessa suhteessa, tulemassa ja menemässä. Myös sosiologi Virve Peteri painottaa, että on relevantimpaa analysoida sitä, minkälainen julkinen piiri rakentuu minkäkinlaista yksityistä piiriä vasten kuin määritellä mitä yksityisyys tai julkisuus itsessään on (Peteri 2006, 58).

Yksityisyyden käsitteellistäminen, siihen liittyvät käytännöt sekä asian tärkeys vaihtelevat eri puolilla maailmaa ja eri historiallisina aikoina. Katsaus sanan etymologiaan turkin- ja suomenkielellä valaisee sen käytön historiaa.

Suomeksi "yksityinen" selitetään seuraavasti: muu kuin julkinen, henkilökohtainen, omakohtainen, yksilöllinen, subjektiivinen, privaatti (Nurmi 2004, 1216). Etymologisesti "yksityinen" on ikivanhasta omaperäisestä lukusanasta "yksi" johdettu adjektiivi, Volmari Kilpisen käyttöön ottama uudissana vuodelta 1845. Tätä ennen on samassa merkityksessä käytetty mm. ilmauksia "yksinoma" ja "yhden oma". (Häkkinen 2004, 1528.) *The Oxford English-Turkish Dictionary* määrittelee "privacy"-sanalle seuraavia turkinkielisiä käännöksiä: *mahremlik* (luottamuksellinen, salassa pidettävä, intiimi, henkilö jolla on lupa kulkea haaremissa), *yalnuzlk* (yksinolo, yksinäisyys), *inziva* (erakoituminen, eristäytyminen), *halvet(-i)* (yksinolo, vetäytyminen, erämaa, munkinkammio, hamamin henkilökohtainen hikoiluhuone, Halveti-dervissimunkkikunta). Sana "private" kääntyy lisäksi seuraavilla tavoilla: *hususi*, *özel*, *kişisel*, *şahsi* ja *zata mahsus*. Näistä jokainen kääntyy suomeksi "henkilökohtainen".

Keskeinen tapa saavuttaa yksityisyyttä on salailu (Nippert-Eng 2010). Salailu voi koskea yhtä hyvin positiivisia tai negatiivisia tiedon sirpaleita, yhdentekeviä tai vaarallisia seikkoja, iloisia, surullisia, pieniä ja suuria asioita. Salailu on keino, jolla yritämme vakuuttaa, että asiat todella ovat niin yksityisiä kuin toivomme niiden olevan. Pyrkimyksessä yksityisyyteen olennaista ovat valikoivan salassapidon ja paljastamisen prosessit. (Mt. 2, 17, 24–25.)

Internetin käytön arkipäiväistyessä sekä kännykkä- ja turvakameroiden yleistyessä yksityisyyden on koettu olevan uhan alla ja huolta on kannettu sen vähittäisestä katoamisesta. Tässä argumentissa ymmärretään yksityisyys nimenomaan tietosuojan synonyyminä. Nippert-Eng kommentoi tätä huolestuneisuutta "merenpinnan nousuna": Atlantiksen kohtaloa peläten yksityisyyden saaren puolustus on raivokasta, mutta toisaalta fatalistisen nöyrytyvää (2010, 3). Yksityisyydestä keskustellaan tällöin oikeutena, joka huve- tessaan horjuttaa yhteiskuntajärjestystä. Tulevaisuuden ennennäkemättömästä tilanteesta keskustellaan kokemuksen puutteessa pelokkaana orwellilaiseen tapaan. Huoli tietosuojan menetyksestä ja salassapitoprosessien tutkiminen ei kuitenkaan vastaa kaikkiin yksityisyyden kokemusta rakentaviin tuntoihin. Äänellisen kulttuurin kannalta tietosuoja on vain yksi osatekijä yksityisyyden rakentamisessa.

Toinen vähintään yhtä merkittävä tekijä on äänitilan hallinnan tunne. Yksityisyyttä peräänkuulutetaan silloin, kun halutaan evätä tai rajoittaa jonkun tai joidenkin pääsyä eri tiloihin. Siihen ei välttämättä liity tarvetta salailuun, vaan päämääränä on omaehtoisuuden toteutuminen, häiritsevien tekijöiden ulossulkeminen ja tieto siitä, että ei ole tarkkailun alaisena. Musiikintutkija ja äänimaisematutkija Ola Stockfelt kirjoittaa artikkelissaan "Cars, Buildings and Soundscapes" (1994) auton sisäisestä äänimaisemasta yksityisen sfäärinä. Hänen mukaansa monille autoilijoille autossa vietetty aika voi olla ainoa toistuva mahdollisuus itsereflektiolle, valinnaiselle rauhassuololle ja keskittyneelle radion tai musiikin kuuntelulle: "Autossa voit olla kuka haluat ja olla rauhassa". (Stockfelt 1994, 31.) Samantapaisia sosiaalisen paineen ulkopuolelle jättäy-

tymisen tiloja keskittymisen ja äänellisen rauhassaolon toivossa tarjoavat kirjastot, junan työskentelyhytit ja iPod ruuhkaisessa bussissa.

Korvakuulokkeista tarjoutuva äänitila onkin havainnollinen esimerkki yksityisen äänitilan kerroksellisuudesta ja kerrosten dynaamisista risteämistä. Antropologi Pierre Manea (2012) on tehnyt tutkimusta japanilaisten metromatkustajien keskuudessa. Liikennöitsijä oli huolissaan korvakuulokkeiden suuresta käyttöasteesta matkustajien keskuudessa ajatellen, että ihmisten huomiota ei saa kiinnitettyä kuulutuksiin. Tämä aiheuttaisi ennen pitkää vaaratilanteita metrolaitureilla. Turvallisuuden parantamiseksi suunniteltiin kuulutusten ja musiikillisten signaalien äänenvoimakkuuden nostoa. Manean tutkimuksessa tuli kuitenkin ilmi, että matkustajat kuulevat hyvin kaiken tarpeellisen tiedon, käyttivät he kuulokkeita tai eivät. Matkustajat ovat oppineet kuulutukset, niiden rytmit ja soittotiheydet niin hyvin, että henkilökohtainen musiikinkuuntelu päällimmäisenä kerroksena ei häirinyt äänellisen tiedon kulkemista eri kerrosten välillä. He osaavat kuunnella ”läpi” äänitilojen kerrosten vaihtamalla kuuntelun fokusta tutussa äänimaisemassa.

Yksityisinä ja yhteisinä koettuja äänitiloja tuleekin ajatella ajallisesti sisäkkäisinä ja kerroksittaisina. Kaupunkitutkija ja arkkitehti Ali Madanipour (2003) näkee rakennetun kaupunkitilan jaottelun yksityisen ja julkisen janalle lähes universaalina kaupunkiuden piirteenä, jolla muokataan asukkaiden sosiaalista elämää ja fyysistä ympäristöä. Hän tulkitsee erinäisiä historiallisia rakennettuja kokonaisuuksia merkkeinä siitä, että tämä tilajako on ihmisluonnolle ominainen. Talo, sen edessä kulkeva katu ja talorykelmää ympäröivä kaupungin muuri ovat olleet ilmauksia siitä, miten sosiaaliset suhteet heijastavat yhteiskunnan rakennetta. (Mt. 1–2, 61.) Madanipour käsittelee urbaania tilaa sisäkkäisinä kategorioina edeten henkilökohtaisesta ruumiin omasta tilasta kehä kerrallaan, omistamisen ja kodin intiimin tilan, sosiaalisesta ja yhteisöllisestä naapurustosta persoonattomaan instituutioiden muodostamaan julkiseen kaupunkitilaan.

Aloitettaessa sisäisimmästä kehästä tulee henkilökohtainen kuuntelu ensin jakaa kahteen eri ryhmään. Jo mainittu ulkoisen äänilähteen kuuntelu tapahtuu useimmiten transfonisesti stereokorvakuulokkeilla ja luo kuuntelijalleen päänsisäisen äänitilan (*headspace*, ks. Bull 2007), jota Schafer kutsuu ”päämaisemaksi” (*headscape*, ks. Schafer 1994, 118; Järviluoman suomennos 1996, 214–219). Ulkoisen äänilähteen lisäksi on kuitenkin vielä henkilökohtaisempi kuuntelutapa, sisäinen kuuntelu, jossa ulkoista äänilähdettä ei ole. Voimme hahmottaa aihetta ihmisen akustisen kommunikaation oppimisen kehitysvaiheiden avulla. Pieni lapsi puhuu ensin ajatuksiaan itselleen ääneen, kunnes kasvaessaan siirtyy sisäistettyyn itselleen puhumiseen (Truax 2001, 37).¹⁵ Samoin tapahtuu lukemaan opettelemisessa. Ensin luetaan ääneen, kunnes opitaan

---

¹⁵ Muistutettakoon tässä yhteydessä vielä yhdestä henkilökohtaisuuden kerrostumasta, siitä, että oma puheääni kuuluu itselle ainutlaatuisella tavalla. Tämä johtuu siitä, että ihminen kuulee oman äänensä ulko- ja välikorvaan ilman välityksellä siirtyvän värähtelyn lisäksi sisäkorvaan suoraan äänihuulista ja pään onteloista siirtyvänä värähtelynä. Havainnon erilaisuudesta voi tehdä kun kuulee ensimmäisen kerran omaa ääntään äänitettynä (Truax 2001, 36–37).

sisälukutaito. Sisälukutaidosta tehdyissä aivotutkimuksissa ollaan kiinnitetty huomiota, miten oma sisäinen puheääni lausuu sanoja tekstiä luettaessa. Samaan aikaan visuaalista ja äänellistä yhdistävä moniaistinen luke- mistapahtuma on monimuotoinen yhdistelmä eri tahtiin tapahtuvia hermostollisia prosesseja (Perrone-Bertolotti et al. 2012).

Sisäistä kuuntelua eli kuvitteellista kuuntelua (*auditory imagery*) on tutkittu aivotutkimuksen alalla. Kuvitteellinen musiikinkuuntelu toimii aivoissa samalla tavalla, aktivoiden samoja alueita kuulokuoressa kuin ulkoisen musiikkilähteen kuuntelu. Se on siis aktiivista kuuntelukokemuksen tuottamista, ei muistelua, joka tapahtuu pääosin muualla aivoissa. (Halpern & Zatorre 1999.) Kuvitteelliseen kuunteluun liittyy myös muissa ruumiinosissa tapahtuvaa aktivoitumista. Melodian tapailu mielessä aiheuttaa usein myös kurkunpään lihasten liikkumista (Brown et al 2008). Tutkimustulosten tulkinnasta ei ole aivotutkijoiden keskuudessa selkeää yksimielisyyttä, mutta yleisesti ottaen sisäistä kuuntelua voidaan pitää aivotoiminnan kannalta lähes samana kuin jonkin ulkopuolisen äänilähteen kuuntelua (Eerola 2013). Sisäinen kuuntelu tuntuisi resonoivan sellaisen yksityisyyden määritelmän kanssa, jossa yksityisyys ymmärretään kommunikaation ulkopuolelle jäävänä tai ainakin hyvin vaikeasti kommunikoitavissa olevana subjektiivisena kokemuksena (Warner 2002, 30).

Ajatus kuulokuoren toimimisesta ja sen samanaikaisten toimintojen ylläpitokapasiteetista herättää kysymyksen kuuntelemisen tarkkaavaisuudesta ja huomion keskittämisestä. Miten tämä kaikki vaikuttaa ympäristön äänien kuunteluun ja kuuntelematta jättämiseen ja miten nämä kaikki tarkkaavaisuuden tasot muotoutuvat suhteessa toisiinsa? Kulttuurintutkimus on ehkä väärä tieteenala tämänkaltaisten kysymysten asetteluun, mutta arkipäiväiset kokemukset antavat osviittaa siitä, miten suhtaudumme näiden tarkkaavuuksien tasojen muutoksiin. Omien ajatusten kuuntelu ja ”niihin uppoaminen” on tuttu kokemus jokaiselle, joka on liian kiihtyneessä tilassa tai vastaavasti liian väsyneenä istunut sinfoniakonsertissa tai työpaikan aamupalaverissa. Hätkähtäminen poissaolevuuteen joko silloin kun muu yleisö ratkeaa aplodeihin tai silloin kun huomaa palaverissa, ettei muista millä kyseisen aiheen käsittely on alkanut, saattaa tuottaa sosiaalisesti epämukavia hetkiä. Itselleni tätä tapahtuu myös lukiessa, jolloin silmät jatkavat sanoilla etenemistä, mutta mieli siirtyy puhumaan omiaan. Tuskin tämäkään on yksityisyydestään huolimatta ainoastaan minulle ominainen piirre.

Jotta en anna ymmärtää, että subjektiivinen kuuntelukokemus olisi yksityisyyden kokemisen kirkkain tila tulee muistaa, että individualismi ja yksilön korostaminen on hyvin länsimainen ja eritoten suomalainen villitys ja historiallisesti suhteellisen lyhytikäinen. Yhtäältä länsimaisuus tai länsimaistuminen ei selitä yksityisyyden tarvetta (Miller 2001, 15), toisaalta huomionarvoista on, että yksityisyys voi olla individualismin sijaan ryhmien (kuten perheen tai vähemmistöryhmän) yksityisyyttä. Välimerellisten kulttuurien etnografiasta ja yksityisyyden tutkimisen ongelmakohdista kirjoittanut

Lydia Sciana kehottaakin tarkkailemaan ensisijaisesti kommunikaatiota. Miten kommunikointi tapahtuu, mitä kommunikoidaan milloin ja kenelle? Mitä tehdään erillään muista? Näiden toimintatapojen avulla voidaan tulkita kulttuurissa rakennettuja yksityisen ja yhteisen rajanvetoa. Tehtävänä on myös identifioida paitsi ne yksilöt ja sosiaaliset ryhmät, joille yksityisyys on tärkeää myös ne toiminnat, joissa yksityisyys käsitetään tärkeäksi elementiksi. (Sciana 1993, 96.)

Suomessa tuotettuun vaivattomaan ja vuolaaseen yksityisyyspuheeseen tottuneena voi olla hämmentävää ajatella, että omasta yksityisyyden tarpeestaan puhuminen voidaan kokea muualla epäkohteliaaksi ja epäluottamuslauseeksi ystäviä tai perhettä kohtaan. Kuten mediatutkija Sanna Kivimäki lektiiossaan totesi „suomalaisessa yhteiskunnassa on tavallista ja hyväksyttyä hakeutua eristykseen luonnon helmaan ilman huolta siitä, että tällainen toiminta tulkitaan esimerkiksi radikaaliksi yhteisöstä irrottautumiseksi tai mielenterveydelliseksi ongelmaksi” (Kivimäki 2012, 68). Yksityisyydestä puhumisen vaivattomuus ja siihen liittyvät positiiviset konnotaatiot olivat osa esiyymmärrystäni yksityisyyden käsitteestä, jota minun piti arvioida uudelleen tutkimusprosessin kuluessa.

Turkkilaista islamia ja naisten huivin (*baş örtüsü, türban, hijab*) käyttöä 1990-luvulla tutkinut sosiologi Nilüfer Göle ottaa selkeästi etäisyyttä modernisaation metanarratiiviin – hän painottaa tarvetta uudelleenpositioitua tutkittavaan kulttuuriin ja sen kontekstisidonnaiseen kieleen. Esimerkkinä hän kuvailee kirjansa *Modern mahrem* otsikkoa: "mahrem" viittaa kirjaimellisesti intiimiyteen, kotiin, salailuun, naisten tilaan, siihen mikä on kielletty ulkopuolisen katsomasta sekä miehen perheeseen. Tekstissä käsite "mahrem" valaisee "yksityisen" tilan kuvaamisen vaikeutta, yksityistä modernissa ja nimenomaan länsimaisessa mielessä. Käsitteestä tulee enemmän kuin pelkkä käännöskysymys. Se voidaan käsittää analyttisenä kategoriana, jonka avulla merkityksellistetään intiimiyttä, naisten seksuaalista segregatiota ja yhteisöllisen moraalin käsittelyä muslimiyhteisöissä. Jos Göle olisi käyttänyt "mahremen" tilalla länsimaista käsitettä "yksityinen sfääri", olisi se johtanut muslimikodin ominaislaadun tukahduttamiseen. (Göle 2011, 20.)¹⁶

Samoin Göle suhtautuu "moderniin", joka kirjaimellisesti viittaa länsimaiseen käsitykseen individualismista, sekularismista ja tasa-arvosta valistuksen, teollisen vallankumouksen ja pluralistisen demokratian tuloksena; sillä ei ole synonyymiä turkinkielessä. Tästä huolimatta modernilla on merkityksensä turkkilaisessa historiassa ja julkisissa narratiiveissa "modernisaationa", poliittisena modernisitelemisen tahtona. Tämä modernisaatio ilmenee tavoitteena kuroa umpeen länsimaiden suhteen koettua viivettä tieteessä, taloudessa ja politiikassa. Göle esittääkin ehdot sosiaalisen tutkimiselle: jotta sosiaalisia toimijoita, ontologisia narratiiveja, kollektiivisia identiteettejä ja poliittisia konflikteja voidaan ymmärtää, tulee paikalliset merkitykset modernista purkaa

---

¹⁶ Kirjan otsikko on englanniksi "Forbidden modern".

analysoitaviksi. Modernisaation tutkiminen on olennaista nimenomaan ei-länsimaisessa kontekstissa. (Göle 2011, 20–21.)¹⁷

Omassa tutkimuksessani Gölen esittelemä käsitteiden kontekstisidonnaisuus paljastui haastattelutilanteissa ja osallistuvan havainnoinnin aikana. Käyttämäni turkinkieliset sanat "yksityisestä" herättivät haastatteluvissani aluksi hämmennystä ja minun tuli usein selvittää mistä tarkalleen halusin heidän puhuvan. Tilanteet kirkastivat ajatusta tutkimuskäsitteistä analyttisinä kategorioina. Suoran yksityisyyspuheen sijasta haastateltavat hakivat yksityisyyden merkitystä yhteisestä. Jotta pääsisin käsiksi näihin yksityisyyttä rajaaviin luonnehdintoihin, aloin tutkimusprosessin aikana kiinnittää huomiota "yhteisen äänitilan" strategiaan määrittelyihin aineistossani.

2.2 YHTEINEN ÄÄNITILA

Akustisen kommunikaation tutkija Barry Truaxille akustinen yhteisö on dynaaminen viestien vaihtamisen systeemi, jossa yhteisö pysyy äänellisten vihjeiden avulla jatkuvasti tiedollisessa yhteydessä siihen, mitä yhteisössä päivästä toiseen tapahtuu. Kommunikaatiota häiritsevä melu on akustisen yhteisön päävihollinen. Akustisen yhteisön malli on kanadalaisten äänimaisematutkijoiden 1970-luvulla toteutetun *Five village soundscapes* -hankkeen yksi päätuloksista. (Truax 2001, 65-92; 2009, 286.) Malli painottaa tietoista kuuntelemista, runsasta äänellisen informaation määrää, paikallisuutta ja ääniympäristön stabiiliutta.

Yhteisö omaa hyvän äänellisen erottelukyvyn silloin, kun äänet kuullaan selkeästi yhteisön joukossa, kun ne heijastavat yhteisön eloa ja kun ne ovat erikoislaatuisia ja monipuolisia. Hyvä erottelukyky tarkoittaa, että äänet ovat helposti todettavissa ja tunnistettavissa, ja että niiden välittämät merkitykselliset hienovaraisuudet ovat kuuntelijan ymmärrettävissä.¹⁸ (Truax 2001, 66-67, suom. MK.)

Kulttuurisen äänentutkimuksen näkökulmasta käsitys ideaalista akustisesta yhteisöstä vaivatta kommunikoivana paikallisyhteisönä vaikeuttaa empiirisen kenttätutkijan työtä. Kuten yhteisöteorioita pohtinut sosiologi Heikki Lehtonen toteaa, "ideaalin etsiminen todellisuudesta ei tunnu erityisen järkevältä" (Lehtonen 1990, 30). Mitä tehdä kaikelle viestien vaihtamisen systeemin ulkopuolelle jäävälle äänelle? Mitä tehdä äänille, joita ei pidetä yhteisössä huomattavina tai kiinnostavina? Truaxin mallia akustisesta yhteisöstä onkin

---

¹⁷ Turkkilaisen nykykulttuurin ja -politiikan tämänhetkisestä käymistilasta, ristiriidoista ja islamilaisesta demokratiasta nk. "arabikevään" jälkeen ks. esim. White 2012.

¹⁸ "A community has a good acoustic definition when sounds are heard clearly within it, when they reflect community life, and when they have distinctive and varied feature. Good definition means that sounds are easily recognized and identified, and the subtleties of meaning that convey are readily available to the listener." (Truax 2001, 66–67.)

sellaisenaan vaikea löytää Istanbulin kaltaisista suurkaupungeista, joissa elinympäristö ei ole stabiili. Ei voi olettaa, että asukasryhmät suurkaupungeissa jakaisivat saman äänimaiseman kokemuksellisesti tai akustemologisesti.

Sosiologi Bruno Latour ehdottaa, että ravistelisimme käsitystä yhteisöstä ja yhteisyydestä. Emme ole enää varmoja siitä, mitä "me" tarkoittaa, koska yhteytemme toisiin ei muodostu ainoastaan sosiaalisista yhteyksistä. Tämä aiheuttaa kriisiytymistä paikkaan kuulumisen tunteessa. Vastaukseksi Latour ehdottaa, että sosiaalinen määriteltäisiin uudelleen laajemmin, mutta tarkoin rajaten uusien kytköskien ja niiden muodostamien ryhmittymien ja verkostojen jäljittämiseksi. Sosiaalinen olisi ainoastaan erityistä uudelleenjärjestämisen ja uudelleenkoostamisen toimintaa. (Latour 2005, 6-7.)

Äänimaisematutkija Jacky Waldock kutsuu akustisen ekologian käsitteistön – kuten akustisen yhteisön – mukanaan tuomaa esteettistä moralismia kauneusvinoumaksi (*beauty bias*). Tämä vinouma on Waldockin mukaan kuultavissa muun muassa äänimaisemakartoilla, joita on viime vuosina avattu verkkoon kasvavaan tahtiin. Useat kartat kertovat pyrkimykseen arkielämän kuuntelun lisäämisen ja toimimisen äänimaiseman avoimina ja demokraattisina digitaalisina arkistoina. Kartoille tuotetut äänitykset ovat painottuneita hyvin kapeille alueille, kun otetaan huomioon, että kartoille voi lisätä lähes mitä tahansa itseään tai ehkä toisiakin kiinnostavaa ääntä. Äänimaisemakarttojen lyhyen historian aikana niille on kehittynyt erityisiä piirteitä. Kartoilla näkyy kiinnostus julkiseen elämään yksityisten kokemusten sijasta. Ne ovat pääosin 20–30 -vuotiaiden miesten äänittämiä ulkotiloja, jotka ovat taiten, kiinnostavuuden sääntöjä noudattaen äänitettyjä. Ympäristöäänityksissä on valokuvauksen tapaan oma kehystämisen estetiikkansa. Kartoilla kuultavat äänitykset esittävät kauneusvinoutuneen representaation ääniympäristöstä (Waldock 2011): ääniympäristöstä kuunnellaan valikoiden sitä, mitä siellä halutaan olevan, ei välttämättä sitä mitä siellä on. Representaatio jää esteettisyyden tasolle, eikä täytä toivetta monipuolisesta äänimaisemaäänitysten arkistosta.

Miellyttävien äänitapahtumien painottaminen on keino saada ihmiset toimimaan positiivisesti ääniympäristönsä puolesta. Schaferille tämä on koko äänimaisematutkimuksen perusta: jotta ihmiset saadaan kiinnostumaan ääniympäristön tilasta, heille tulee tarjota keinoja ymmärtää se positiivisena ja suunnittelun avulla muuttamiselle mahdollisena asiana, ei painostavana ongelmana, johon ei voi vaikuttaa ilman suuria ja kalliita infrastruktuurin muutoksia (Schafer 1994, 4). Samaa ajatusta jatkaa äänellistä kaupunkisuunnittelua kehittänyt Pascal Amphoux, joka peräänkuuluttaa "hyvän" diagnosoimista "pahan" sijaan. Kaupunkisuunnittelijoiden ja siitä päättävien politiikkojen tulisi ottaa lähtökohdaksi toimivien äänellisten ratkaisujen löytäminen eikä perustaa toimintaa meluongelman ympärille ääniesteitä ja eristystä suunnitellen. (Hellström 2002, 61.) Toisin sanoen kyse olisi enemmänkin proaktiivisesta terveydenhuollosta eikä reaktiivisesta sairaanhoidosta.

Yhteistä äänitilaa tutkittaessa akustisen yhteisön mallista on ensin purettava siihen liitetty symbolisen yhteisön merkitys. Heikki Lehtonen jakaa yhteisön käsitteen kahteen eri muotoon, toiminnalliseen ja symboliseen yhteisöön:

Yhteisöllisyyden piiriin kuuluvat sekä reaalisesti olemassaolevat vuorovaikutusprosessit että tietoisuuden tiloina olemassaolevat mielikuvat tällaisista prosesseista. Ensin mainitussa tapauksessa kohteena on yhteisö. Jälkimmäisessä tapauksessa yhteisöllisyys ilmenee symbolisena tietoisuusmuotona: tavoitteena tai ideana. (Lehtonen 1990, 25-26.)

Kuuloon perustuvaa arkkitehtuuria tutkineet Blesser ja Salter määrittelevät akustisen yhteisön paljon Truaxia niukemmin ryhmäksi yksilöitä, jotka kuulevat samat äänitapahtumat ja jotka kykenevät muuttamaan osallisuuttaan tässä yhteisössä oman akustisen areenansa laajuutta (huutomatkaansa siinä olevine kuulijoineen) muuttamalla kuiskaamalla, huutamalla tai muutoin eri voimakkuuksista ääntä tuottamalla (Blesser & Salter 2006, 26). Tämä "akustisesti yhteisen" määritelmä vastaa toiminnallista yhteisöä verrattuna "akustisesti yhteisölliseen", joka vastaa symbolista yhteisyyttä. Se myös vastaa paremmin kerrostaloasujan kokemusta siitä yhteisestä äänitilasta, johon hänen asuntonsa kuuluu. Yhteisessä äänitilassa asuminen ei edellytä, että tuntisi naapurinsa tai kokisi heidän kanssaan yhteneväisiä kokemuksia. Toisaalta Blesserin ja Salterin määritelmässä mainittu samojen äänitapahtumien kuuleminen herättää jatkokysymyksen, että tarkoitetaanko tällä samojen äänilähteiden kuulemista, niiden tunnistamista vai molempia.

Lehtonen tiivistää toiminnallista yhteisöä rakentavien yhteisöllisen vuorovaikutuksen kokemuksellisten merkitysten olevan ennen kaikkea normeja. Toimintaa sallivien tai rajoittavien sääntöjen eli regulatiivisten sääntöjen lisäksi on toimintaa muodostavia ja yhteisöä tukevia eli konstitutiivisia sääntöjä. Konstitutiivisten sääntöjen etsiminen ja ymmärtäminen "on empiirisen tutkimuksen loputon tehtävä." (Lehtonen 1990, 32.) Jalkapallofanien tapauksessa akustista yhteisöä rakentavat ja tukevat säännöt näkyivät ryhmän toiminnassa laulujen ja huutojen opettelemisen tärkeytenä. Ryhmän toiminta perustuu kannattamisen äänekkääksi tekemiseen. Mitä vahvemmin ryhmän jäsen osallistuu laulujen tekemiseen, harjoitteluun, levittämiseen, muille opettamiseen ja laulamiseen, sitä vahvemmin hän kuuluu yhteisöön.

2.3 ÄÄNITILAN KOTOISTAMINEN

Äänitilan kotoistamisella tarkoitan niitä toimintatapoja ja valintoja ääniympäristön tulkinnassa ja muokkaamisessa, joilla pyritään luomaan ympärille miellyttävä, ennakoitava, tuttu tai kodin tunnelmaa kaikessa turvallisuudessaan heijastava äänimaisema. Äänitilan kotoistamista tapahtuu

pääosin asunnoissa ja tiloissa, joissa kaivataan yksityistä äänitilaa, mutta kiinnostavasti myös missä tahansa paikoissa ja tilanteissa, joissa yksilöt tai ryhmät kaipaavat kotitilan ominaisuuksia, kuten hotellihuoneissa ja asuntoautoissa. Edellämainittuja tiloja yhdistää se, että ne ovat nukkumispaikkoja. Nukahtaessaan ihminen usein on herkempi ympäristön äänille (ks. Järviluoma 2006) ja tällöin äänien tuttuus ja häiritsemättömyys nousee äänimaiseman kotoistamisen preferenssiksi.

Käsitteenä kotoistaminen vertautuu englanninkieliseen käsitteeseen *domestication*, jolla viitataan kotielämään totuttamiseen ja kotoiseksi tekemiseen. Sosiologi Virve Peteri, joka on tutkinut eri teknologioiden käyttöä kotona, käyttää vastaavasta toiminnasta sanaa ”kotouttaminen”. Hän listaa myös muita suomennoksia, joita on tutkimuksissa käytetty teknologiasta puhuttaessa, kuten ”kesyttämisen”, ”kotiuttaminen” ja ”kotoistaminen”¹⁹ (Peteri 2006, 58.) Näistä suomennoksista olen valinnut kotoistamisen kotouttamisen sijaan. Kotouttaminen on kielitoimiston ehdottama uudissana korvaamaan ”integraation”. Sana on luotu maahamuuttopolitiikan tarpeisiin. (Lepola 2000 teoksessa Lehtonen 2004, 261.) Huomionarvoista ihmiseen kohdistuvan kotouttamisen ja hänen toimintansa muokkautumisen, kotoutumisen käsitteissä on, että ne voidaan tulkita julkiseksi yhteiskunnalliseksi toiminnaksi. Kotoutunut ihminen on kotoutunut yhteiskuntaan, mutta yksityiselämässään hän voi olla millainen haluaa (Lehtonen 2004, 261). Käytettäessä sen sijaan termiä äänitilan *kotoistaminen* painotetaan yksilön tai yhteisön toimintaa omaehtoisten mieltymysten toteuttamiskentällä.

Tuttuuden ja mukavuuden lisäksi kotoistettu äänitila on pääpiirteittäin ennakoitavissa. Toistuvuudet äänitilassa, kuten aamun ensimmäisen raitiovaunun kolina kadulla (ks. ensimmäinen artikkeli), talonmiehen saapuminen soittamaan ovikelloa kello kahdeksan illalla (ks. toinen artikkeli), tai jalkapalloottelun äänelliset rituaalit lauantain televisiolähetyksestä kuultuna (ks. neljäs artikkeli), luovat osaltaan tunnetta hallinnasta ja turvallisuudesta. Sosiologi Henri Lefebvren (2004[1992]) kehittelemän rytmianalyysin (Winkler 2002, Simonsen 2004, Vikman 2007, Edensor 2010) avulla voidaan ymmärtää paremmin äänimaisemakompetenssin rakentumista. Äänimaisemakompetenssillä tarkoitetaan sitä kumuloituvaa ymmärrystä, miten ihminen oppii tulkitsemaan äänympäristössään tapahtuvaa akustista kommunikaatiota ja vastaavasti käyttäytymään siitä tietoisena (Truax 2001).²⁰ Maantieteilijä Tim Edensor, joka on tarttunut Lefebvren esseemäiseen ja ajoittain sinkoilevan innovatiiviseen alkuteokseen, näkee rytmianalyysin edelleen arkipäivän tutkimukseen mainiosti sopivana työkaluna. Arjen ajalliset rakenteet ja prosessit tuottavat ja uudelleen tuottavat yksilön ja sosiaalisten suhteiden yhteyksiä.

---

¹⁹ Kotoistamista käyttävät Paasonen (1999; 2000) ja Suominen (2003).

²⁰ Schafer (1994, 274) puhuu sonologisesta kompetenssista, jossa ”vaikutelma äänestä yhdistyy tietämykseen ja mahdollistaa äänellisten havaintojen muotoilun”. Termi on lainattu Otto Laskelta. Barry Truax (2001, 57) muotoilee äänimaisemakompetenssin kielellisen ja musiikillisen kompetenssin rinnalle. Muotoilu vastaa Truaxin mallia kolmen akustisen kommunikaation systeemin (puhe–musiikki–äänimaisema) jatkumosta (mt. 50.)

Näihin toistuviin prosesseihin kuuluvat kaikki säätely, sekä sen vastustaminen tai huomiotta jättäminen (Edensor 2010, 2). Rytmi-analyysillä ei kuitenkaan pyritä ymmärtämään ympäristöä ja sosiaalisia suhteita kaavamaisesti toistuvana järjestyksenä tai rakentamaan illuusiota rytmien muuttumattomuudesta (Vikman 2007; Edensor 2010, 13).

Kodin monimuotoista ja muuttuvaa olemusta on Suomessa viime aikoina tutkittu usealta eri taholta (Granö, Suominen & Tuomi-Nikula 2004, Saarikangas 2006, Ampuja 2007, Vilkkö et al. 2010).²¹ Tutkimuksissa on tarkasteltu kotia muun muassa perheen, lapsuuden ja kaipuun paikkana sekä (rakenteellisen) muutoksen kourissa ja sukupuolen tilana vain muutamia tulkintatapoja luetellakseni. Asunto ja koti ovat äänellisen kotoistamisen ydinaluetta. Kuitenkin jo äänitilan käsite antaa ymmärtää, että äänellisen kotoistamisen ei oikeastaan voida nähdä syntyvän kotitiloista tai sitoutuvan paikkaan sinänsä, vaan miellyttävyyden ja rauhallisuuden tunteisiin yleisemmin. Kotoistaminen on aina positiivista ja tekijälleen miellyttävää toimintaa. Kotiin liittyvät merkitykset voivat olla muutakin.

Äänitilan kotoistaminen vaatii omatoimisuutta. Eräs haastateltavani, Suomessa pitkään nuorempana asunut ja sittemmin takaisin Istanbuliin muuttanut mies, näytti minulle suomalaisista iskelmä-kappaleista koottua c-kasettia ja kertoi kuuntelevansa sitä ajoittain luodakseen kotiinsa tutun mutta kauaksi jääneen äänimaiseman. Kotoistaminen voi joskus vaatia huomattavastikin käytännön järjestelmistä. Mielenkiintoinen vertaus löytyy muiden aistien kotoistamistavoista. Esimerkkinä tästä on kotikaupunkinsa ja nimenomaan ulkomaille muuttaneiden opiskelijoiden tärkeä suhde kotiruokaan. On hyvin tavanomaista, että vanhemmat lähettävät kotoa ruokaa postipaketteina ja pakkaavat vierailukäynnille tulleen lapsensa matkalaukkuun ruokatarvikkeita (Petridou 2001). Ruoka ja musiikki tuntuvatkin olevan keskeisiä välineitä kotoistamistoimissa kulttuurista riippumatta.

Itselle mukavan äänitilan rakentaminen kotiin on lähtökohtaisesti helpommin neuvoteltavissa kun asunnossa ei asu muita. Yksinasujat ovat suuri joukko Suomessa. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2011 yli miljoona yhden hengen asuntokuntaa. Yksin asuminen on ollut kasvava trendi 1970-luvulta lähtien. (Stat 2011.) Istanbulissa vastaavan tilaston mukaan oli alle 170 000 yksinasujaa vuonna 2000 (Tuik 2012). Tilastotieto vaikuttaa Istanbulin kohdalla niin hämmästyttävältä, että sen paikkansapitävyyden voisi kyseenalaistaa.²² Vaikka tilastossa olisi kymmenenkertainen virhe, olisi luku silti

---

²¹ Yhtenä esimerkkinä yhteisten (kaupunki)tilojen ja asumisen tutkimuksen ajankohtaisuudesta voidaan nähdä Suomen Akatemian vasta-alkanut monitieteinen tutkimusohjelma "Asumisen tulevaisuus", joka perustelee ajankohtaisuuttaan muutoksilla perhe- ja ikärakenteissa, työelämässä ja elämäntavoissa sekä energiakysymyksien ja kestävä kehityksen haasteilla, jotka ovat tuoneet asumisen uudenlaisen tarkastelun kohteeksi. Tutkimusohjelma keskittyy vähäiselle huomiolle jääneeseen asumisen perustutkimukseen. (ASU 2012.) Ohjelmaan liittyy Itä-Suomen oikeustieteen laitoksen tutkimushanke "Naapuruuskiistat ja asuminen Suomessa 2011–2015", jonka yhdessä osatutkimuksessa käsitellään myös aistitutkimuksellista teemaa: parveketupakointia ja sen oikeutusta (Naapuruuskiistat 2012).

²² Tilasto on laskettu 9 822 210 asukkaan määrästä. Yksinasujat ovat pienin asuntokuntaryhmä 2 550 607:stä asuntokunnasta. Tilastolukujen tarkkuutta ja validiutta voi arvioida tutustumalla tietojen keräämistapaan. Väestönlaskenta suoritetaan yhden päivän aikana, jolloin määrätään ulkonaliikkumiskielto. Päivän aikana

prosentuaalisessa suhteessa vain puolet koko Suomen yksinasujamäärästä. Niin tai näin, Istanbulissa yksinasuminen on epätavallinen asumismuoto, joka ymmärretään lähinnä tilapäisenä järjestelynä tai elämän onnettomuutena. Kuten kolmannessa artikkelissa tarkastelemieni elokuvien miespuolisille päähenkilöille rakennetut roolihahmot viittaavat, yksinasuva on surullinen ilmentys. Suhde yksinasumiseen on kriittisempi kuin Suomessa ja yksinasuvalla tuleekin olla syy ja selitys siihen, miksi hän asuu yksin. Naisilla se voi tarkoittaa tarvetta todistella, että ei toimi prostituoituna (ks. toinen artikkeli).

Turkissa äänellisten naapuruussuhteiden ylläpitäminen liittyy ”naapuroimisen” käytäntöihin (*komşuluk*, Mills 2010, 77, 140, 146). Naapuroiminen näyttää selkeimmin päivittäisinä suhteellisen summittaisina ja näennäisen suunnittelemattomina vierailuina ristiin rastiin naapurien ja eritoten kotirouvien kesken. Naapurissa juodaan teetä tai kahvia, syödään pikkusuolaista ja rupertellaan niitä näitä. Maantieteilijä Amy Millsin (2010) laaja etnografia Kuzguncukin asuinalueesta Istanbulissa käy läpi naapuroimisen vaikutuksia asukkaiden yksityisyyden ja yhteisyyden tunteihin. Käytäntö nähdään yksityisyyttä vähättelevänä ja sitä rikkovana, mutta monet mielummin uhraavat yksityisyytensä yhteisöllisyyden ja paikallisuuden positiivisille merkityksille. Vahva paikallisyhteisöllisyys nähdään Kuzguncukin erityispiirteenä, joten naapuroimisen harrastaminen käsitetään myös itsestään selvyyttenä. Toisessa artikkelissa käsittelemäni Ata-2 -taloyhtiön asukkaat suhtautuvat myös kaksijakoisesti naapuroimisen kulttuuriin. Toisaalta se tarjoaa paljon arkipäivän apua ja mahdollisuuksia, mutta sen tasapainostava ja joskus painostavakin²³ eetos nähdään vanhakantaisena ja maalaismaisena, ja sen koetaan tuottavan kitkaa ja epäselvyyttä kaupunkiasukkaan identiteettiin. Naapuroimisen läsnäolo luo ja muokkaa silti odotuksia ja käsityksiä kodin äänimaiseman luonteesta ja sen rajoista, harjoitti sitä tai ei.

Kysymys kaupunki- ja maalaisäänimaiseman erosta liittyy tutkimuksessani käsityksiin äänitilan kotoistamisen tavoista ja kaupunkilaistumisen prosessista, siihen mikä nähdään kuuluvaksi oikeana pidetyn kaupunkilaisuuden akustiseen etikettiin. Jyväskyläläisiä kaupunkipuhuntoja tutkinut Tiina-Riitta Lappi toteaa, että varsinkaan tutkimuksellisessa mielessä ei nykyaikana ole välttämättä ”perusteita sellaiselle ajattelulle, jossa urbaania kulttuuria ja elämäntapaa tarkastellaan suhteessa ruraaliin tai sille vastakkaisena” (Lappi 2007, 17). Tämän havainnollistaa musiikintutkija Martin Stokesin tutkimus turkkilaisen populaarimusiikin ja erityisesti *arabeskin* kulttuurisista merkityksistä. *Arabesk*-musiikki on hyvin suosittua varsinkin maaltamuuttaneiksi identifioituvien keskuudessa. Istanbulissa musiikki luo Stokesin mukaan kulttuurisen intiimin tilan, maaseudun tilan kaupungin sisällä.

---

suoritetaan valtava kyselyoperaatio, jolloin haastattelijajoukot kiertävät asunnosta toiseen laskemassa niissä asuvat henkilöt ja keräämässä demografisia tietoja. Tilastodatan keruun hankaluuden ja epäluotettavuuden vuoksi Istanbulin asukasluvusta esitetään huomattavasti suurempia arvioita. Yksiasujatkin voivat olla merkittävästi suurempi joukko.

²³ Yhteisöllistä painostusta kutsutaan tässä kontekstissa sanalla *mahalle baskısı*, ”kyläpainostus” (ks. toinen artikkeli).

Arabesk tuli suosituksi *gazzino*-musiikkibaareissa, joissa uusi maaltamuuttaneiden luokka juhli paitsi ruraalisia juuriaan myös samaan aikaan lupausta modernista elämästä (Stokes 2010, 24). Nykyään *arabesk* on kerännyt aikaisempaa enemmän camp-arvoa, mutta samanlaiset tunnot ruraalin elinvoimaisuudesta osana kaupunkikulttuuria tulevat esille kolmannessa artikkelissani, jossa elokuvan päähenkilö kipuilee etsien omaa tilaansa etäisenä pysyttelevässä kaupungissa.

Äärilaidan esimerkin äänitilan kotoistamisesta tarjoavat Çarşı-jalkapallofaniryhmän stadionilla laulamattavat kannatuslaulut ja iskulauseista muodostuvat huudot, joilla he pyrkivät tuottamaan pelaajille kotikentän vahvan äänimaiseman: tällä käsitetään olevan ratkaisevasti merkitystä joukkueen pelionnassa. Siinä missä Şirin Özgün (2012) tulkitsee iskulauseita huutavat ihmisjoukot vahvasti julkisen piiriin sitoutuvana poliittisena toimintana, oma tulkintani istanbulilaisten jalkapallofanien vastaavasta toiminnasta kääntyy julkisen aktivismin lisäksi äänimaiseman kotoistamistoiminnaksi. Väitänkin neljännessä artikkelissa, että jalkapallofanien päämääränä on siirrettävä kotikenttäetu.

Äänellisen kotikenttäedun siirtämisen yhteydessä voitaisiin puhua myös toiminnasta akustisena territoriaalisuutena (Kreutzfeldt 2009; 2010, Labelle 2010). Kulttuurisen äänen tutkija Jacob Kreutzfeldt on nostanut Gilles Deleuzen ja Felix Guattarin tekstien innoittamana akustisen territorion käsitteen toimivaksi tulkintakehykseksi kaupunkitilojen tilallisessa analyysissä. Lintujen ja koirien lisäksi myös ihmiset merkkäavat äänellisesti omaa tilaa kaupungissa. Tämä tapahtuu usein ilman virallisten tahojen (arkkitehtien, kaupunkisuunnittelijoiden tai poliitikkojen) osallisuutta. Ihmisen territoriaalisuus ilmenee harvemmin geopoliittisina kokonaisuuksina, ja useimmin kerrostuneina, toisiaan vastaan kilpailevina ja samanaikaisina merkitsemistoimintoina (Kreutzfeldt 2010, 16). Akustisen territorion käsite, joskin hieman ihmisen käytöstä biologisuuteen redusoiduna ajatteluna, johdattaa meidät laajemmin akustisen horisontin hallinnan historiallisiin ja nykyisiin tekniikoihin ja tärkeyteen yksityisen ja yhteisen äänitilan rakentumisessa.

2.4 AKUSTISEN HORISONTIN HALLINTA

Olin kerran opastetulla kierroksella Topkapı-palatsimuseossa. Kun kierros oli edennyt saliin, jossa sulttaani vastaanotti suurlähettiläitä, opas osoitti vesihanaa seinässä. Hana avattiin solisemaan, kun sulttaani halusi keskustella kahden kesken jonkun läsnä olevan lähettilään kanssa. Protokolla olisi kieltänyt muiden suurlähettiläiden poistamisen paikalta, eikä kahdenkeskinen tapaaminenkaan ollut suotavaa. Kyseinen lähettiläs otti muutaman askeleen kohti istuvaa sulttaania ja veden solina peitti heidän keskustelunsa äänen juuri siinä määrin, että muut läsnä olevat eivät saaneet puheesta riittävästi selvää. Nykypäivänä vesihanan virkaa toimittavat äänentoistolaitteet, joista voidaan valita peittoääniä avotoimistotilaan (Treasure 2007, 198). Riittävä puheen kuulumista ja ja

taustamelun tasoa voi tarkkailla vaikka *Speech Interference Level* mitta-asteikon avulla (Webster 1969 teoksessa Truax 2001, 90).²⁴ Äänitilan akustista horisonttia ja kommunikaatiota pyritään saamaan hallintaan erilaisin keinoin. Pohjoisitalialaisessa kylässä on tapana säädellä äänitilaa ikkunaluukkuja avaamalla ja sulkemalla. Ikkunaluukkujen liikuttelu on tärkeää rajaamistyötä, paitsi äänellisesti myös visuaalisena viestintänä: iltaisin suljetut ikkunat vähentävät yhteyttä kadun äänellisiin tapahtumiin, mutta päivisin ne viestivät asukkaan työmoraalisesta velvoitteesta olla näkyvillä ja kuuluvilla (Vikman 2007, 128–9).

Keskittymistä vaativissa työskentelytiloissa odotetaan vapautta häirinnästä ja yllättävistä väliintuloista. Avotoimistojen lisääntyminen ei sovi kaikille ja etätöiden suosion kasvaminen voi liittyä siihen, että tällaisesta toimistosta puuttuu hiljainen, kirjastomainen tila (Treasure 2007, 198). Yksi käytössä oleva äänellisen yksityisyyden hallintatyökalu, joka on kehitetty sisustussuunnittelijoiden tarpeisiin Yhdysvalloissa, kuvaa miten tarkkaa akustisen kommunikaation hallinta on. *American Society of Interior Designers* on kehittänyt puheen leviämisindeksitaulukon (STI, *speech transmission index*) numeraalisine arvoineen. Äänitilalle työ- ja toimistotiloissa on määritelty yksityisyyssrajoitukset liittyen puheen ymmärrettävyyteen. Rajoitukset on jaettu kolmeen kategoriaan. Luottamuksellinen yksityisyys määriytyy silloin kun työtoverit voivat ohimennen kuulla vaimentuneita sanoja, mutta puhutun viestin merkitys ei ole ymmärrettävissä ja oma työskentely ei häiriinny. Normaali yksityisyys, joka on minimivaatimus toimistotiloissa, toteutuu silloin kun työtoverit kykenevät kuulemaan ja ymmärtämään yksittäisiä lauseita, mutta äänentaso ei ole häiritsevää ja he kykenevät jatkamaan omia töitään. Siirtyvässä eli transitionaalisessa yksityisyydessä työtoverit kykenevät kuulemaan suurimman osan sanoista ja suurin osa lauseista on ymmärrettäviä. Heidän keskittymisensä herpaantuu. Tästä seuraa stressiä ja työpanos heikkenee merkittävästi. (Treasure 2007, 197.)

Teknologian ja äänen historiaa Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa tutkinut Emily Thompson on kirjoittanut siitä, miten äänellinen eristäytyminen alkoi muokata rakennusten sisätiloja akustisten materiaalien kehittyessä (Thompson 2002, 168–198). Thompson osoittaa, että äänellisesti eristetty sisätila on vuosisadan alun keksintö itsessään:

Aivan kuten modernit teknologiset laitteet (kuten iskuporakoneet, autot ja kaiuttimet) muuttivat kaupunkien katujen äänimaisemaa, samoin akustiset materiaalit muuttivat sisätilan äänellistä ulottuvuutta. Nämä materiaalit eivät ainoastaan poistaneet modernin aikakauden aiheut-

---

²⁴ Taustamelun hallitsemattomuudesta kiinnostavan esimerkin tarjoaa äänimaisematutkija John Drever. Kaupunkitilan "julkisia yksityisiä" äänitiloja tarkastellut Drever on tutkinut käsikuivaimien äänellistä vaikutusta Iso-Britannian julkisissa wc-tiloissa. Uudenmalliset ekologisina ja hygienisinä markkinoidut kylmäilmäkäsikuivaimet puhaltavat niin suurella teholla, että niiden rivistöistä syntyvä äänivalli kaikuisissa ja kovilla materiaaleilla päällystetyissä vessoissa estää eri ihmisryhmiä (lapsia, dementikkoja, sokeita, autisteja ja vaippaa vaihtavia pikkulasten vanhempia) käyttämästä näitä julkisia yksityisiä tiloja. (Drever 2012.)

tamia meluja, vaan loivat oman uuden ja modernin äänen. (Thompson 2002, 171, suom. MK.)²⁵

Manipuloimalla ja hallitsemalla yksityistä sisätilaa akustikot tarjosivat vaihtoehdon ulkotilojen kasvavalle meluongelmalle. Pakopaikan luominen, eristäminen onnistui uusien rakennus- ja pinnoitemateriaalien avulla. Akustisen tuotekehittelyn uudet suosikit olivat huokoinen keraaminen Akoustolith-laatta, reijitetty kattokuitulevy Acousti-Celotex, Acoustone-kangas, Sabinite-kipsilaasti ja seinäpintaan ruiskutettava Sprayo-Flake. Näiden uusien tuotteiden sekä eristysmateriaalien kuten vuorivillan, pellavan, paperimassan, kasvikuittujen, joughien, asbestin, eristyspapereiden, pinkopahvien ja rappausten tehtävä oli suojata ihmiskorva modernin elämän ääniltä. (Mt. 168–170.) Tällaista äänellisesti hienostunutta ympäristöä pidettiin houkuttelevana paitsi kotitiloille myös liiketoiminnalle, koska hiljainen tila ”säästi ihmisenergiaa” ja näin työtulos ja tehokkuus paranivat (mt. 198).

Arkkitehti Benjamin Betts huomasi 1930-luvulla, miten äänieristystä rakennettiin myös sellaisiin tiloihin, jotka eivät toimintansa takia olleet riippuvaisia sisätilan akustisista ominaisuuksista tai joissa kuunteleminen ei ollut ensisijaista. Uuden rakennustekniikan avulla käsitys ihmisen kyvystä ja vallasta hallita ääniympäristöä (asia, johon ei aikaisemmin ollut melu-
torjunnassa uskottu) nousi ennenkuulumattomalle tasolle. Yksi tapa puhdistaa sisätilaa häiritsevistä äänistä oli muovata tila kaiuttomaksi. Kaiu ja äänen heijastuminen tuo esille tilan muodot ja ominaisuudet ja se sotkee kommunikaatiota. Äänen heijastumista pidetään siis yhtenä melun muotona. Thompsonin tulkinnan mukaan heijastumisen vähentäminen on yksi elementti suuremmassa kulttuurisen modernisaation matriisissa, jonka tehtävänä oli tuhota ”perinteinen” ymmärrys äänen heijastumisesta tilan äänellisen ominaslaadun luojana. (Mt. 171–172.)

Suomessa kodin yksityisyyteen liitetyt merkitykset laajenivat porvaristolta keskiluokkaiseksi asumisihanteeksi toisen maailmansodan jälkeen (Saarikangas 2006, 229–230). Yksityinen, eli julkisesta tilasta äänellisesti eristetty huoneisto muodostui asumisen minimivaatimukseksi samaan aikaan kun elintaso kasvoi, kaupungistumiskehitys eteni ja lähiöitä rakennettiin. Oikeus yksityiselämään liittyi vahvasti alusta alkaen omistusoikeuteen. (Ampuja 2007, 132, 136.) Äänellisestä kotirauhasta tuli tarkasti vaalittu oikeus, jota harjoitetaan eristäytymällä ja odottamalla muiden käyttäytyvän samoin.

Kaupunkitutkimuksen klassikkoteksteissä kaupunkikoti näyttäytyy romantisoituna pakopaikkana, johon vetäytytään kaupungin psykologisten ja aistiärsykkeiden tulvaa ja nopeutta karkuun (ks. Simonsen 2004, 43–44, Simmel 2005, Nippert-Eng 2010, 204). Ulkoisen maailman paljastava ja vaativa ilmapiiri

---

²⁵ ”Just as modern technologies like pneumatic riveters, automobiles, and loudspeakers transformed the soundscape of city streets, so too did acoustical materials fundamentally transform the aural dimensions of interior space. These materials didn’t simply eliminate the noises of the modern era, they additionally created a new, modern sound of their own.” (Thompson 2002, 171.)

ajaa ihmisiä kotiin yksityisyyden harjoittamiseen (*cultivation of privacy*) (LaBelle 2010, 48). Tosin moni kotiäiti tai teini-ikäinen nuori voisi olla tästä romantisoidusta visiosta eri mieltä. Kaupunkilaisuuden tulkintakehyksen läpi tarkasteltaessa yhteisen vaativasta ilmapiiristä ja muilta ihmisiltä voi paeta paitsi kotiin myös luontoon varsinkin, jos kotitila on muiden ihmisten valtaama.²⁶ Kaupunkilaiselle luontoympäristö on virkistävä hetkellinen vaihtoehto, jossa korvat lepäävät urbaanilta humulta ja tuntemattomien läsnäololta. Se edustaa romantisoidusti kontrastia, jossa ihminen saa yhteyden todellisuuteen ja tätä kautta itseensä. Luontokokemus on saatavilla kaikille sitä haluaville, kunhan heillä on siihen aikaa ja rahaa. Ihmisen kohtaamassa luonnossa ei oletetusti ole tai ainakaan pitäisi olla melua vaan ääniympäristön tulisi toimia tasapainoisesti ilman ihmisen väliintuloa. (McCartney 2010.) Kuvaavaa on, että yksi *Sadan suomalaisen äänimaiseman* kirjoittajista, eläkeelle jäänyt metsuri, kertoi metsäretkensä menneen pilalle sinne retkelle tulleesta koululuokasta (Järvi- luoma et al. 2006, 185).

Äänellinen eristäytyminen voi rikkoutua pelkästä tilasta toiseen leviävästä äänitapahtumasta riippumatta sen tarkoituksellisista, tiedollisista tai sisällöllisistä ominaisuuksista. Häiriötä yksityiseen kodin äänitilaan voi aiheuttaa pienikin ääni, jos se kiinnittää liikaa huomiota. Esimerkiksi marmorikuulan vieressä yläkerran huoneiston lattialla kuulijan huomio kiinnittyy vastustamattomasti äänen paikallistamiseen, äänellinen efekti, jota kutstutaan hyperlokaatioksi (Augoyard & Torgue 2005, 59). Tällaisessa kotitilan odotushorisontissa huomion kiinnittyminen muuhun kuin kodin sisäisiin äänellisiin tapahtumiin on epätoivottavaa.

Kun äänitilan kotoistaminen ei onnistu, akustisen horisontin hallinta epäonnistuu ja negatiivisen solidaarisuuden sopimus²⁷ rikotaan, tapahtuu suomalaisessa naapurustossa kauheita, jos median otsikoihin on uskominen. Naapurikohtaamisten kuvailuja suomalaisten lehtien otsikoissa näkee tasaisin väliajoin: "Valitti metelistä, joutui melkein tapetuksi" (ESS 3.3.2009), "Valitti melusta – puukotettiin kerrostalon portaikossa" (Aamulehti 13.2.2011), "Melusta valittanutta iskettiin puukolla" (Iltalehti 18.3.2012). Akustemologian äänellisestä tietämisestä siirrytään näissä tiedotteissa mutkattomasti affektiiviseen resonanssiin, joka vaikuttaa suoraan ruumiiseen ja saa ihmiset hylkäämään harkintakykynsä. Häiritseviin ääniin ja akustista etikettiä noudattamattomiin tai siitä tietämättömiin kanssa-asukkaisiin turhautuneet naapurit pelotellaan takaisin negatiivisen solidaarisuuden huomaan välttelemään suoraa kohtaamista naapurin kanssa. Asetelma tuottaa uhrimentaliteettia ja hakeutumista viranomaisten puheille vipuvoiman toivossa, vaikka häiriö olisi lähtökohtaisesti järjestelykysymys.

Toiselta kannalta katsottuna mediakeskustelu yltyy elämän ja kuoleman asiaksi medikalisoivissa argumenteissa melun "tappavuudella" ("Melu tappaa

---

²⁶ Verrattuna kotiinpakoon (*escape to privacy*) luontoonpako kääntyisi paremminkin *escape to solitude*.

²⁷ Negatiivisella solidaarisuudella tarkoitetaan sitä, että ei puututa naapurin asioihin, jotta tämä ei puuttuisi omiin asioihin, ks. Kortteinen 1982, 247-253.

satoja suomalaisia vuosittain", TS 3.6.2009). Tällaiset uutisoinnit, joissa määritellään melu lohduttomasti ja epäselkeästi kaikeksi 55 desibelin ylittäväksi ääneksi kontekstista tai kestoista riippumatta, luovat vääristynyttä kuvaa siitä, milloin oikeus kotirauhaan on uhattuna. Julkiseen keskusteluun osallistunut Isännöintiliiton lakiasiantuntija Marina Furuhjelm kertoo YLEn uutisissa suomalaisten kerrostaloasujien vaativan yhä useammin täyttä hiljaisuutta. Hän kertoo työkokemuksensa perusteella taloyhtiöihin kehkeytyneen "kyttääjaporukan", joiden ärsyyntymiskynnys on matalalla:

Kyttääminen kohdistuu usein pitkälti nuoriin ja nuoriin lapsiperheisiin. Tässä on selvä ikäjakauma. Vanhemmat kokevat, että nuoret eivät osaa asua, vaikka tilanne on täysin samanlainen kuin heidän ollessaan nuorempia. Ehkä vanhemmat ovat unohtaneet, miten silloin asuttiin. (YLE 16.12.2012.)

Brandon LaBelle peräänkuuluttaa kriittistä akustiikkaa. Kriittisellä akustiikalla hän tarkoittaa pyrkimystä ymmärtää naapuruusmelu eettisenä kohtaamisena, josta saattaa kummuta "toisesta" tai tuntemattomasta välittämistä. Kaupunkiiänitila on neuvottelutaitojen oppitunti. Seuraten sosiologi Richard Sennettin ajatusta poikkeusten sallimisesta sosiaalisissa kontakteissa kriittinen akustiikka etsii kosketuspintoja ja eroja käytännön tarpeiden, kuten häiriintymättömän unen, ja sosiaalisten tarpeiden, kuten osanoton ja mukanaolemisen tunteiden, välillä. (LaBelle 2010, 83.) Kuten ensimmäisessä ja toisessa artikkelissani osoitan, akustisen horisontin laajuus ei ole ristiriidassa asukkaiden yksityisen äänitilan kokemisen kanssa. Samoin toteaa Waldock, jonka tutkimus liverpoolilaisen asuinalueen äänimaisemasta osoittaa naapuruuskuuluvuuden tärkeäksi paikkaan kuulumisen tunteen rakentamisessa. Asukkaiden suhtautuminen naapurista kuuluvaan ääneen poikkesi suuresti oletetusta yksityiseen tunkevasta harmista ja kiusasta. (Waldock 2011.) Yksityisen ja yhteisen äänitilan tasapaino näyttää syntyvän naapuruston sosiaalisen vuorovaikutuksen hallinnasta, ei vuorovaikutuksen kertakaikkisesta puuttumisesta.

3 Metodit, aineistot ja lähestymistavat

Yksityiset tilat ovat aineistonkeruun kannalta haastavia paitsi teknisesti myöseettisesti. Toisenlaisissa tutkimusympäristöissä hyödylliset äänittäminen ja osallistuva havainnoiminen ovat yksityisiksi tulkittujen ja tunnettujen tilojen kynnyksillä ongelmallisia. Artikkeleissani olen käyttänyt paljon eri metodeja ja erilaisia aineistoja. Tämä johtuu edellä mainitun lisäksi niistä foorumeista, joissa artikkelit on julkaistu ja siitä, millaista palautetta ne ovat eri alan lehtien (perinteentutkimuksen, etnomusikologian, urheilusosiologian, audiovisuaalisuuden tutkimuksen) vertaisarvioijilta saaneet. Käyn seuraavissa kappaleissa läpi tutkimukseni keskeisimmät metodologiset ja aineistolliset huomiot.

Kulttuurisen äänentutkimuksen ja äänietnografian aineistolliset ongelmakohdat ovat hyvin samankaltaisia etnomusikologisen aineistonmuodostaminen kanssa. Etnomusikologi ja äänimaisematutkija Helmi Järviluoma on pohtinut etnografista kirjoittamista ja etnomusikologian suhdetta muihin tuotoksiin kuin teksteihin tutkimuksen tuloksena. Keskustelu musiikillisen kokemuksen ja sen kielellisen esittämisen välisestä kuilusta on ollut vireillä jo pitkään. On kuitenkin tärkeä muistaa, että tutkimustulokset koostuvat usein muustakin kuin tekstistä, kuten nuoteista, musiikkia sisältävistä äänilevyistä tai äänietnografian tapauksessa ympäristöäänityksistä. (Järviluoma 2013.)

Äänimaisemaäänitykset, olivat ne raakaäänityksiä tai muokattuja kokonaisuuksia, eivät sellaisenaan kuitenkaan ole oppinäytekelpoista tutkimusta. Tutkimus ja eritoten etnografia tapahtuu pääosin kirjoituksessa. Vaikka kieli asettaa tutkimukselleni kehykset, pidän olennaisena, että äänietnografiaa tekevä tutkija dokumentoi tutkimuskohdettaan äänittämällä ja tuo äänitykset mahdollisuuksien mukaan ja parhaimmaksi katsomassaan muodossa kuultavaksi. *Sata suomalaista äänimaisemaa* -hanke tuotti tusinan radiodokumentteja YLElle, kaksi CD-levyä, avoimen verkkoääniteaineiston ja videoinstallaation laajempaan Eurooppaa kiertäneeseen *Suomalaisia äänimaisemia* -kuvataidenäyttelyyn. Istanbulissa keräämästäni materiaalista olen editoinut äänitteitä kuvauksineen *Sesli günliik* -blogiini. Tarkoitukseni on myös ennen pitkää viimeistellä Istanbulissa tekemistäni äänimaisemaäänityksistä ja haastatteluista dokumentaarinen kuunnelma verkkoon, informanttien pyynnöstä.

Etnomusikologi Gregory F. Barz korostaa etnomusikologin kentällä kirjoittamien muistiinpanojen merkityksellisyyttä. Kenttämuistiinpanojen tekeminen vaikuttaa tutkijan havaintoon, muistiin ja tulkintaan. Lisäksi ne ovat osa tiedon syntymisen prosessia ja yksilön tietämisen tapoja (Barz 1997, 45 teoksessa Järviluoma 2013). Yhtä tärkeänä kielellisten kenttämuistiinpanojen

rinnalla pidän äänittämistä, jossa tutkija kerää äänellisiä muistiinpanoja ympäristöstä, tilanteista ja niissä tapahtuvista muutoksista. Äänitysten kuunteleminen jälkepäin on hyvin hyödyllistä. Kenttäpäiväkirjoihin merkitsemättä jääneet äänimaisemalliset itsestäänselvyudet tai tilanteessa epähuomioon jääneet yksityiskohdat voi tarkistaa nauhoituksesta.

Järviluoma huomioi, että etnomusikologisen ja äänietnografisen äänittämisen poliittisuus sekä taloudelliset ja tekijänoikeudelliset kysymykset ovat jääneet vähälle huomiolle Steven Feldin merkittävistä keskustelun-avauksista (1994; Feld & Kirkegaard 2010) huolimatta. Äänittämiseen liittyy kulttuurisen äänentutkimuksen yksi perimmäisistä kysymyksistä eli aistikokemuksen kielellistäminen, joka on myös poliittinen tai ainakin tutkimuspoliittinen keskustelunaihe. Olennaista on, kuka ääniympäristöstä kummunneet kokemukset kielellistää.

Aistikulttuurien tutkimusta pohtinut David Howes epäilee kielellistä käännettä ja kuvailee tilanteen paradoksaaliseksi. Kieli arvioi ja tuomitsee kaikkea sitä kokemuksellista maailmaa, mitä aistit kykenevät paljastamaan. (Howes 2005, 4.) Howes puhuu aistillisen emansipaatiosta (*sensual emancipation*), joka resonoi 1960-luvun kanadalaisen äänimaisematutkimuksen lähtökohtien kanssa. Howes tarjoaa kielen tilalle kulttuurisidonnaisia symbolijärjestelmiä:

[Michel] Serres on oikeassa väittäessään, että kapinan kielen hallitsevuutta vastaan on tultava aisteista. Tämä kapina ei kuitenkaan vie meitä kulttuurisen merkitysjärjestelmän ulkopuolelle. (Howes 2005, 4, suom. MK.)²⁸

Järviluoma ymmärtää ”aistien vallankumouksen” puolestapuhujien, Serresin ja Howesin, antipatian kielellistä käännettä kohtaan. Kaikkien tutkimuskohteiden muuttaminen teksteiksi tuntuu kohtuuttomalta kun tutkimuskohteena ovat aistikokemukset ja aistikulttuuri. Tutkimuksessa emme kuitenkaan pääse kieltä karkuun. Järviluoma toteaaakin, että ”aina kun ryhdymme tutkimaan aistiympäristöjä empiirisesti, on otettava huomioon aistillisen ja kielen yhteenkietoutuminen.” (Järviluoma 2013.)

Kaksi väitöskirjani neljästä artikkelista perustuu pääosin keräämäni etnografiseen aineistoon. Toinen ja neljäs artikkeli ovat äänietnografisia tutkimuksia. Toiset kaksi artikkelia, ensimmäinen ja kolmas, on tehty rajaamalla aineisto jo olemassa olevista ”teksteistä”, turkkilaisista fiktioelokuvista ja suomalaisista keruukirjoituksista, joskin jälkimmäisen aineiston tukena on myös haastatteluaineistoa. Sanallisen ja sanallistettavan aineiston muodostaminen ja niihin liittyvät metodit ovat olleet työni analyttisiä solmukohtia. Niistä seuraavaksi omissa kappaleissaan.

---

²⁸ ”When Serres claims that the revolt against the domination of language will have to come from the senses, he is right. But it will not be a revolt which takes us outside the symbol systems of culture.” (Howes 2005, 4.)

3.1 SANALLINEN AINEISTO

Äänimaisemaa – etenkin äänellistä kulttuurihistoriaa – tutkiva huokaisee helpotuksesta törmätessään kirjallisiin kuvauksiin äänellisestä kulttuurista. Aistien kulttuurihistorian tutkimusta pohtinut Hannu Salmi muistuttaa, että kirjallinen lähdeaineisto eli aistivaikutelmien tekstuaaliset tulkinnat on ohittamaton aineistokategoria, vaikka kaikki kulttuurin tuotteet voivatkin olla historiantutkijalle lähteitä aistien kulttuurihistoriasta. Tällöin on kiinnitettävä huomiota verbalisoinnissa ajan myötä tapahtuneiden muutosten tulkintaan: lähteiden ilmaisun arviointi ja toisiinsa suhteuttaminen voi koitua ongelmalliseksi. (Salmi 2000, 54–55.)²⁹

Haasteellisinta uuden aineiston hankinnassa äänimaisematutkimuksellisiin kysymyksiin on löytää tahoja, jotka ilman suurta taivuttelua suostuvat tai parhaimmassa tapauksessa ovat jopa kiinnostuneita ilmaisemaan äänellisiä kokemuksiaan ja ajatuksiaan sanallisesti joko puhumalla tai kirjoittamalla. Kun kokemus on sanallistettu, muutettu lauseiksi ja tulkittu merkityksiksi, on suuri osuus työstä jo tehty. Tämä vaatii sanallistajalta ponnisteluja ja aikaa, sitä enemmän, mitä vähemmän asiaa on aikaisemmin tullut pohtineeksi. Usein äänimaisematutkimuksellisessa aineistonkeruussa käytetty metodi, äänipäiväkirjojen kirjoittaminen, vaatii sekin kohteeltaan haastatteluhetkeä enemmän panostusta ja vaivaa tutkimuksen hyväksi.

Ensimmäisen artikkelini kirjallinen ydinaineisto on kerätty ja tallennettu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kansanrunousarkistoon. *Sata suomalaista äänimaisemaa* -keruuhankkeella tuotetussa aineistossa korostuu vastaajien halukkuus kirjoittaa äänimaisemakuvauksia tutkimukselliseen käyttöön. Perintetutkija Jyrki Pöysä huomauttaa, että ”kirjoituskutsun käyttäminen aineiston keruutapana edellyttää oletusta lukevasta ja kirjoittavasta kansasta tai ainakin sosiaalisesta kerrostumasta, joka pystyy itse panemaan muistiin keruun järjestäjien toivomaa aineistoa ja haluaa toimia joko haastattelijana tai omien muistojensa kirjaajana” (Pöysä 2006, 226).

Tämä oletus arkistoihin kirjoittavasta ja omia tai toisten tunteja avoimesti reflektovasta kansanosasta asettuu kiinnostavaan valoon pyrkimyksissäni saada keruukirjoituksia Turkissa, seikka johon viittasin johdannon alussa kirjoittaessani tutkimuksen taustasta. Vastaava joukko, joka kartuttaa perinnearkistojen kokoelmia kirjoittamalla henkilökohtaisia muisteluita, on vaikeasti tavoitettavissa, jos sitä ylipäätään Istanbulissa on. Ehkä tilanne olisi ollut erilainen, jos keruuta olisi tukenut alunperin suunniteltu partneri *Tarih vakfi*, paikallishistoriaan ja etnografiseen keruuseen ja julkaisemiseen Turkissa keskittynyt arkistotaho, jota voidaan pitää toiminnaltaan lähimpänä vaikkakin lyhytikäisempänä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran verrokkina Turkissa. SKS:n vastaajaverkoston osallistuminen keruukilpailuun oli ratkaisevaa laadukkaan aineiston muodostumisessa. Arvion

---

²⁹ Äänellisen kulttuurihistorian tutkimuksesta ks. myös. Corbin 1998, Smith 1999, Thomson 2002.

mukaan puolet yli kahdesta sadasta *Sadan suomalaisen äänimaiseman* kirjoittajasta osallistui keruuseen nimenomaan vastaajaverkoston välityksellä.

Keruu kilpailussa ei suoraan kysytty yksityiseen äänitilaan liittyviä asioita, mutta moni toki kirjoitti niistä merkityksillisinä ympäristöinä. Henkilökohtaisuus onkin noussut Suomessa pelkän taustatiedon asemasta 1980- ja 1990-luvuilla keskeiseksi keruukutsujen ja tutkimuksen kohteeksi (Pöysä 2006, 229).

Kirjoitustaitoon ja -halukkuuteen perustuvat kilpakeräykset tekivät mahdolliseksi henkilökohtaisen kokemuksen kuvaamisen ilman suoraa yhteyttä kerääjän ja tiedonantajan välillä. [—] Kirjoittaen tapahtuva henkilökohtainen muistelu kuvastaa postmodernin yhteiskunnan paradoksaalista tilannetta: samalla kun yksityisyyden suoja on juridisesti entistä valvotumpi, on julkisuuden ja uusien teknologioiden mahdollistama tunnustuksellisuus entistä laajempaa ja monimuotoisempaa. (Mt. 226.)

Tutkimukseni etiikan kannalta keruukirjoituksiin sisältyvä tunnustuksellisuus on hyvä seikka. Pöysä huomauttaa kirjoittamistilanteen yksityisyyden ja intiimiyden olevan niin itsestään selvä asia, ettei sen merkitystä välttämättä edes huomaa pohtia. Intiimiyden paljastaa se epämiellyttävä tunne, joka tulee mahdollisen olan takaa kurkkivan tuijotuksesta kirjoituksen ollessa vielä keskeneräinen. Vasta kun kirjoitus on valmis, se voi kirjoittajan päätöksellä muuttua julkiseksi. Pöysän mukaan jos kirjoittamisen tuottama minäkuva on intiimi se on nimenomaan harkitusti intiimi, ei spontaani tunnustus tai lipsahdus, jollaiset ovat todennäköisempiä rentoutuneessa haastattelutilanteessa. (Pöysä 2006, 229–230.) Intiimien lausuntojen tahattomuus riippuu laajemmin ajateltuna haastateltavan ja haastattelijan välisestä luottamussuhteesta. Samalla on pidettävä mielessä, että puhekuluttuuria ei tule aliarvioida kirjallisen ilmaisun arvoa korostaen olettaen, että kaikki suhtautuvat kirjoittamiseen harkitumpana tekona kuin puhumiseen.³⁰

Puheella sanallistettuun aineistoon eli haastattelumateriaaliin vaikuttaa haastattelun tilannesidonaisuus ja tilanteiden mukana muuttuvat olemuksemme. Haastattelutilanteet, joissa sekä haastateltava että haastattelijä kokevat toisensa samanmielisinä tai heillä on odotus samanlaisuudesta voi tuottaa haastattelupuhetta, jota muutoin ei olisi tullut esille. Tähän samanmielisyyden kokemukseen voivat vaikuttaa monet ominaisuudet kuten ikä tai sukupuoli. (Rastas 2005, 88–92.) Itse koin samanikäisyyden olleen eduksi samanmielisyyden kokemuksessa haastateltaessani jalkapallofaneja, joista useat kävivät neljäkymmentä. Toisaalta sukupuoleni aiheutti tilanteeseen pientä pidättyneisyyttä, puheen kaunistelua ja ujouttakin. Minulle kuitenkin

---

³⁰ Sivuhuomautuksena eri kirjoittamisen tapoihin ja arvoihin mainittakoon nobelisti Orhan Pamukin (2003) artikkeli, jossa hän muistelee hämmästelleensä vanhemmiltaan 1960-luvulla saamaansa päiväkirjaa. Yksityisen kirjoittamisen harjoitteena pidetty päiväkirjan pitäminen esiteltiin hänelle muodikkaana länsimaisena harrastuksena.

vaivauduttiin selittämään tarkasti jalkapallofaniuden luonnetta, ehkä minun ei naisena ajateltu siitä välttämättä paljoa tietävän, ainakaan kokemuksellisesti.

Ryhmähaastattelussa ja ryhmäkeskustelussa osanottajien välillä on enemmän vuorovaikutusta (ks. Valtonen 2005, 223–224). Toisen artikkelin ryhmähaastattelutilanteessa osanottajat tunsivat toistensa poliittiset mielipiteet ja olivat arvomaailmaltaan samanmielisiä. He saattoivat siis keskustella samanmielisyyden ilmapiirissä ilman vaivaannuttavaa haastamisen pelkoa. Vähemmistöryhmän edustaja saattoi kertoa minulle yksityisempiä mielipiteitä, koska minut nähtiin vuokraemäntäni, tunnetun vasemmistopoliittisen toimijan, hyväksymänä vieraana. Ulkomailla asuvana minun katsottiin olevan Turkin sisäisen vähemmistöpoliittisen keskustelun ulkopuolella, mutta puolueettoman ymmärtäväinen.

Vuorovaikutuksen mahdollisuutta voi käyttää tietoisesti hyväksi haastattelutilanteessa. Äänimaisemateemaisissa henkilö- tai ryhmähaastatteluissa apuun ja keskusteluteemaa havainnollistamaan voi ottaa äänilähteitä. Tämä toimintatapa toimi erittäin hyvin *Sata suomalaista äänimaisemaa* -hankkeen haastatteluissa, varsinkin ikääntyneiden haastateltavien yhteydessä. Ääniympäristön, äänitallenteen tai esineen kuunteleminen yhdessä kirvoittaa puhetta helpommin kuin siihen viittaaminen. Helmi Järviluoma on käyttänyt ryhmähaastattelua mahdollisuutena ryhmän yhdessämuisteluun, jossa merkitys ja yhteys menneeseen tapahtumaan tai kokonaisuuteen luodaan haastattelutilanteessa. Usein ryhmä saavuttaakin yksimielisyyden ja siihen johtanut neuvottelukin on tutkimuksellisesti kiinnostavaa. (Järviluoma 2009, 140–142.) Jalkapallofanien ryhmähaastattelutilanteessa fanit täydensivät toistensa muistia kannatuslaulujen sanoituksista, säkeistä, melodioista ja niihin liittyvistä liikkeistä. Yksi eriävä mielipidekin esitettiin. Kun esille tulivat muutamien laulujen homoseksuaalisuutta pilkkaavat sanoitukset, yksi haastateltavista painotti ryhmän ujostelun ja siitä ratkenneen naureskelun jälkeen, että hänen mielestään nämä laulut ovat homofobisia ja hän ei laula niitä. Muu ryhmä nyökytteli ymmärtävästi hänen mielipiteelleen, mutta he eivät kommentoineet sitä sanallisesti.

3.2 SANALLISTETTAVA AINEISTO

Osallistuva havainnoiminen ja kuunteleminen tutkimusmetodinä ovat keskeisiä äänietnografian tutkimusmenetelmiä. Sosiologi Sarah Pinkillä (2009) on kiinnostavia ehdotuksia moniaistisen etnografian toteuttamiseen, mutta äänestä kuuntelemalla tuotetun deskriptiivisen aineiston kirjoittamiseen ei ole tarkempaa opasta. Äänen tutkijoilla, kuten esimerkiksi akustikoilla ja musiikkitieteilijöillä, on ammattisanastoja. Kulttuurisessa äänentutkimuksessa usein yhdistellään eri tieteenalojen vakiintuneita termejä laajempaan tulkintakehykseen. Kanadalaisen äänimaisematutkimuksen sanasto, joka on listattu *Handbook for Acoustic Ecologyyn* (Truax 2001, CD-liite), pohjautuu

suurelta osin äänelliseen viestintään. Ranskalaisen CRESSONin kaupunkitutkijoiden eri tieteenaloilta käsitteitä yhdistävä *Sonic experience* (Augoyard & Torgue 2005) sisältää myös musiikkisanastoa ja retorisia termejä. Lisäksi on ollut kannustusta ja pyrkimystä kerätä tapaustutkimuksilla kielialuekohtaista sanastoa lähinnä arkkitehtien käyttöön (Hedfors & Berg 2002). Nämä erityissanastot eivät kuitenkaan auta aineistonkeruussa, jolloin äänestä puhutaan arkikielellä metaforia ja vertauksia hapuillen.

Yksi mahdollisuus välttää kiusalliset haastattelutilanteet, joissa vastaukseksi kysymykseen eletystä ääniympäristöstä saa keskimäärin lauseen "ei täällä mitään kuule"³¹ on yrittää sanallistaa äänimaisemaa ja siinä tapahtuvaa toimintaa itse. Eräs metodi, jolla voi paitsi sanallistaa havaintojaan myös harjoitella keskittynyttä kuuntelemista, on puolen tunnin kuuntelumetodi, jossa kuuntelija istuen tarkkailee kolmenkymmenen minuutin ajan häntä ympäröiviä äänitapahtumia ja pyrkii kirjoittamaan kaikki havaintonsa muistiin (Järviluoma et al. 2009, 264–5, 308). 1970-luvun eurooppalaisia äänimaisemia tutkineessa *Five village soundscapes* projektissa metodista on käytetty nimeä "prominent sounds heard". Tällä metodilla tutustuin Istanbulin äänimaisemaan järjestelmällisemmin ennen varsinaista tutkimusta. Puolen tunnin kuuntelukokemuksen kuvaileminen saattaa tuntua helpolta, mutta on yllättävän raskas suorittaa. Tutkijan keskittymiskyky ja muistiinmerkintänopeus ovat koetuksella ja kuullun ymmärtämisen rajat tulevat nopeasti vastaan. Jokaisesta inahduksesta voisi kirjoittaa oman kappaleensa. Pyrkimys saada muistiin kaikki kuulemansa yhdellä istumalla tuntuu kohtuuttomalta.

Kuuntelua ja siinä tapahtuvaa merkityksellistämistä voi tarkastella myös systemaattisemmin. Musiikintutkijat Kai Tuuri ja Tuomas Eerola ovat koonneet yhteen kattavan esityksen kuuntelun luokittelusta. Kuunteluun vaikuttavat Tuurin ja Eerolan mukaan kolme ulottuvuutta: tarkkaavaisuus, kuuntelutyylit eli henkilökohtaiset taipumukset ja valmiudet sekä kuuntelumoodit, jotka voidaan erotella kokemuksellisiin, tunnistaviin eli denotatiivisiin ja reflektiivisiin kategorioihin (Tuuri & Eerola 2012)³². Puolen tunnin kuuntelumenetodia tehdessä lähdetään oletuksesta, että tutkija omaksuu tehdessään harjoitusta tarkkaavaisimman, tietoisimman ja aktiivisimman kuunteluotteen, hakukuuntelun (Truax 2001, 22–24). Äänen tunnistaminen eli denotatiiviset moodit vallitsevat muistiinpanoissani: kausaalinen (mistä ääni johtuu, mikä on sen lähde), funktionaalinen (mikä on äänen tarkoitus kyseisessä kontekstissa) ja ajoittain semanttinen (mitä ääni merkitsee tai symboloi). Denotatiivisten kuuntelumoodien ja äänien tapahtumaketjujen aukikirjoittaminen on tärkeää äänimaisemahavainnoinnin kuvauksessa, jotta kuvaus ei jää äänilähteiden

---

³¹ Äänimaisemapreferenssejä skotlantilaisilta Dollarin kylän asukkailta kartoittanut Heikki Uimonen sai usein vastaukseksi kyselyihinsä "you don't hear anything 'round here!" (Uimonen 2005, 123). Ongelma paljastaa ristiriidan aikaisemman äänimaisematutkimuksen paikallisen tietoisuudenlisäämispyrkimysten ja tosiasiallisen äänistä puhumisen kulttuurin puutteen välillä.

³² Tuuri ja Eerola jakavat kuuntelumoodit seuraavasti kolmeen kategoriaan: kokemukselliset moodit: refleksiivinen, kinesteettinen, konnotatiivinen; denotatiiviset moodit: kausaalinen, empaattinen, funktionaalinen, semanttinen; reflektiiviset moodit: akusmaattinen ja kriittinen.

(koira, auto, lapsi) luettelemiseksi (Järviluoma et al. 2009, 264–266) tai kokoelmaksi onomatopoeettisia merkintöjä. Kiireellä tehtyjen muistiinpanojen puhtaaksikirjoittaminen ja tapahtumaketjujen rekonstruointi auttaa ääniympäristön kommunikatiivisen luonteen ja äänellisen kulttuurin nousta esiin.

Sanallistettavan aineiston muodostaminen on hankalaa myös siksi, että ääni-ilmiöt merkityksellistyvät suhteessa ympäristöön ja toisiinsa. Koska en ole aivan varma kaikkien äänten aiheuttajasta enkä niiden äänentasollisista suhteista toisiinsa, huomaan painivani muistiinpanon tekstiasun kanssa: kilinää, kalinaa, kolinaa, ripinää, rapinaa, ropinaa? Oliko äskeinen lautasen siirto pöydällä kilahdus vai kolahdus? Psykologisesti Sylvia Tufvesson on tutkiessaan Malesian niemimaalla puhutun *semai*-kielen ekspressiivisiä sanoja todennut vokaalien muutosten sanan sisällä merkitsevän eroja kuvatun äänen korkeudessa ja /tai voimakkuudessa. Vokaalien muuntelu välittää Tufvessonin mukaan äänellistä tietoa, joka mahdollistaa tilallisten etäisyyksien mittaamisen tai tietoa äänilähteen koosta. Esimerkkinä hän antaa vesiputouksen kohinan kuvauksen. (Tufvesson 2011, 91–92.) Suomenkielen sanat kilinä, kalina ja kolina kuvaavat vastaavaa ilmiötä.

Kielentutkijat Masjid ja Levinson muistuttavat, että kieli on ratkaiseva rajapinta yksilön ja ympäristön kulttuurisen konstruktion välillä. Kieli ja kulttuurinen sanavarasto mahdollistavat tai rajaavat kommunikaatiota ja niin tekemällä mahdollistavat ja rajaavat ajatteluamme. (Masjid & Levinson 2011, 7–9.) Jos kuvaisin metallilusikan kilahdusta kiveykselle turkiksi, käyttäisin sanaa *ince*, ohut. Suomennettuna merkitykseltään sana tarkoittaisi korkeaa ääntä. Vastaavasti matala ääni olisi *kalın*, paksu. Sanapari ohut – paksu kuvailee korkeaa ja matalaa ääntä turkin lisäksi myös persiankielessä. Suomen kielen vastaavuus löytyy puolestaan englanninkielestä, *high – low*. Metallilusikan kiveykselle putoamisen aiheuttaman äänen voisi kirjoittaa kilahdukseksi, jolloin se vertautuu ja suhteutuu kuuntelukontekstissa muihin juuri kuultuihin ääniin korkeampana, ehkä ohuempana, kuin aikaisempi kalahdus. Kuvailua rajoittaa äänien kulttuurisen sanavaraston niukkuus ja kieleltä toiselle kääntämisen vaikeus.³³

3.3 AUDIOVISUAALISET AINEISTOT

Olen käyttänyt kahdessa artikkelissa aineistona audiovisuaalisia materiaaleja. Kolmannen artikkelin aineistona on Istanbulia kuvaavia ja siellä kuvattuja fiktioelokuvia 1930-luvulta nykypäivään. Katsoin ja kuuntelin kyseisiä elokuvia pääosin DVD-formaatissa tietokoneeltani stereokuulokkeilla. Vanhimmat elokuvat 1930–1960-luvuilta eivät ole saatavilla uudelleenjulkaistuina DVD:inä. Ne katsoin Mimar Sinan -yliopiston elokuva- ja televisiontutkimuksen arkistossa Istanbulissa VHS-formaatissa. Suurin osa katsomistani 48 elokuvasta on

---

³³ Olen kirjoittanut tästä aiheesta artikkelissa ”Kuunnellen koettu Istanbul” (Kytö 2013).

turkkilaisille tehtyä paikallista tuotantoa tai yhteistuotannossa eurooppalaisten tuotantoyhtiöiden kanssa tehtyjä elokuvia. Kuusi elokuvaa on yhdysvaltalaista, brittiläistä tai muuta yhteiseurooppalaista tuotantoa, jota ei ole kohdennettu ainoastaan turkkilaiselle yleisölle.

Toinen osa audiovisuaalisesta aineistosta on jalkapallofanien pääosin YouTube-sivustolle lataamia videoita. Näitä videoita katsoin pääosin Suomesta; Turkissa YouTuben katsominen oli artikkelin kirjoittamisen aikaan kielletty.³⁴ Suurin osa internet-yhteyden tarjoajista oli estänyt sivuille pääsyn, kuten myös käyttämäni yhtiö. Kielto ei estänyt fanien sivustonkäyttöä. YouTubea pystyi käyttämään ja katsomaan välityspalvelinten ja IP-tunneloinnin välityksellä.

YouTube-videoiden elinkaari on epävarma ja aiheuttaa ongelmia tutkimusaineiston arkistointiin liittyvissä kysymyksissä. Osa aineistoon kuuluvista videoista on jo poistunut sivustolta, vaikka aikaa tutkimuksesta on kulunut vain kolme vuotta. Samoin Facebookin ryhmätoiminnot sekä ryhmien sivuille upotettavien toiminnallisuuksien (kuten suoratoistavien musiikkisovellusohjelmien) rivakka vaihtuminen on muuttanut jalkapallofaniryhteyden toimintaa ja sivuille kerääntyviä sisältöjä kenttätutkimusjaksoni jälkeen. Kyseessä ovat siis samat ongelmat kuin internetin sisältöjen tutkimuksessa yleisesti. Tallennusmahdollisuus ruutukaappausten avulla tai audiovisuaalisten objektien arkistoon lataaminen on yksi mahdollisuus, mutta tekijänoikeudellisista syistä niitä ei voida arkistoida tutkijan henkilökohtaisen arkiston ulkopuolelle.³⁵

Valitsin fiktioelokuvan ja elokuvaäänen lähteeksi tutkimukseeni nimenomaan aineistollisista syistä. Alustavalla kenttämatkalla tutustuessani uusiin ihmisiin kysyin heiltä Istanbulin äänimaisemasta. Miten he sitä kuvailisivat, mikä on merkityksellistä ja mistä he pitävät. Monet kertoivat Istanbulin tärkeimmiksi ääniksi Bosporissa liikkuvien laivojen ja julkisen liikenteen lauttojen höyrypillit, lokkien kirkunan ja meren aaltojen rauhallisen loiskeen. Kummastelin vastauksia, koska höyrypillejä ei lautoissa ole ollut enää vuosikymmeniin. Samoin lokit ovat hiljaisia verrattuna runsaslukuisiin naakkoihin, variksiin ja varpusiin. Meren loiskeen kuulee vain rannalla muutaman metrin päässä salmesta, ei sen kauempaa. Vastausten toistuessa pysähdyin miettimään mistä nämä äänimaisemat kumpusivat, kunnes ymmärsin katsoa televisiosta päivisin lähetettäviä vanhoja turkkilaisia elokuvia ja niiden lokaatiokohtauksia, eli studiotilan ulkopuolella Istanbulissa kuvattuja kohtauksia. Haastateltavani puhuivat kokemastaan ääniympäristöstä elokuvien äänellisten representaatioiden avulla. Äänet ovat osa arkipäivää, mutta sen

---

³⁴ Googlen Blogger-palvelu, jota käytin äänipäiväkirja-alustanani, oli myös osalla yhteydentarjoajista kiellettyjen sivustojen listalla, mutta vain hetken.

³⁵ Tällä hetkellä väitöskirjani tutkimusaineistosta *Sata suomalaista äänimaisemaa* –projektin materiaali on arkistoitu; keruukirjoitukset SKS:n kansanrunousarkistoon ja äänimaisemäänitykset sekä haastattelut Suomen Akustisen Ekologian Seuran arkistoon. Etnografiset aineistot (tutkimuspäiväkirjat ja -muistiinpanot, haastattelunauhut ja -litteraatiot, valokuvat ja äänimaisemäänitykset), jotka sisältävät myös yksityisyydensuojan alaista tietoa informanteistani, ovat omassa hallussani.

sijaan että ne kuuluisivat äänitapahtumina Bosporilla, ne kuuluvat television kaiuttimista.

Äänimaiseman realistisuutta painottavat elokuvat ovat äänisuunnittelijan taiteellisdramaturgisia näkemyksiä ääniympäristön koostumuksesta ja siten sopivaa aineistoa kulttuuristen representaatioiden tutkimukselle. Elokuvan ääniraidan toteuttaminen on omanlaisensa äänimaisemakerronnan ja -kokemuksen välittämisen tapa, joka perustuu kulttuuriin representaatioihin ja äänellisten merkitysten kommunikaatioon yleisölle. Musiikin ja elokuvaäänen tutkija Susanna Välimäki kirjoittaa, että ”äänisuunnittelu ei ole harmitonta äänellistä kuvittamista vaan hienosyinen ja voimakas dramaturgian lähde ja kerronnan keino, joka tehokkaimmillaan lataa elokuvaan huimia merkityssyvyyspieniä yksityiskohdillaan, joita tietoisesti kuuntelun on vaikea edes huomata ilman erityistä keskittymistä” (Välimäki 2008, 37). Äänimaisemallista näkökulmaa elokuvaäänen tutkimiseen on käyttänyt myös Isabelle Delmotte (2011). Hän painottaa äänisuunnittelijoiden työn olevan kokemuksellisen maailman välittämistä yleisölle äänineen ja hiljaisuuksineen. Elokuvallinen kokemuksemme riippuu siitä, miten äänisuunnittelijat itse ymmärtävät ääniympäristön ja miten he käyttävät omaa aistimuistiaan. (Mt. 1, 7.) Susan Haywardin *Cinema studies – the key concepts*-kirjan käsitelystä lukiessa voi hämmästellä, miten vähän audiovisuaalisen median auditiivisuus on elokuvatutkijoita kiinnostanut. Kirjan kuudestasadasta sivusta löytyy tilaa vain kolmelle äänelliselle käsitteelle: synkronoitu ääni, musiikki ja ääni/ääniraita. (Hayward 2006.) Elokuväänen tutkimus on onneksi kasvussa (ks. Beck & Grajeda 2008).

3.4 AUTOETNOGRAFIA ÄÄNIMAISEMATUTKIMUKSESSA

Äänieristyskyvyttömyytensä takia ikkunaluukut eivät suinkaan eristäneet minua omaan rytmiini ja rauhaani vaan yhteinen aamu alkoi, kun korkojen kopina, vespojen pärinä ja toistuvat *ciao*-huudot alkoivat alhaalla kujalla. Talon sisältä saatoin seurata ulkoelämää ulkopuolisena tarkkailijana. Samoin ulkona kadulla saatoin – kuten kuka tahansa ohikulkija – kuunnella talojen sisältä kuuluvia elämän ääniä. Naapurit kulkivat kädet selän takana talon ohi, hidastivat höristämään korviaan ja huikkasivat sitten terveisensä yläkerrokseen sieltä tunnistamalleen, silmälle näkymättömälle äänelle. (Vikman 2007, 126.)

Äänimaisematutkija Noora Vikman lähestyy pohjoisitalialaista Cembran kylää tutkivassa artikkelissaan *Ikkunaluukkuja äänimaisemaan – äänimaiseman rytmikasta ja kulttuurisista tauoista* autoetnografista aineistonkeruuta ja analyysimetodia, vaikka ei sitä nimeäkään autoetnografiaksi, vaan pohtii positioitumisen haastetta akustista ympäristöä ja siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta kuuntelevana tutkijana (Vikman 2007, 39–42, 125–127). Esimerkissä näkyy

kuuntelevan tutkijan osallisuus yhteisen äänitilan rakentamisen käytäntöihin ja kulttuurisen ymmärryksen lisääntyminen tavalla, jossa tutkijan oma kokemus yksityisen tilan rajoista on ratkaisevassa asemassa.

Autoetnografiasta on tullut varteenotettava ja yleisempää hyväksyntää saanut tutkimusmetodi vasta viime vuosina. Muun muassa digitelevision käyttöä tutkinut Johanna Uotinen (2010) puolustaa autoetnografian käyttämistä useilla havainnollisilla esimerkeillä. Autoetnografia tarjoaa välineitä sitoutuneisuuden ja paikantuneisuuden ajatusten mukaiselle tutkimukselle sekä mahdollistaa jokapäiväisten, arkisten käytäntöjen seuraamisen. Lisäksi autoetnografia tarjoaa keinon tehdä tutkimusta, jos resurssit ovat niukat ja ajan tai varojen puute estää mahdollisuuden laajemman etnografian toteuttamisen. Autoetnografian etua on myös se, että tutkija asettaa oman elämänsä tarkastelun kohteeksi muiden elämän sijasta ja siten arvostelulle alttiiksi. (Mt. 183–185.)

Autoetnografian tavoitteena on ymmärtää yleistä tutkimalla yksityistä ja yksittäistä (Uotinen 2010, 179), ja juuri tästä syystä se on otollinen osametsä ja kirjoitustapa toisessa artikkelissani. Autoetnografia voidaan jakaa karkeasti kahteen eri suuntaukseen, evokatiiviseen (tai emotionaaliseen) ja analyttiseen (tai realistiseen), joista jälkimmäinen on muodostunut reaktiona edeltävälle (Anderson 2006) ja on lähempänä omaa lähestymistapaani. Leon Anderson liittyy autoetnografian Chicagon koulukunnan etnografian perinteeseen, jossa tutkijat monesti kirjoittivat omaelämäkerrallisia kytköksiä tutkimiinsa aiheisiin kuitenkin liiemmin nostamatta itseään esille tekstissä havainnoitsijoina. Myöhemmin 1980-luvulla autoetnografia oli tullut tarkoittamaan lähes yksinomaan evokatiivista suuntausta, jossa painotetaan kuvailevuutta ja kaunokirjallisia keinoja käyttävää tekstiä. Andersonille analyttinen autoetnografia puolestaan koostuu viidestä lähestymistavasta. Tutkijan tulee olla täysin osallinen tutkittavassa ryhmässä. Hänen tulee harjoittaa analyttistä reflektiivisyyttä eli olla tietoinen vaikutuksestaan ryhmään. Tutkijan tulee näkyä tutkimustekstissä myös narratiivin tasolla ja hänen tulee olla dialogissa informanttiansa kanssa. Lopuksi tutkijan tulee olla sitoutunut teoreettiseen analyysiin kohteestaan. (Mt. 376–378.)

Nämä kohdat eivät lähemmin tarkasteltuna liiemmin eroa klassisesta osallistuvan havainnoinnin periaatteista varsinkaan kun tutkimuksen kohteena on aistikulttuuri, mutta erona on ”lupa” käsitellä omaa kokemusta validina ja riittävänä lähteenä akateemisen tiedon tuottamisessa (ks. Pink 2009, 64). Metodilla on vaatimukset osallisuudesta ja sen ymmärtämisestä, että tutkija läsnäolollaan on osallinen tapahtumisen kulussa:

Vastavuoroinen tiedonsaanti on yksi vetoavimmista piirteistä autoetnografisessa työssä. Riittävää ei kuitenkaan ole, että tutkija harjoittaa refleksiivistä yhteiskunta-analyysiä tai itsetutkiskelua. Autoetnografisen tutkimuksen edellytys on, että tutkija on tekstissä

näkyvä, aktiivinen ja refleksiivisesti sitoutunut. (Anderson 2006, 383, suom. MK.)³⁶

Vikman toteaa oman kuuntelukokemuksensa asukkaana Cembran kylässä lisänneen hänen kompetenssiaan kysyä ja keskustella äänistä ja kylän asioista, kunnes hän lopulta kykeni sanomaan kylästä paljon enemmän kuin mitä paikalliset hänelle kertoivat, asioista jotka tottumus oli häivyttänyt huomaamattomiksi ja itsestään selviksi (Vikman 2007, 41). Äänimaisemakompetenssin kerääminen on keskeinen osa (auto)etnografista tutkimusta.

Pidän tässäkin yhteydessä tärkeänä kerrostaloasukkaiden arkista yksityisyyttä. Autoetnografia on erityisen käyttökelpoista äänimaisematutkimukselle, joka tutkii arkisia käytäntöjä. Se voi olla yksi tutkimusote vastaamassa tutkittavaan kysymykseen, mutta sen ei tarvitse olla ainoa metodi. Jos vertaan ensimmäistä, keruukirjoituksiin perustuvaa artikkelia ja toista, (auto)etnografisin metodein tuotettua tutkimusaineistoa, niin molemmat käsittelevät kerrostaloelämistä. On kuitenkin hyvin erilaista lukea intiimejä kuvauksia asumisesta kuin istua vuokraemännän kanssa sohvalla olohuoneessa, kun samaan aikaan naapurissa tapellaan kovaan ääneen ja toinen naapuri puuttumaan tilanteeseen huutamalla ikkunasta. Se, että kykenee olemaan läsnä yksityisen äänitilan rajaamistilanteissa tuo toisenlaista ymmärrystä äänellisestä kulttuurista kuin siitä lukeminen ilman tietoa tarkemmasta kontekstista. Keruukirjoituksiin verrattuna autoetnografisessa aineistossa korostuu myös kodin prosessinomaisuus ja epästabilius: "Koti on ennemminkin neuvottelujen vaahtoava meri kuin itsen turvasatama" (Miller 2001, 4).

Kotielämää oman kotinsa ulkopuolella tutkiva autoetnografi on riippuvainen tilapäisen kotinsa muiden asukkaiden vieraanvaraisuudesta (Järvinen-Tassopoulos 2010). Vieraan tulee olla tarkkaavainen vaikutuksestaan yksilöiden välisiin sosiaalisiin ja tilallisiin suhteisiin. Pitkäaikaisen tutkijavieraan läsnäolo muuttaa kodin tilaa enemmän kuin päivällisvieraat (Järvinen-Tassopoulos 2010, 316) tai satunnainen haastattelija. Vieras mukautuu isäntäväen sääntöihin, elämäntapaan sekä rytmeihin. Isäntäväki joutuu samoin neuvottelemaan paitsi vieraan kanssa, myös keskenään uusista jakamisen, intiimiyden ja yksityisyyden tilanteista. Esimerkkinä emäntäni intiimiyden osoituksista minä sain makoilla emännän makuuhuoneessa yhdessä muiden naispuolisten ystävien kanssa televisiota katsellen ja iltapalaa syöden. Tulkitsin ensin tämän olevan sydänystävyuden osoitus, mutta ymmärsin myöhemmin sen tarkoittaneen, että emäntäni kohteli minua kuin tyttärtä tai pikkusisko, perheenjäsentä. Tähän viittasi myös asteittainen vapaa-ajanvieron huonevalinnan muutos olohuoneesta emännän makuuhuoneeseen.

Turkissa olohuone on paraatitila lähinnä (päivällis)vieraille ja sitä käytetään muutoin verrattain vähän. Vieraselokuone on usein kodin suurin

---

³⁶ "Mutual informativity is one of the most appealing features of autoethnographic work. However, it is not enough for the researcher to engage in reflexive social analysis and self-analysis. Autoethnography requires that the researcher be visible, active, and reflexively engaged in the text." (Anderson 2006, 383.)

huone, arvokkaasti sisustettu ja huoliteltu näyttämisen ja esittämisen paikka (Tiainen-Senol 2005, 41–42, teoksessa Järvinen-Tassopoulos 2010, 316). Antropologi Daniel Miller toteaa, että antropologian alalla kodin tutkiminen on hyvin tuttua ja paljon tehtyä, mutta tutkijoita kodeissa on kohdeltu lähinnä nimenomaan vieraina (Miller 2001, 4). Minutkin esiteltiin kotiin tuleville vierailijoille tervetulleena vieraana tai ystävän tuttavan tyttärenä. Se, että olimme molemmat naisia varmasti helpotti molempien olemista, joskin osaltaan samalla sekoittuvat emännän ja vieraan roolit tuottivat jaettuja tekemisen, toimimisen ja olemisen tapoja (Järvinen-Tassopoulos 2010, 323) siivoamisessa, ruoanlaitossa ja pyykinpesussa. En ollut anoppi, miniä enkä sukulaissuhteessa emäntääni, jolloin tilanne olisi voinut kääntyä kamppailuksi kodista ja siinä jaetusta määräysvallasta (ks. Järvinen-Tassopoulos 2010, 322), vaan muutaman kuukauden vuokralainen, jonka oli helppo vetäytyä sivuun, jos reviirien rajat alkoivat tuntua liian kitkaisilta.

Uotinen, joka myös kokee evokatiivisen autoetnografian olevan tutkimuksellisesti ajatusten välittäjänä ongelmallista, puhuu ”pienen autoetnografian” tekijänä ja sen puolesta. Siinä keskitytään arkisiin, ”pieniin” ja tavanomaisiin aiheisiin, vastakkaisena evokatiivisen autoetnografian suuriin ja dramaattisiin, elämää muuttaviin tutkimusaiheisiin (Uotinen 2010, 186), joissa haetaan yhteyttä lukijaan ja tämän ymmärrystä tunteen kautta. Äänimaisematutkimuksessa pienen autoetnografian tarjoamat mahdollisuudet asettuvat raameihinsa kuuntelumetodia käytettäessä. Akustemologian peruskysymyksen voi kiteyttää muotoon ”mitä kuulemalla tietää”. Se on loppujen lopuksi arkisen tiedon ja äänimaisemakompetenssin kerryttämistä.

3.5 TUTKIMUSETIIKKA

Tutkimuseettisesti tarkastellen keskeinen tehtäväni tutkimusprosessissa on ollut yksityisyydensuojan takaaminen tutkimuksessa osallisina olleille henkilöille. Heidät voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Keruukirjoituksia lähettäneet yksityishenkilöt ovat voineet valita haluavatko esiintyä arkistoiduissa kirjoituksissa omalla nimellään vai nimimerkillä. Kuten Sanallinen aineisto -luvussa totesin, ovat kirjoittajat olleet täysin tietoisia siitä, että heidän kirjoituksiaan tullaan käyttämään tutkimusmateriaalina, joten harkinta siitä, mitä henkilökohtaista he kirjoituksiinsa sisällyttävät, on ollut täysin vapaa. Informanttini Çengelköyssä ja jalkapallofaniryhmässä ovat myös olleet tietoisia siitä, että teen tutkimusta ja tutkimukseni aiheesta. He ovat, kuten keruukirjoittajtkin, toimineet tietoon perustuvan sopimuksen mukaan (Vakimo 2010, 84, alaviite), johon sisältyy tutkijan lupaus käsitellä hänelle suotuja tietoja luottamuksella ja ihmisarvoa sekä yksityisyyttä kunnioittaen.

Kolmas ryhmä vaatii tämän tutkimuksen kontekstissa enemmän pohdintaa. Ryhmään kuuluvat kaikki ne henkilöt, joihin en henkilökohtaisesti tutustunut ja joiden henkilöllisyys ei minulle välittynyt. Näitä ovat Çengelköyn

asunnon naapurini (samassa rapussa ja viereisissä kerrostaloissa) ja muut jalkapallofaniryhmän jäsenet baarissa, aukiolla ja jalkapallostadionilla. Jalkapallofanit kokoontuivat sosiaalisesti yhdessä muiden, tuttujen ja tuntemattomien kanssa. Tiloihin ei ollut portinvartijoita pääsymaksua lukuunottamatta. Heidän voidaan siis katsoa toimineen julkisesti siitä tietoisena (ks. Ridell et al. 2010, 8).

Kolmannen ryhmän toinen puoli koostuu tuntemattomista naapureista. Osallistuivatko he tietämättään tutkimuksellisen itsemäärämisoikeutensa ja yksityisyytensä vaarantamiseen käymällä suihkussa öisin? Arja Kuula on määritelmässään ehdoton:

Yksityisen rajat määrittää tutkittava itse, mitä itsestään ja ajatuksistaan haluaa tutkimuksen käyttöön antaa ja mitä ei. Itsemäärämisoikeudessa olennaista on, että tutkittavalla säilyy mahdollisuus kontrolloida sitä, kenelle ja missä tarkoituksessa hän omaa yksityiselämänsä valottaa. Näin tulkiten ihmisten tutkiminen salaa on heidän yksityisyytensä loukkaamista, vaikka heidän tunnistamisensa tutkimusteksteistä estettäisiin. (Kuula 2006, 125.)

Jos tulkitsen Kuulan lauseen sanatarkasti siten, että yksityisyyttä voidaan loukata tilanteessa jossa tunnistettavuutta ei ole, en voi väittää, etteikö autoetnografinen lähestymistapa tai edes osallistuva havainnointi asumassani asunnossa asettaisi naapureideni yksityisyyttä kyseenalaiseksi. Toisaalta en voi heidän yksityisyytensä mahdollisesti kyseenalaistavaa kokemusta myöskään saada selville. Heidän henkilöllisyyttään ei voi päätellä tekstistäni eikä kenttäpäiväkirjoistani, koska en itsekään tiennyt heidän henkilöllisyyttään. Rohkenen väittää, että naapuriin kuuluvat elämisen äänet eivät aseta kyseisten asukkaiden yksityisyyden suojaa kyseenalaiseksi, vaikka alakerrassa asuisikin yksityisen äänitilan tutkija. Kyseessä ei ole salakuuntelu.

Mikä sitten on yksityisen äänitilan kuuntelemisen suhde salakuunteluun? Englanninkielessä salakuuntelu merkitsevä sana *eavesdropping* tarkoittaa etymologiselta kannalta ikkunoiden vieressä ja räystäiden (*eaves*) alla seisomista tarkoituksena kuunnella mitä talon sisällä tapahtuu. Ruotsin *tjuvlyssna* alleviivaa teon kriminaalisuutta, tiedon varastamista, samoin kuten suomenkielinenkin sana. Kuuntelun intentionaalisuus paljastaa teon moraalittomuuden. Musiikin kuuntelemista, sovittamista ja plagioinnin historiaa pohtinut filosofi Peter Szendy kirjoittaa, että pelkkä kuuntelukin voidaan käsittää varkaudeksi, joka on naamioitu kohteliaasti transkriptioksi tai sovittamiseksi (Szendy 2008). Tämä äärimmäinen tulkinta ei kuitenkaan lisää ymmärrystä sosiaalisissa tilanteissa tapahtuvasta kulttuuristen yksityisyyssääntöjen venyttämisestä tai rikkomisesta.

Salakatseluun verrattuna kuuntelemisessa on eroa: korvilla ei ole luomia kuten silmillä. Olettaen, että henkilö ei ole kuulovammainen, hän kuulee kaikenlaista jatkuvasti, yllättäen ja pyytämättä, kuunteluotteen tarkkaavai-

suusasteesta huolimatta. Intentionaalisuus onkin salakuuntelun rajatekijä. Yksityisen äänitilan lähtökohtana ei voi olla oletus, että kaikki koko ajan haluaisivat äänineen ja korvineen tunkeutua toisten yksityiseen tilaan. Omassa tutkimuksessani en ole hakeutunut hörökorvin ovenpieliin, vessan oven taakse tai kutsumattomiin tilanteisiin, vaan elänyt normaalia arkielämää yrittäen sovittaa omat ääneni toistenkin asuttamaan äänitilaan. Ajoittain, johtuen asumisjärjestelyistä huonevuokralaisena, tunsin olevani korvini ”kolmantena pyöränä” (Labelle 2007, 12) tilanteissa, joissa emännälläni oli vieras tai hän puhui puhelimesta viereisessä huoneessa. Tilanteet vastasivat puhelimesta puhumisen osalta samanlaisia transfonisia ongelmatilanteita, jollaisia kuvaan elokuvakohtauksista kolmannessa artikkelissani, mutta näihin fiktiivisiin henkilöihin verrattuna meillä keskinäinen luottamus ja kunnioitus oli vahvempaa kuin tiedonhalu ja pelko oman yksityisen tilan menettämisestä.

Intentionaalisen salatutkimisen välttämisen lisäksi ihmisille tulee myös antaa vapaus itse päättää, mitä tietoa he itsestään toisille antavat arkielämässä. Tutkijan tulee tässäkin olla paitsi tarkka myös ennakkoluuloton, eikä olettaa liikaa. Joskus asiat, jotka tutkijan ennakkokäsityksen mukaan ovat ”tietosuojan tuolla puolen” ovat seikkoja joita halutaan jakaa ja tehdä tiedettäväksi. Nippert-Eng antaa oivan esimerkin tästä tutkimuksessaan lompakon ja käsilaukun sisällöistä. Lompakot ja käsilaukut käsitetään yksityisiksi esineiksi ja niihin ei tulisi mieleen koskea tai tutkiskella niiden sisältöjä ilman hyvää syytä ja omistajan lupaa. Kun chicagolaisia ihmisiä oli pyydetty lajittelemaan lompakkonsa ja käsilaukkunsa sisältö kolmeen eri nippuun yksityisen asteen mukaan (yksityisempi, sekä-että/yhdentekevä/vaihtelee, julkisempi) löytyy jokaiseen kasaan esineitä. Yli kahdesta sadasta eri esineestä käynti- ja bussikortit sijoittuvat useimmin ”julkisemmän” pinoon kuten myös kuntosalin jäsenkortti, kun taas sairausvakuutuskortti sijoitettiin useammin ”yksityisempään” nippuun. Tasaisesti molempiin ääripäähän nippuihin oli jaoteltu kauppakuitit ja käteinen raha. Valokuvat ja nimenomaan kuvat omasta perheestä olivat sekä ”yksityisemmän” että ”sekä/että”-kategorian nipuissa. Huulipuna koettiin julkisemmaksi esineeksi kuin huulikiilto. (Nippert-Eng 2010, 100–109.) Samalla lailla voi ajatella kodin äänitilaa; kaikkea mitä kuuluu kotona ei välttämättä koeta tarpeellisena salata. Tutkijan vastuulla on lopulta ymmärtää näiden merkityssisältöjen ero tulokinnassaan. Samoin tutkijana, joka on käyttänyt autoetnografista tutkimusmetodia, olen itse päättänyt itseäni kuvailevan tekstin sisällöstä ja siitä, minkä olen kokenut tutkimuskysymyksen kannalta relevantiksi tiedoksi.

Antropologi Daniel Miller kannustaa unohtamaan turhan pelon tungeteleavuudesta tilanteessa, jossa tutkija on läsnä kotiympäristössä. Hänen mukaansa meidän tulee ymmärtää empaattisesti niitä moninaisia tapoja, joilla tärkeää ja intiimiä suhdetta kotiin rakennetaan (Miller 2001, 1, 15), oli koti sitten turvapaikka maailmassa tai väkivaltainen loukku. Jos yksityisen äänitilan tutkiminen tuottaa ylittämättömiä eettisiä tai käytännöllisiä esteitä, on silti tärkeää huomata yksityisen ja yhteisen äänimaiseman diskursiivinen suhde.

Yhteinen tila saa merkityksensä suhteessa yksityiseen tilaan ja tämä tarkoittaa eri asioita eri kulttuureissa ja eri tilanteissa. Joissain tilanteissa yksityiselle alueelle ei tarvitse edes mennä saadakseen selville missä raja sopivan ja sopimattoman välillä menee.

4 Lopuksi

Metaforamme äänitilan kuvaamiseen pitäisi johtaa meteorologiasta, ei maisematutkimuksesta (Ingold 2007, 12).

Johdannon lopuksi haluan vielä huomioida muutamia käsitteellistämiseen liittyviä havaintoja ja esittää suunnan jatkotutkimukselle. Tutkimuskäsitteistön käyttötarkoitus on tiivistää teoreettista ajattelua, kohdentaa tutkijan huomiota ja auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta. Olen käyttänyt äänimaisematutkimuksen käsitteitä problematisoiden ja niitä uudelleen tulkiten. Äänimaisematutkimuksen 1960-luvulla kehitettyjen, aikanaan äärimmäisen innovatiivisten käsitteiden kritisoiminen ei ole itsetarkoituksellista. Päämääränäni on ollut käsitteiden sovellettavuuden lisääminen ja niiden tuominen relevanteiksi sekä yksityisen äänellisen kokemisen tutkimuksessa että suurkaupunkiasukkaiden äänellisen kulttuurin moninaisuuksien ymmärryksessä.

Antropologi Tim Ingoldin ehdotus sääilmiöiden – kuten tuulen ja sateen – käyttöön metaforina äänitilan tutkimuksessa on varteenotettava ajatus. Johdannossa käyttämäni Nippert-Engin metaforat yksityisen ja julkisen välisestä aallokosta ja vuoroveden vaihtelusta vastaavat Ingoldin ehdotusta. Ehkä metaforia voisi kehittää pidemmälle tutkimuskäsitteiksi? Virtaavuutta, vaihtelua ja kehollista kokonaisvaltaisuutta korostavilla käsitteillä olisi helpompaa huomioida myös niin kutsuttua passiivista, tiedostamatonta kuuntelua eli kuulemista. Tavanomaista on jättää passiivinen kuuntelu kysymyksenasettelun ulkopuolelle jo metodologisistakin haasteista johtuen ja keskittyä ”riittävästi kuunneltuun” aineistoon (Stockfelt 2004). Kulttuurisen äänen tutkimuksen tulisivatkin tulevaisuudessa kohdistaa kiinnostuksena myös sanallisesti kommunikoinnottoman äänellisen kulttuurin tutkimiseen ja aistien erottamattomuuteen. Myös akustemologinen käsitys äänen yhdistävyyydestä, liikkuvuudesta, ajallisuudesta ja paikallisuudesta on hyödyllinen tutkimuksessa, jossa aktiivisen kuuntelemisen sijasta keskitytään laajemmin arkisen aistimaailman tutkimiseen.

Jatkotutkimusta siitä, miten yksityinen ja yhteinen äänitila risteytyy kaupunkitilassa, olen suunnitellut kahteen eri yhteistyöhankkeeseen. Toinen on katusoittamista, kaupunkitilaa ja kuulevaa liikkumista tarkasteleva tutkimus, johon on kerätty haastattelu- ja ääniteaineisto Lontoon Southbankin alueelta. Tutkimuksessa tullaan keskittymään etnomusikologian ja äänimaisematutkimuksen keinoin yhteisen äänitilan, muusikkouden ja äänellisen säätelyn tutkimiseen kosmopolitanismin teoreettisessa viitekehyksessä. Toinen hankesuunnitelma käsittelee äänellisen intiimin kulttuurista muodostumista aistietnografisten, audiovisuaalisten ja musiikillisten aineistojen avulla. Suunnitelma pitää sisällään kenttätutkimuksia Turkissa, Isossa-Britanniassa ja

Suomessa. Tavoitteena on ymmärtää, miten musiikki ja ääni rakentavat kulttuurista sitoutumista ja tätä myöten äänellisen intiimin kokemusta.

Lähteet

AINEISTOLÄHTEET JA TIEDONANNOT

- Aamulehti 2008. Hiljaisuus. Valo-liite. 19.12.2008.
- Aamulehti 2011. Valitti melusta – puukotettiin kerrostalon portaikossa, 13.2.2011. Online:
<http://www.aamulehti.fi/cs/Satellite/Kotimaa/1194666226758/artikkeli/valitti+melusta+-+puukotettiin+kerrostalon+portaikossa.html> (luettu 10.10.2012).
- ASU 2012. Asumisen tulevaisuus. Suomen Akatemian tutkimusohjelman verkkosivusto. Online: <http://www.aka.fi/asu> (luettu 1.10.2012).
- Eerola, Tuomas 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, sähköposti 27.1.2013.
- ESS 2009. Valitti metelistä, joutui melkein tapetuksi, 3.3.2009. Online:
<http://www.ess.fi/?article=227977> (luettu 10.10.2012).
- Iltalehti 2012. Melusta valittanutta iskettiin puukolla, 18.3.2012. Online:
http://www.iltalehti.fi/uutiset/2012031815326166_uu.shtml (luettu 10.10.2012).
- Kultursanat 2012. İstanbul'un 100'lerine tanıtım toplantısı yapıldı. Online:
<http://www.kultursanat.org/haber.php?id=151> (luettu 1.10.2012).
- Naapuruuskiistat 2012. Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksen tutkimus-hankkeen "Naapuruuskiistat ja asuminen Suomessa 2011-2015" verkko-sivut. Online: <http://www.uef.fi/oikeustieteet/naapuruuskiistat> (luettu 1.12.2012).
- Nurmi, Timo 2004. *Nyky-suomen keskeinen sanasto*. Helsinki: Gummerus.
- Sesli günlük 2009. *Äänimaisemapäiväkirja Istanbulista*. Online:
<http://sesligunluk.blogspot.fi/> (luettu 1.10.2012).
- SoCS 2009. *Soundscapes and Cultural Sustainability -hankkeen kuvailu*. Online:
<http://socsproject.blogspot.fi/p/about.html> (luettu 1.8.2012).
- Stat 2011. Tilastokeskus. Suurin osa yksinasuvista vähintään 35-vuotiaita 2011. Online: http://www.stat.fi/til/asas/2011/asas_2011_2012-05-22_tie_001_fi.html (luettu 11.12.2012).
- Tuik 2012. Turkish statistical institute. The characteristics of the population by provinces, 2000 population census. Household statistics. Total household population, number of households and average size of households. Online: http://www.turkstat.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=39 (luettu 11.12.2012).
- TS 2009. Melu tappaa satoja suomalaisia vuosittain. Turun Sanomat 3.6.2009. Online:
<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/52071/Melu+tappaa+satoja+suomalaisia+vuosittain> (luettu 1.8.2012).

YLE 2012. "Kerrostalokytäminen kohdistuu usein nuoriin ja nuoriin lapsiperheisiin", YLE uutiset, Kotimaa 16.12.2012. Online: http://yle.fi/uutiset/kerrostalokytäminen_kohdistuu_usein_nuoriin_ja_nuoriin_lapsiperheisiin/6417081 (luettu 16.12.2012).

TIETEELLISET ESITELMÄT

- Kassabian, Anahid 2012. Sound Studies in the 21st Century. *Sound - Expression - Research*, 4–5 December 2012, Aalto University School of Arts, Design and Architecture, Helsinki.
- Manea, Pierre 2012. Cultural components of sound environments and the management of uncertainty in Japanese public transportation. *EASA 2012: Uncertainty and disquiet*, 10-13 July 2012, Nanterre University, France.
- Özcevik, Aslı, Zerhan Yüksel Can, Leda De Gregorio & Luigi Maffei 2007. A study on the adaptation of soundscape to covered spaces. *Internoise 2010*, 15-16 June 2010, Lisbon.
- Özcevik, Aslı & Z. Yüksel Can 2009. A study on the soundscapes of two pier squares in Istanbul. *Euronoise 2009*, 26–28 October 2009, Edinburgh, Scotland.
- Özcevik, Aslı & Zerhan Yüksel Can 2010a. Subjective assessment of the noisy urban areas. *Internoise 2010*, 15-16 June 2010, Lisbon.
- Özcevik, Aslı & Zerhan Yüksel Can 2010b. İşitsel peysaj ve kentsel akustik konfor değerlendirmesi. *Yapı Fiziği ve Sürdürülebilir Tasarım Kongresi*, 4–5 March 2010, İstanbul.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

- Ampuja, Outi 2007. *Melun sieto kaupunkielämän välttämättömyytenä. Melu ympäristöongelmana ja sen synnyttämien reaktioiden kulttuurinen käsittely Helsingissä*. Bibliotheca Historica 110. Helsinki: SKS.
- Anderson, Leon 2006. Analytic autoethnography. *Journal of contemporary ethnography* 35(4): 373–395.
- Arquette, Sophie 2004. Sounds Like City. *Theory, Culture & Society* 21(1): 159–168.
- Augoyard, Jean-Francois & Henry Torgue (eds.) 2005. *Sonic experience. A guide to everyday sounds*. Trans. A. McCartney & D. Paquette. Montreal & Kingston: McGill-Queen's University Press.
- Bal, Mieke 2002. *Travelling Concepts in the Humanities. A Rough Guide*. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.
- Bandt, Ros, Michelle Duffy & Dolly MacKinnon (eds.) 2007. *Hearing places. Sound place time culture*. Newcastle: Cambridge scholars.
- Barz, Gregory F. 1997. Confronting the field(note) in and out of the field: music, voices, texts, and experiences in dialogue. *Shadows in the field: new perspectives for fieldwork in ethnomusicology*, eds. G.F. Barz & T.J. Cooley. Oxford & New York: Oxford University Press. 206–223.

- Beck, Jay & Tony Grajeda (eds) 2008. *Lowering the boom. Critical studies in film sound*. Urbana & Chicago: University of Illinois Press.
- Bijsterveld, Karin & Trevor Pinch 2011. *Handbook of sound studies*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Bull, Michel & Les Back (eds.) 2003. *Auditory culture reader*. Oxford & New York: Berg.
- Bull, Michael 2007. *Sound moves. iPod culture and urban experience*. London: Routledge.
- Bull, Michael (ed.) 2013. *Sound studies*. Vol. I-IV. London: Routledge.
- Blessner, Barry & Linda-Ruth Salter 2006. *Spaces Speak, Are You Listening? Experiencing Aural Architecture*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Brown Steven, Elton Ngan & Mario Liotti 2008. A Larynx Area in the Human Motor Cortex. *Cerebral Cortex* 18 (4): 837–845.
- Carpenter, Edmund & Marshall McLuhan 1966. Acoustic Space. *Explorations in Communication*, eds. Edmund Carpenter & Marshall McLuhan. Boston, Beacon Press, 65–70.
- Corbin, Alain 1998. *Village Bells: Sound and meaning in the 19th-century French countryside*. New York: Columbia University Press.
- Delmotte, Isabelle 2011. Environmental silence and its renditions in a movie soundtrack. *Australasian Journal of Ecocriticism and Cultural Ecology*, vol. 1: 58-67.
- Drobnick, Jim (ed.) 2004. *Aural cultures*. Toronto: YYZ books.
- Drever, John Levack 2012. Loo roles. *SoundScape e-zine* 2. *The Noise abatement society* 56–58. Online: <http://view.digipage.net/?id=soundscape02> (luettu 1.10.2012).
- Edensor, Tim (ed.) 2010. *Geographies of rhythm*. London: Ashgate.
- Erlmann, Veit (ed.) 2004. *Hearing cultures: Essays on Sound, Listening and Modernity*. Oxford & New York: Berg.
- Feld, Steven 1994. From Schizophonia to Schismogenesis: On the Discourses and Commodification Practices of 'World Music' and 'World Beat'. *Music Grooves*, eds. Steven Feld and Charles Keil. Chicago: University of Chicago Press: 257–289.
- Feld, Steven 2005. Places sensed, senses placed: toward a sensuous epistemology of environments. *Empire of the senses. The sensual culture reader*, ed. David Howes. Oxford: Berg, 179–191.
- Feld, Steven & Annemette Kirkegaard 2010. Entangled Complicities in the Prehistory of "World Music": Poul Rovsing Olsen and Jean Jenkins Encounter Brian Eno and David Byrne in the Bush of Ghosts. *Popular Musicology Online*. Online: <http://www.popular-musicology-online.com/issues/04/feld.html> (luettu 15.1.2013).
- Galván, Brígido 2002. Sonic Cleansing: the uncontaminated other and Toronto's Cuban music scene. *Sonic Geography Imagined and Remembered*, ed. Ellen Waterman. Toronto, Penumbra Press, 38–52.

- Granö, Päivi, Jaakko Suominen & Outi Tuomi-Nikula (toim.) 2004. *Koti. Kaiho, paikka, muutos*. Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen laitoksen julkaisuja IV, Pori.
- Göle, Nilüfer 2011 [1991]. *Modern mahrem: Medeniyet ve örtünme*. Istanbul: Metis.
- Göktürk, Deniz, Levent Soysal & İpek Türeli (toim.) 2010. *Istanbul nereye? Küresel kent, kültür, avrupa*. Istanbul: Metis.
- Habermas, Jürgen 2004 [1990]. *Julkisuuden rakennemuutos: Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Trans. Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.
- Halpern, Andrea & Robert J. Zatorre 1999. When That Tune Runs Through Your Head: A PET Investigation of Auditory Imagery for Familiar Melodies. *Cerebral Cortex* 9 (7): 697–704.
- Hayward, Susan 2006. *Cinema studies – the key concepts*. London: Routledge.
- Hedfors, Per & Per G. Berg 2002. Site interpretation by skilled listeners. Methods for communicationg soundscapes in landscape architecture and planning. *Soundscape Studies and Methods*, eds. H. Järviluoma & G. Wagstaff. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology: 91–114.
- Hellström, Björn 2002. The sonic identity of European cities. A presentation of the work conducted by the Swiss-French researcher Pascal Amphoux. *Soundscape Studies and Methods*, eds. H. Järviluoma & G. Wagstaff. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology: 59–82.
- Huttunen, Laura, Olli Löytty & Anna Rastas (toim.) 2005. *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino.
- Howes, David 2005. Introduction: Empire of the senses. *Empire of the senses. The sensual culture reader*, ed. David Howes. Oxford: Berg, 1–17.
- Häkkinen, Kaisa 2004. *Nyky-suomen etymologinen sanakirja*. Helsinki: WSOY.
- Ingold, Tim 2007. Against soundscape. *Autumn leaves*, ed. Angus Carlyle. Paris: Double Entendre, 10–13.
- Järviluoma, Helmi 1996. Nuoret äänimaisemioijina. Paikan ja tilan äänellisestä rakentumisesta. *Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin*, toim. Leena Suurpää ja Pia Aaltojärvi. Helsinki: SKS, 204–229.
- Järviluoma, Helmi 2006. Turvallisuuden tunne, äänimaisema ja eletty tila lapsuudenmuistoissa, *Sata suomalaista äänimaisemaa*, toim. Helmi Järviluoma, Ari Koivumäki, Meri Kytö & Heikki Uimonen. Helsinki: SKS, 23–40.
- Järviluoma, Helmi & Gregg Wagstaff 2002. Introduction. *Soundscape Studies and Methods*, eds. H. Järviluoma & G. Wagstaff. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology: 9–25.
- Järviluoma, Helmi, Ari Koivumäki, Meri Kytö and Heikki Uimonen (toim.) 2006. *Sata suomalaista äänimaisemaa*. Helsinki: SKS.
- Järviluoma, Helmi, Heikki Uimonen, Noora Vikman & Meri Kytö 2009. Soundscapes in change – From 1975 to 2000. *Acoustic Environments in Change & Five Village Soundscapes*, eds. H. Järviluoma, M. Kytö, B. Truax,

- H. Uimonen and N. Vikman. Tampere & Joensuu: TAMK University of Applied Sciences & University of Joensuu, 224–281.
- Järviluoma, Helmi 2009. Soundscape and social memory in Skruv. *Acoustic Environments in Chance*, eds. Helmi Järviluoma, Meri Kytö, Barry Truax, Heikki Uimonen and Noora Vikman. Tampere & Joensuu: TAMK University of Applied Sciences & University of Joensuu, 138–153.
- Järviluoma, Helmi 2013 [painossa]. Etnomusikologia ja etnografinen kirjoittaminen. *Musiikki kulttuurina*, toim. P. Moisala & E. Seye. Helsinki: SES, s.p.
- Järvinen-Tassopoulos, Johanna 2010. Vieraanvarainen koti. *Kotia paikantamassa*, toim. Anni Vilkkö, Asko Suikkanen & Johanna Järvinen-Tassopoulos. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 309–329.
- Kassabian, Anahid 2013. *Ubiquitous Listening. Affect, Attention, and Distributed Subjectivity*. Berkeley: University of California Press.
- Kautonen, Outi 2011. *Yhteisöllisiä äänimaisemia. Kuulokuvia yksityisen ja jaetun rajapinnalta Keuruun Ekokylässä*. Historia- ja maantieteiden laitos, yhteiskuntamaantieteen pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto. Online: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110343/urn_nbn_fi_uef-20110343.pdf (luettu 1.12.2012).
- Keyder, Çağlar 1999. The setting. *Istanbul between the global and the local*, toim. Çağlar Keyder. New York: Rowman Littelfield, 3–30.
- Kilpiö, Kaarina 2005. *Kulutuksen sävel. Suomalaisen mainoselokuvan musiikki 1950-luvulta 1970-luvulle*. Helsinki: Like.
- Kivimäki, Sanna 2012. Aito Suomi-kuva. Lektio. *Kulttuurintutkimus* 29(3): 67–69.
- Kortteinen, Matti 1982. *Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. Helsinki: Otava.
- Kreutzfeldt, Jacob 2009. *Akustisk Territorialitet. Rumlige perspektiver i analysen af urbane lyd miljøer: R. Murray Schafer, J.-F. Augoyard, G. Deleuze & F. Guattari*. Julkaisematon väitöskirja, Kööpenhaminan yliopisto.
- Kreutzfeldt, Jacob 2010. Acoustic territoriality and the politics of urban noise. *Soundscape – the Journal for Acoustic Ecology* 10(1): 14–17.
- Kuula, Arja 2006. Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. *Etiikkaa ihmistieteille*, toim. Jaana Hallamaa, Veikko Launi, Salla Lötjönen ja Irma Sorvali. Helsinki: SKS, 124–140.
- Kytö, Meri 2013. Kuunnellen koettu Istanbul. *Kaupunkien estetiikkaa*, toim. Anne-Mari Forss ja Tarja Rannisto. Joensuu: University Press of Eastern Finland, 105–122.
- LaBelle, Brandon 2007. Mislplace. Dropping eaves on ethics. *Hearing places. Sound place time culture*, eds. R. Brandt, M. Duffy & D. MacKinnon. Newcastle: Cambridge scholars publishing, 8–17.
- LaBelle, Brandon 2010. *Acoustic territories: Sound culture and everyday life*. London: Continuum.

- Lappi, Tiina-Riitta 2007. *Neuvottelu tilan tulkinnoista. Etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalisen ympäristön vuorovaikutuksesta jyväskyläläisissä kaupunkipuhunnoissa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Latour, Bruno 2005. *Reassembling the social*. Oxford: Oxford University Press.
- Lefebvrem Henri 2004 (1992). *Rhythmanalysis. Space, time and everyday life*. Trans. Stuart Elden & Gerald Moore. London & New York: Continuum.
- Lehtonen, Heikki 1990. *Yhteisö*. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, Mikko 2004. Suomi rajamaana. *Suomi toisin sanoen*. Toim. Mikko Lehtonen, Olli Löytty & Petri Ruuska. Tampere: Vastapaino, 173–202.
- Leinonen, Anu, T. Kojo, M. Nousiainen, S. Peltonen & L. Tainio (toim.) 2007. *Turkki - Euroopan rajalla?* Helsinki: Gaudeamus.
- Madanipour, Ali 2003. *Public and private spaces of the city*. London: Routledge.
- Masjid, Asifa & Stephen C. Levinson 2011. The senses in language and culture. *The senses and society* 6(1): 5–18.
- Massey, Doreen 1991. A Global Sense of Place. *Marxism Today* (June 1991): 24–9.
- Massey, Doreen 2008. *Samanaikainen tila*. Toim. Mikko Lehtonen, Pekka Rantanen & Jarno Valkonen, suom. Janne Rovio. Tampere: Vastapaino.
- Mayr, Albert 2002. Soundscape studies, experimental music and time geography. *Soundscape Studies and Methods*, eds. H. Järviluoma & G. Wagstaff. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology: 27–38.
- McCartney, Andra 2010. *Ethical questions about working with soundscapes*. Online: <http://soundwalkinginteractions.wordpress.com/2010/06/24/ethical-questions-about-working-with-soundscapes/> (luettu 1.10.2012).
- McLuhan, Marshall 1966. Five Sovereign Fingers Taxed the Breath. *Explorations in Communication*, eds. Edmund Carpenter & Marshall McLuhan. Boston: Beacon Press, 207–208.
- Mills, Amy 2010. *Streets of memory. Landscape, tolerance, and national identity in Istanbul*. Athens: University of Georgia Press.
- Miller, Daniel 2001. Behind closed doors. *Home possessions: Material culture behind closed doors*, ed. Daniel Miller. London: Berg, 1–19.
- Navaro-Yashin, Yael 2002. *Faces of the state. Secularism and Public Life in Turkey*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.
- Nippert-Eng, Christena 2010. *Islands of privacy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Oran, Baskın 2007. Vähemmistöraportti. *Turkki - Euroopam rajalla?* Toim. A. Leinonen, T. Kojo, M. Nousiainen, S. Peltonen ja L. Tainio. Helsinki: Gaudeamus, 245–257.
- Oran, Baskın 2010. *The Issue of "Turkish" and "Türkiyeli" (Turkey National; from Turkey)*. Online: <http://www.baskinoran.com/makale/FPC-2010-1314.pdf> (luettu 1.10.2013).
- Paasonen, Susanna 1999. Naisongelma eli kuinka naispuolisia verkkokäyttäjiä puhutellaan. *Tiedotustutkimus* 4(22): 34–48.
- Paasonen, Susanna 2000. Kauppaa tunteilla: Internet, romanssi ja elokuva "Sinulle on posti@". *Lähikuva* 2: 69–83.

- Pamuk, Orhan 2003. A Private Reading of André Gide's Public Journal. *Social Research*, vol. 70, no. 3: 1001–1014.
- Perrone-Bertolotti, Marcela, Jan Kujala, Juan R. Vidal, Carlos M. Hamame, Tomas Ossandon, Olivier Bertrand, Lorella Minotti, Philippe Kahane, Karim Jerbil & Jean-Philippe Lachaux 2012. How Silent Is Silent Reading? Intracerebral Evidence for Top-Down Activation of Temporal Voice Areas during Reading. *The Journal of Neuroscience* 32(49): 17554–17562.
- Peteri, Virve 2006. *Mediaksi kotiin. Tutkimus teknologioiden kotouttamisesta.* Sosiologian väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Petridou, Elia 2001. Taste of home. *Home possessions: Material culture behind closed doors*, ed. Daniel Miller. London: Berg, 87–104.
- Pink, Sarah 2009. *Doing sensory ethnography.* London: Sage.
- Pöysä, Jyrki 2006. Kilpakirjoitukset muistitietotutkimuksessa. *Muistitietotutkimus*, toim. Outi Fingeroos, Riina Haanpää, Anne Heimo ja Ulla-Maija Peltonen. Helsinki: SKS, 221–244.
- Rainio, Riitta 2010. *Suomen rautakautiset kulkuset, kellot ja kelloriipukset: äänimaiseman arkeologiaa.* Vantaa: Suomen musiikkikirjastoyhdistys ry.
- Rastas, Anna 2005. Kulttuurit ja erot haastattelutilanteissa. *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, toim. Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula. Tampere: Vastapaino, 78–102.
- Ridell, Seija, Päivi Kymäläinen & Timo Nyysönen 2009. Julkinen tila tänään — kuhinaa lomittuvilla rajapinnoilla. *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*, toim. Seija Ridell, Päivi Kymäläinen & Timo Nyysönen. Tampere: Tampere University Press, 7–38.
- Räikkä, Juha 2007. *Yksityisyyden filosofia.* Helsinki: WSOY.
- Saarenmaa, Laura 2010. *Intiimin äänet. Julkisuuskulttuurin muutos suomalaissa ajanvietelehdissä 1961–1975.* Tampere: Tampere University Press.
- Saarikangas, Kirsi 2006. *Eletyt tilat ja sukupuoli. Aukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia.* Helsinki: SKS.
- Salmi, Hannu 2000. Onko tuoksuilla ja äänillä menneisyys? Aistien historia tutkimuskohteena. *Tiede & edistys* 25: 52–60.
- Schafer, R.M. 1994 (1977). *The soundscape. Our sonic environment and the tuning of the world.* Vermont: Destiny Books.
- Sciama, Lidia 1993. The problem of privacy in Mediterranean anthropology. *Women and space: ground rules and social maps*, ed. Shirley Ardener. Oxford: Berg, 88–112.
- Schultze, Holger (ed.) 2008. *Sound studies: Traditionen – Methoden – Desiderate.* Bielefeld: Transcript.
- Simmel, Georg 2005 (1903). *Suurkaupunki ja moderni elämä.* Helsinki: Gaudeamus.
- Simonsen, Kirsten 2004. Spatiality, temporality and the construction of the city. *Space odesseys – Spatiality and social relations in the 21st century*, eds. Jørgen Ole Boerenholdt & Kirsten Simonsen. Aldershot: Ashgate.

- Smith, Bruce R. 1999. *The Acoustic World of Early Modern England: Attending to the O-Factor*. Chicago & London: University of Chicago Press.
- Solomon, Thomas 2005a. Listening to Istanbul: Imagining Place in Turkish Rap Music. *Studia musicologica Norvegica* 31 (2005): 46–67.
- Solomon, Thomas 2005b. Living underground is tough: authenticity and locality in the hip-hop community in Istanbul, Turkey. *Popular Music* 24/1: 1–20.
- Sterne, Jonathan (ed.) 2012. *Sound studies reader*. London: Routledge.
- Stokes, Martin 2010. *The republic of love. Cultural intimacy in Turkish popular music*. Chicago: University of Chicago Press.
- Stockfelt, Ola 1994. Cars, buildings and soundscapes. *Soundscapes. Essays of vroom and moo*, ed. Helmi Järviluoma. Tampere: Tampere University Press, 19–38.
- Stockfelt, Ola 2004. Adequate modes of listening. *Audio culture. Readings in modern music*, eds. C: Cox & D. Warner. London: Continuum, 88–93.
- Suominen, Jaakko 2003. *Koneen kokemus. Tietoteknistyöä kulttuuri modernisoituvassa Suomessa 1920-luvulta 1970-luvulle*. Tampere: Vastapaino.
- Szendy, Peter 2008. *Listen - a history of our ears*. Trans. Charlotte Mandell. New York: Fordham University Press.
- Tanyeli, Uğur 2009. İstanbullu. Bir kent efsanesi. *İstanbullaşmak*, toim. P. Derviş, B. Tanju & U. Tanyeli. Istanbul: Garanti galeri. SS
- Thibaud, Jean-Paul 2003. The sonic composition of the city. *The auditory culture reader*, eds. Michael Bull & Les Back. Oxford & New York: Berg, 329–355.
- Thibaud, Jean-Paul 2011. The sensory fabric of urban ambiances. *Senses & Society* 6(3): 203–215.
- Tiainen-Senol, Kati 2005. *Koti rajamaalla. Tutkielma Turkissa asuvien suomalaisnaisten kotikäsitksistä*. Julkaisematon pro gradu-tutkielma. Sosiaali- ja kulttuuriantropologia, Sosiologian laitos, Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.
- Thompson, Emily 2002. *The Soundscapes of Modernity: Architectural Acoustics and the Culture of Listening in America, 1900-1933*. Cambridge, MA: MIT.
- Treasure, Julian 2007. *Sound business: How to use sound to grow profits and brand value*. Oxford: Management Books 2000.
- Truax, Barry 2001. *Acoustic communication, 2nd edition*. Westport: Ablex.
- Truax, Barry 2009. Introduction to Five Village Soundscapes (1977). *Acoustic Environments in Change*, eds. Helmi Järviluoma, Meri Kytö, Barry Truax, Heikki Uimonen and Noora Vikman. Tampere & Joensuu: TAMK University of Applied Sciences & University of Joensuu, 286–289.
- Tufvesson, Sylvia 2011. Analogy-making in the Semai sensory world. *The senses and society* 6(1): 86–95.
- Tuuri, Kai & Eerola, Tuomas 2012. Formulating a Revised Taxonomy for Modes of Listening. *Journal of New Music Research* 41(2): 137–152.
- Uimonen, Heikki 2005. *Ääntä kohti. Ääniympäristön kuuntelu, muutos ja merkitys*. Etnomusikogian väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.

- Uimonen 2010. Haitaribussi. Kaupallisen radiokanavan musiikkikäytännöt ja kaupunkitilan äänellinen rakentuminen. *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*, toim. Seija Ridell, Päivi Kymäläinen & Timo Nyyssönen. Tampere: Tampere University Press, 60-90.
- Uimonen, Heikki 2013 [painossa]. Äänimaiseman ja kulttuurisen äänen tutkimus. *Musiikki kulttuurina*, toim. P. Moisala & E. Seye. Helsinki: SES, s.p.
- Uotinen, Johanna 2010. Kokemuksia autoetnografiasta. *Vaeltavat metodit*, toim. Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 178–189.
- Vakimo, Sinikka 2010. Periaatteista eettiseen toimijuuteen – tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. *Vaeltavat metodit*, toim. Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 79–116.
- Valtonen, Anu 2005. Ryhmäkeskustelut - millainen metodi? *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, toim. Johanna Ruusuvoori & Liisa Tiittula. Tampere: Vastapaino, 223–241.
- Vikman, Noora 2002. Looking for a 'right method' – Approaching beyond. *Soundscape Studies and Methods*, eds. H. Järviluoma & G. Wagstaff. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology: 143–170.
- Vikman, Noora 2007. *Eletty ääniympäristö. Pohjoisitalialaisen Cembran kylän kuulokulmat muutoksessa*. Etnomusikologian väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Vilkko, Anni 2010. Kohteena koti. *Kotia paikantamassa*, toim. Anni Vilkko, Asko Suikkanen & Johanna Järvinen-Tassopoulos. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 11–31.
- Välimäki, Susanna 2008. *Miten sota soi? Sotaelokuva, ääni ja musiikki*. Tampere: Tampere University Press.
- Waldock, Jacky 2011. Soundmapping: Critiques And Reflections On This New Publicly Engaging Medium. *Journal of Sonic Studies* 1(1). Online: <http://journal.sonicstudies.org/vol01/nr01/a08> (luettu 1.10.2012).
- Warner, Michael 2002. *Publics and counterpublics*. New York: Zone Books.
- Webster, J.C. 1969. SIL – past, present, and future. *Sound and vibration* 3(8): 22–26.
- Westerkamp, Hildegard 1990. Listening and soundmaking: a study of music-as-environment. *Sound by artists*, eds. D. Lander & M. Lexier. Toronto: Art Metropole & Walter Philips Gallery, 227–234.
- White, Jenny 2012. *Muslim Nationalism and the New Turks*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Winkler, Justin 2002. Rhythmcity. *Soundscape Studies and Methods*, eds. H. Järviluoma & G. Wagstaff. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology: 133–142.

- Öncü, Ayşe 1999. Istanbulites and others: The cultural cosmology of being middle class in the era of globalism. *Istanbul between the global and the local*, toim. Çağlar Keyder. New York: Rowman Littelfield, 95–119.
- Özgün, Şirin 2012. *The Sounds of Political Actions in the Streets of Istanbul*. PhD Dissertation. Department of Music, Istanbul Technical University.
- Özyeğin, Gül 2002. The doorkeeper, the maid and the tenant: Troubling encounters in the Turkish urban landscape. *Fragments of culture: The everyday of modern Turkey*, eds. Deniz Kandiyoti and Ayşe Saktanber. London: Tauris, 43–72.

**PUBLICATIONS OF THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND
DISSERTATIONS IN EDUCATION, HUMANITIES, AND THEOLOGY**

1. Taru Viinikainen. *Taipuuko "akrobaatti Aleksandra"? Nimikekonstruktio ja nimikkeen taipuminen lehtikielessä 1900-luvulta 2000-luvulle*. 2010.
2. Pekka Metso. *Divine Presence in the Eucharistic Theology of Nicholas Cabasilas*. 2010.
3. Pekka Kilpeläinen. *In Search of a Postcategorical Utopia. James Baldwin and the Politics of 'Race' and Sexuality*. 2010.
4. Leena Vartiainen. *Yhteisöllinen käsityö. Verkostoja, taitoja ja yhteisiä elämyksiä*. 2010.
5. Alexandra Simon-López. *Hypersurrealism. Surrealist Literary Hypertexts*. 2010.
6. Merja Sagulin. *Jälkiä ajan hiekassa. Kontekstuaalinen tutkimus Daniel Defoen Robinson Crusoen suomenkielisten adaptaatioiden aatteellisista ja kirjallisista traditioista sekä subjektikäsitteistä*. 2010.
7. Pirkko Pollari. *Vapaan sivistystyön kieltenopettajien pedagogiset ratkaisut ja käytänteet teknologiaa hyödyntävässä vieraiden kielten opetuksessa*. 2010.
8. Ulla Piela. *Kansanparannuksen kerrotut merkitykset Pohjois-Karjalassa 1800- ja 1900-luvuilla*. 2010.
9. Lea Meriläinen. *Language Transfer in the Written English of Finnish Students*. 2010.
10. Kati Aho-Mustonen. *Group Psychoeducation for Forensic Long-term Patients with Schizophrenia*. 2011.
11. Anne-Maria Nupponen. *»Savon murre» savolaiskorvin. Kansa murteen havainnoijana*. 2011.
12. Teemu Valtonen. *An Insight into Collaborative Learning with ICT: Teachers' and Students' Perspectives*. 2011.
13. Teemu Kakkuri. *Evankelinen liike kirkossa ja yhteiskunnassa 1944-1963. Aktiivinen uudistusliike ja konservatiivinen sopeutuja*. 2011.
14. Riitta Kärkkäinen. *Doing Better? Children's and Their Parents' and Teachers' Perceptions of the Malleability of the Child's Academic Competences*. 2011.
15. Jouko Kiiski. *Suomalainen avioero 2000-luvun alussa. Miksi avioliitto puretaan, miten ero koetaan ja miten siitä selviydytään*. 2011.
16. Liisa Timonen. *Kansainvälisty tai väisty? Tapaustutkimus kansainvälisyysosaamisen ja kulttuurienvälisen oppimisen merkityksenannoista oppijan, opettajan ja korkeakoulutoimijan pedagogisen suhteen rajaamissa kohtaamisen tiloissa*. 2011.
17. Matti Vanttinen. *Oikeasti hyvä numero. Oppilaiden arvioinnin totuudet ja totuustuotanto rinnakkaiskoulusta yhtenäiskouluun*. 2011.
18. Merja Ylönen. *Aikuiset opin poluilla. Oppimistukikeskuksen asiakkaiden opiskelukokemuksista ja kouluttautumishalukkuudelle merkityksellisistä tekijöistä*. 2011.
19. Kirsi Pankarinkangas. *Leskien keski-ikässä tai myöhemmällä iällä solmimat uudet avioliitot. Seurantatutkimus*. 2011.
20. Olavi Leino. *Oppisopimusopiskelijan oppimisen henkilökohtaistaminen ja oppimismahdollisuudet työpaikalla*. 2011.
21. Kristiina Abdallah. *Translators in Production Networks. Reflections on Agency, Quality and Ethics*. 2012.
22. Riina Kokkonen. *Mittarissa lapsen keho ja vanhemmuus – tervettä lasta sekä "hyvää" ja "huonoa" vanhemmuutta koskevia tulkintoja nyky-Suomessa*. 2012.
23. Ari Sivenius. *Aikuislukion eetos opettajien merkityksenantojen valossa*. 2012.

24. Kamal Sbiri. *Voices from the Margin. Rethinking History, Identity, and Belonging in the Contemporary North African Anglophone Novel*. 2012.
25. Ville Sassi. *Uudenlaisen pahan unohdettu historia. Arvohistoriallinen tutkimus 1980-luvun suomalaisen romaanin pahan tematiikasta ja "pahan koulukunta" – vuosikymmenmääritteen muodostumisesta kirjallisuusjärjestelmässä*. 2012.
26. Merja Hyytiäinen. *Integroiden, segregoiden ja osallistaen. Kolmen vaikeasti kehitysvammaisen oppilaan opiskelu yleisopetuksessa ja koulupolku esiopetuksesta toiselle asteelle*. 2012.
27. Hanna Mikkola. *"Tänään työ on kauneus on ruumis on laihuus." Feministinen luenta syömishäiriöiden ja naissukupuolen kytköksistä suomalaisissa syömishäiriöromaaneissa*. 2012.
28. Aino Äikäs. *Toiselta asteelta eteenpäin. Narratiivinen tutkimus vaikeavammaisen nuoren aikuisen koulutuksesta ja työllistymisestä*. 2012.
29. Maija Korhonen. *Yrittäjyyttä ja yrittäjämäisyyttä kaikille? Uusliberalistinen hallinta, koulutettavuus ja sosiaaliset erot peruskoulun yrittäjyyskasvatuksessa*. 2012.
30. Päivikki Ronkainen. *Yhteinen tehtävä. Muutoksen avaama kehittämisyrittämisen opettajayhteisössä*. 2012.
31. Kalevi Paldanius. *Eläinlääkärin ammatti-identiteetti, asiakasvuorovaikutuksen jännitteiden hallinta ja kliinisen päättelyn yhteenkietoutuminen sekapraktiikassa*. 2012.
32. Kari Korolainen. *Koristelun kuvailu. Kategorisoinnin analyysi*. 2012.
33. Maija Metsämäki. *Influencing through Language. Studies in L2 Debate*. 2012.
34. Pål Lauritzen. *Conceptual and Procedural Knowledge of Mathematical Functions*. 2012.
35. Eeva Raunistola-Juutinen. *Äiti ja nunna - Kirkkojen maailmanneuvoston naisten vuosikymmenen ortodoksiset naiskuvat*. 2012.
36. Marja-Liisa Kakkonen. *Learning Entrepreneurial Competences in an International Undergraduate Degree Programme. A Follow-Up Study*. 2012.
37. Outi Sipilä. *Esiliina aikansa kehyksissä – moniaikaista tekstiilikulttuuria ja representaatioita kodista, perheestä, puhtaudesta ja käsityöstä 1900-luvun alkupuolen Suomessa*. 2012.
38. Seija Jeskanen. *Piina vai pelastus? Portfolio aineenopettajaopiskelijoiden ammatillisen kehittymisen välineenä*. 2012.
39. Reijo Virolainen. *Evankeliumin asialla – Kurt Frörin käsitys evankelisesta kasvatuksesta ja opetuksesta Saksassa 1930-luvulta 1970-luvulle*. 2013.
40. Katarzyna Szal. *Finnish Literature in Poland, Polish Literature in Finland – Comparative Reception Study from a Hermeneutic Perspective*. 2013.
41. Eeva-Liisa Ahtiainen. *Kansainvälistymisen ja laadunvarmistuksen yhteys ammatti-korkeakoulun asiakirjateksteissä. Tapaustutkimus*. 2013.
42. Jorma Pitkänen. *Fides Directa – Fides Reflexa. Jonas Laguksen käsitys vanhuskauttavasta uskosta*. 2013.
43. Riitta Rajasuu. *Kuopiossa, Oulussa ja Turussa vuosina 1725–1744 ja 1825–1844 syntyneiden kastenimet*. 2013.
44. Irina Karvonen. *Pyhän Aleksanteri Syväriläisen koulukunta – 1500-luvun luostarihistoriaa vai 1800-luvun venäläiskansallista tulkintaa?* 2013.
45. Meri Kytö. *Kotiin kuuluvaa: yksityisen ja yhteisen kaupunkiaänitilan risteymät*. 2013.

MERI KYTÖ
Kotiin kuuluvaa
Yksityisen ja yhteisen
kaupunkiaänitilan risteymät

Etnomusikologian ja kulttuurisen äänentutkimuksen alaan kuuluvassa väitöskirjassa analysoidaan yksityisen ja yhteisen äänitilan rakentumista suomalaisissa ja istanbulilaisissa kaupunkiympäristöissä. Tutkimuksessa kysytään, miten yksilöt ja yhteisöt ymmärtävät, rakentavat, muokkaavat ja hallitsevat yksityistä ja yhteistä äänitilaa eli äänellistä elinympäristöään. Tutkimuksen keskeiset väitteet rakentuvat äänitilan kotoistamisen käsitteen ympärille.

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

PUBLICATIONS OF THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND
Dissertations in Education, Humanities, and Theology

ISBN: 978-952-61-1139-1 (nid.)

ISBN: 978-952-61-1140-7 (PDF)

ISSNL: 1798-5625

ISSN: 1798-5625

ISSN: 1798-5633 (PDF)